

የትራፋን ናይቶት

የክፍሉ ወጪዎች መጠን

በሰው ሕይወት ውስጥ

ጥቅም ላይ የዋለው የጥሬ ጥቅም

የትራፍን ናፍቶት

በሰሎሞን አበበ ገብረ መድኅን © ኅዳር ፳፻፳ ዓ.ም.

አሳታሚ፡- ሰሎሞን አበበ ገብረ መድኅን

ዐታሚ፡- ርኅባት ዐታሚዎች

ዐዲስ አበባ፡ ኢትዮጵያ።

© የአሳታሚው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።

ያለ ደራሲው ፈቃድ ይህንን መጽሐፍ መሉ በመሉ ወይም ማንኛውንም የመጽሐፉን ክፍሉን ለማባዛት፣ ለመግልበጥ፣ ለመቅረጽ ወይም በማንኛውም ሌላ ዘዴ በስፋት ለመጥቀስ ሊይቻልም፣ ነገር ግን፣ ሐሳቡ ለጥናት፣ ለማስተማሪያነትና ለመሳሰሉት ዐላማዎች በተወሰደ ጊዜ ሁሉ ተገቢ ሥነ ጽሑፍ የምንጭ አጠቃቀስ ሥርዐትን በተከተለ መንገድ፣ የመጽሐፍ ርእስ፣ የደራሲው ስምና የታተመበት ዘመን ተገልጦ ሊጠቀስ ይገባል።

ልዩ መግለጫ ካልተሰጠ በስተቀር፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች ሁሉ ከአሳታሚው በተሰጠ ፈቃድ የተወሰዱት የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር በ1954 ዓ.ም. ካሳተመው ን.ሲ.ት (በተለምዶ ነባሩ ከሚባለው) ቅጂ ነው። ነገር ግን አጽንኦት ለመስጠትና ከዚህ መጽሐፍ ጽሑፍ ለየት ብሎ ለአንባቢ እንዲታይ ታሳቢ በማድረግ ጥቅሶቹን *ዘንበል ባለ* (Italic) የሆነያት አጣጣል ወይም ቅርጽ የለውጥኋቸው እኔው ነኝ።

ዐልፎ ዐልፎ ከሌሎች የዐማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ቅጂዎች መጥቀሱ ስላልቀረ፣ ከየት መኾኑን በቦታው አመልክቻለሁ። ዐመት የሚለው ቢብሊካ ኢትዮጵያ በ1993 ዓ.ም. ያሳተመው አዲሱ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም (© መብቱ በሕግ የተጠበቀ) ሲኾን፣ ዐት በሚል ምሕጻረ ቃል የተመለከተው ደግሞ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር በ1997 ዓ.ም. ያሳተመው ዐዲስ ትርጉም (የታረመው)፤ © መብቱ በሕግ የተጠበቀ።

Yátrufân Náfqot

By Solomon Abebe Gebremedhin © 2013

All Rights Reserved. This book contains materials protected under International and Federal Copy Right Laws and Treaties. Any unauthorized reprint or use of this material is prohibited. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system without express written permission from the author/publisher.

ISBN: 978-99944-980-6-2

ጥያቄ፣ አስተያየትም ገነዘብ ካለዎት ለጸሐፊው በሚከተለው አድራሻ ሊጽፉ ይችላሉ፤

ለሰሎሞን አበበ ገብረ መድኅን

የመልእክት ሣጥን ቊዋር 27912 ኮድ 1000

ዐዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ።

ወይም፣ በሰልክ ቊዋር 0913074448

E-Mail: soloabebe@gmail.com

የገጽን ንድፍ፣ በሐዋርያው ጸሐፊው 0911612001

መታሰቢያነቱ

ይህ መጽሐፍ፣

በጌታ ሰረፍት ላለችው

ለውዲ እናቴ ለወይዘሮ ወይኒቱ ውበሽት

መታሰቢያ ይኹንልኝ።

አስተያየቶች

የትሩፋን ናፍቆትን ባንብ ብዙ ዐይነት ስሜቶች በውስጡ ተመላልሰዋል። ደንግጫለሁ፤ ሥቄያለሁ፤ አዝኛለሁ፤ ቀጭንም አድሮብኛል። በሁላችሁም ዘንድ ተመሳሳይ ፕሌታ ይፈጥር ይኾናል ብዬም አስባለሁ። ወንድማችን መጋቢ ሰሎሞን በቤተ ክርስቲያንና ከዚያም ባሻገር የታዘባቸውን ጉዳዮች በሚያስደንቅ ጥበብና ብስለት በመጻፉ ራሳችንን ቤተ ክርስቲያንና ሀገራችንን መለስ ብለን እንድንቃኝ አድርጎናል። ከዚህ ጽሑፍ ቤተ ክርስቲያንም ኾነች ሀገር ብዙ ይጠቀማሉ ብዬ ዐስባለሁ።

መጋቢ ዶ/ር ቤዛለም ፍሥሐ
የኢትዮጵያ አማካኤል ኅብረት ቤተ ክርስቲያን ቦርድ ሰብሳቢ

ይህ መጽሐፍ መካሪና አስተማሪ ነው። አቀራረቡ የአንባቢን ቀልብ የሚገዛና ለዛ ባለው ዘዴ የተጻፈ ቢኾንም፤ የዐማርኛ ቋንቋ ችሎታን የሚፈትኑ ቃላት እካቷል። በይዘቱም፤ እንደ ሀገር ዜጋና እንደ ወንጌል አማኝ በእኛ ዘንድ የሚሰተዋሉትን ሕጻጾችና አፈንጋዋ ልምምዶች ነቅሶ በማውጣት፤ መፍትሔውን ፍንትው አድርጎ የሚያሳይ መልእክት ይዟል። ጸሐፊው እኛንም ራሱንም እየጠየቀ፤ ስለ እውነት ይሞግተናል። በእያንዳንዱ ርእሰ የተነሡት ጉዳዮች በእግዚአብሔር ቃል እንዲጻጹ በማድረግ ረገድም በሳል ሥነ መለኮታዊ ትንታኔዎችን ሰጥቶባቸዋል። በግሌ፤ በሁሉም መስክ፤ ራሴን ፈትሼበታለሁ።

እኅት ሰብላ ወንጌል በላቸው
የሰላም ሕፃናት መንደር ም/ሥራ አስኪያጅና የእንጦጦ መካነ ኢየሱስ ቤተ
ክርስቲያን አባልና አገልጋይ

የእግዚአብሔር እውነት፤ የቤተ ክርስቲያን ጉዳይ፤ ሀገራዊ ጎሳፊነት፤ ቤተ ሰላዊ ሕይወት ግድ የሚለው ሰው ማየት ምንኛ ያስደስታል! የዚህ መድበል ጸሐፊም ይህንኑ ነው የሚመስለው። በመጣጥፎች እየሞገተ ይገሥጻል፤ እያጠየቀ ያስተምራል፤ እያጣቀሰ ይመክራል። በቋንቋው ውበትና ለዛ ላይ ሀገራዊ መልካችንን የሚፈንጥቁ አብነቶችን ማቅረቡም መጽሐፉን “እንብቡኝ፤ እንብቡኝ” የሚል አድርጎታል። ከዚያ ደግሞ “ጣመኝ ድገመኝ” ይቀጥላል። ይህን ያነበበ፤ እውነትም ተጠቀመ!

ወንድም ጳውሎስ ፈቃዱ
ደራሲና ተርጓሚ፤ በኤገስት የነገረ መለኮት ተማሪና የጽዮን ቤተ ክርስቲያን አባል

ሰሎሞን የተለያዩ መጣጥፎች ሰብሰብ በኾነው በዚህ መጽሐፍ በኩል፤ ቤተ ክርስቲያን ውስጣዊ ጤንነት፤ መንፈሳዊ ጥልቀት፤ ድርጅታዊ ጥራትና አስተዳደራዊ ጥንካሬ እንዳይኖራት በማድረግ ወደ ውድቀት እንድታዘግም ምክንያት እየኾኑ ያሉትን ነገሮች በመጽሐፍ ቅዱስ፤ በልዩ ልዩ መጻሕፍትና አካባቢያዊ ዐውዱን በመቃኘት ባገኛቸው እውነተኛ ክሥተቶች ላይ በመመሥረት በዝርዝር አቅርቦልናል።

የሰሎሞን እይታ በቤተ ክርስቲያን ላይ ብቻ ያተኩረ ሳይኾን የሀገራችንን አጠቃላይ ባህላዊና ማኅበራዊ ችነታ የሚዳስስ በመኾኑ፤ መጽሐፉ ሁለንተናዊ ባሕርይ አለው። ይህ መጽሐፍ ትንቢታዊ ድምፅ የተስተጋባበት ነውና፤ ለክርስቶስ ስምና ለቤተ ክርስቲያን ግድ የሚላቸው ሁሉ ብዙ ያተርፋበታል ብዬ አምናለሁ።

ዶ/ር ደስታ ሄሊሶ
የኢትዮጵያ ነገረ መለኮት ድኅረ-ምረቃ ት/ቤት—ኤገስት (EGST)—ዳይሬክተር
ጅርጅጅጅጅ

በክርስቶስ አካል ውስጥ የሚታየውን ምግባራዊ ዝቅጠት በልቦናቸው በይን (በዐይን-ልቦና) ተመልክተው ጥቂቶች ያምጣሉ። በተፈጥሮአዊው እውነተኛ መንገድ ሁለቱ አምጠው የሚገለገሉ ደግሞ በጣም ጥቂት ናቸው (ገላ. 4፥19)። እንኳን ደስ አለን! የቀረቡት ርእሰ ጉዳዮች ያገባኛል በሚል ጽኑ መቁርቁር [ተጽፈው] ያሳየኝ መጽሐፍ ስለኾነ፤ የተወለዱት ይደጉ። እኛንም፤ ከተግባር ከተካሄደና ብፅዕና በማያስገኝ ንባብ እግዚአብሔር ይጠብቀን።

ወንጌላዊ ደሉ ደለለኝ
የካቢንቸሰ አራኤል ወ. ቤ. ከ መካነ ኢየሱስ አገልጋይና የነገረ መለኮት ተማሪ

ጅርጅጅጅጅ

የትሩፋን ናፍቆት የተሐደሰ ጉጉት ከወለዳቸው ጥልቅ የሕይወት ምልክታዎች የተጻፈ መጽሐፍ ነው። በዚህ መድበል ውስጥ የተካተቱት መልዕክቶች ጉድለቶቻችንን እንደ መስተዋት እያሳየን ወደ ለውጥ ሊወስዱ ወደሚችሉ ተግባራዊ ርምጃዎች ይመሩናል። ተሐደሰ ናፍቂዎች ቢያነቡት ይታነጹበታል።

ረቂቅ ጎይሉ
የኢትዮጵያ ወንጌላውያን ተማሪዎችና ምረቃን ማኅበር (EVASU) ካምፓስ ሰታፍ
ጅርጅጅጅጅ

ዕለት ዕለት ከሚያጋጥሙና ከሚከሰቱ በጎዎችም ይሁኑ ከፋዎች ገጠመኞችና ከሥተቶች ብዙዎች እንዲሟሩ ዕድል መፍጠር፣ ትልቅ ኅላፊነትን መወጣት ነው። ብዙዎች ሊሟሩባቸውና ሊገሰጹባቸው የሚገቡ አያሌ ገጠመኞችና ከሥተቶች ወደ ብዙዎች ሳይደርሱ የጥቂቶች “ቡና ማጣጫ” ጥንቃቄ እንደዋሳ ዐልፈዋል። ከስንት አንዱ ነው፣ ያስተዋለውን ለብዙዎች ለማድረስ እንዲህ ብርዐትን የሚያነሳው።

የዚህ መጽሐፍ ደራሲ በዐይኑ ያየውን፣ በጆሮው የሰማውን፣ ከመጻሕፍት ያነበበውንና ያስተዋለውን፣ አይቶ እንዳላየ፣ ሰምቶም እንዳልሰማ ሳያልፍ፣ ከተለያዩ አቅጣጫ የቀሠመውን ልዩ ልዩ ቁም ነገር እንማርበት፣ እንገሠጽበትና እንታረምበት ዘንድ በዚህ እስትጉቡእ (ሰብስብ) ውስጥ አበርክቶልናል። ይህ እስትጉቡእ ከመንፈሳዊ እስከ ዓለማዊ፣ ከዜተ መንግሥት እስከ ቤተ ክህነት፣ ከመንፈሳዊያን መሪዎች እስከ ምእመናን፣ ከአለቃ እስከ ምንገር፣ ከቤት እስከ ትምህርት ቤት፣ ... በሁሉም የኅብረተ ሰብ ክፍል ውስጥ የተከናወኑ በጎ ነገሮችን የሚያበረታቱ፣ ያጋጠሙ ችግሮችና የታዩ ጉድለቶች ደግሞ እንዲሰተካከሉ የሚቀሰቅሱ ተሐድሶአውያን መልእክቶችን ሸክፏል። እስትጉቡእ የተሸከመት ፍሬ ነገር፣ የቀረቡበትም የቋንቋ ውበትና ላቂያ አንብቦች አንብቦች የሚያሰኙ ናቸው። የሚያነበውም ሁሉ ራሱና የሚኖርበት ማኅበረ ሰብ የሚገኙበትን ክፍታና ዝቅታ፣ ሰኬትና ከሰረት፣ ልማትና ጥፋት፣ ትንሣኤና ውድቀት ይመለከትበታል። ራሱንም ለትክክለኛ ለውጥ እንዲያዘጋጅ መንሥኢ ይሆንዋልና ሁሉም እንዲያነበው በትሕትና አጋብዛለሁ። በአፍም በመጣፍም እንታረም የሚሉና የተሻለ ማኅበረ ሰብ እንዲፈጠር የሚተቱ፣ እንደ ሰሎሞን ያሉ መምህራን ወመገሥጽንን ጌታ አያሳጣን።

ዲያቆን አግዛቸው ተፈራ

ከኦርቶዶክስ መምህራን ወንጌል አንዱ፣ ደራሲና የ“ጮራ” መጽሐፍት ዋና አዘጋጅ

ጽጋርጽጋር

ይህ የመጣጥፎች ስብስብ፣ ማኅበረ - ሕሳዊ በጥን አቀራረቡ፣ እኛ ቀዳማዬ ተደራሲያኑ (የወንጌላዊያን ማኅበረ ሰብ) ጣታችንን ወደ ውጪ ብቻ ሳይሆን ወደ ውስጥም በመቀሰር ራሳችንን እንድንፈትሽና ለመለወጥ እንድንተጋ የሚሞግት ነው። ጸሐፊው ሐሳቡን ለማስተላለፍ የሰማቸውንና ያነበባቸውን ነገሮች ከሚያነሳቸው ርእሰ ጉዳዮች ጋር ያጣመረበት መንገድ እጅግ የሚሰብና የጸሐፊውን [የማስተንተን] analytical ችሎታ የሚያመለክት ነው።

ወንድም ነቢዩ ዓለሙ

የነገረ መለኮት መምህርና በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በሥነ ልቦና የ T ኤችዲ ተማሪ

ሰው በምድር ቁፅታው የፈጸመውን ሠናይ ተግባር በእግዚአብሔር ፊት እንደ መማለጃ በማቅረብ የመንግሥተ ሰማይ ዕድምተኛ ሊኾን እንደሚችል ስታስተምር የነበረችውን የቀድሞዋን የሮም ቤተ ክርስቲያን አቋም ለመቀየርና ከዚህ ተግባር ጋር የተዛመደውን የተንዛዛ ሥርዐት አምልኮ ለማስለወጥ፣ ብሎም የሰው ዘር ክርስቶስ በመስቀል ላይ የከፈለውን የደም ዋጋ ብቻ ዋቢ በማቅረብ እንዲያው በጸጋው የእግዚአብሔር ልጅነትን፣ ማለትም የወራሽነትን ማዕርግ፣ እንደሚቀበል በምእመናኑ መካከል ለማሥረጽ፣ ማርቲን ሉተር በወቅቱ የሪፖሊሲዮን ዘመቻ መቀሰቀስ ግድ ጥናብታል።

በጊዜው የነበረውን የምእመናን መሪዎች የኅብረት መንገድ ልብ ብሎ ለተመለከተው የግሪሳ ጉላን ይመስል ነበር። ከግሪሳው ፊት - ፊት የሚበሩት በጣም ጥቂቱ ብቻ ነበሩ፤ የግሪሳው መንገድ በየት አቅጣጫ መጥን እንዳለበትም የሚወስኑትም እኒሁ ጥቂቱ ናቸው፤ ሌላው ሁሉ የጭፍን ተከታይ ነበር። “የት ነው ያለሁት? ወዴትስ ነው የምሄደው?” ብሎ የሚጠይቅ ሰው ብዙ አልነበረም። ከዚህም የተነሣ ቤተክርስቲያን ጌታ ከቀደሳት መንገድ ለዘመናት ርቃ ቁፅታለች።

በዘመናችንም፣ የወንጌላዊቷን ቤተ ክርስቲያን በሮች እያንዳንዱ በመግጣት ላይ ያሉና ማኅበራቱ ያለጥያቄ የተቀበሏቸው ሥርዐቶችና ልማዶች የቀድሞው ፈላጭ ቁራጭና ጸጸሳዊ አገዛዝ ቀስ በቀስ እየተመለሰ መጥኑን ያሳዩናል። ይህን አረም ከአብያተ ክርስቲያናት መካከል ለመንቀል የሉተርን ጊዜ የመሰለ ለውጥ አስፈላጊነቱ ይታያል። በዚህ ረገድ ይህን መጽሐፍ በጊዜው የቀረበና የለውጥ እሳት ጫሪ ጥና አግኝቼዋለሁ።

ዶ/ር ለገሠ ወትሮ

የሥነ ፈለክ ሳይንቲስት / Astrophysicist

ማስተዋወቂያ

“ትሩፋን” የሚለውና የመጽሐፉ ርእስ ውስጥ የሚገኘው ቃል ሥሩ “ተረፈ”
ኾኖ ትርጓሜው “ዳነ፣ ቀረ፣ ተፈታ፣ ተፈወሰ ...” ማለት ነው። “ትሩፋን”
የ“ትሩፍ” ብዙ ቊጥር ሲኾን፣ በዚህ መጽሐፍ ባለው አገባቡ መሠረት፣
“ቅሬቶች፣ እምነታቸው የጸና፣ ምግባራቸው የቀና፣ ከብዙኅ በተለየ መንገድ
ለኪዳኑ ታማኝ በመኾን የሚጸኑ ...” ለማለት ነው።

ማውጫ

ምስጋና.....	11
ቀዳሚ ቃል.....	13
መጀላኪያ	15
ስሙን መልሱልን	21
ባለቤት የናቀው አሞሌ.....	33
ቢዘገይም አይዘገይም	55
“ትንሽ ሰው” ፍለጋ.....	76
ታይታኒክ ስትዘክር የሚነገር	77
እንክራካር ወይስ “እንጋደል”?	87
“ማፍረስም መሥራት ነው”	105
ይኼ የኛ ስብከት፡- መታከም ይኖርበት ይኾን?	121
የበርናባስ ብፅዕናዎች	138
ኢየሱስ የሚመጣው ነገ ነውን? በእምነት እንጂ በስሌት እንመላለስም	157
መንገዱም ቢጠብ፣ ጠብን እንጠብ	181
አይውጡት ... አይተፉት	198
የኔን መልክ ያያችሁ?	201
ሕልም እንሸጥም	221
ሴት ምናችን ነች?	231
በስሜት ስንከንፍ እውነትን እንዳንገድፍ	241
ዋቢ መጻሕፍት	251
መፍትሔ ቃላት	258

ምስጋና

ከሁሉ አስተዳደሩ በነገር ሁሉ የረዳኝን አምላኬን ልዑል እግዚአብሔርን በኢየሱስ ክርስቶስ አመሰግንዋለሁ (ሮሜ. 1፥8) ፤ የበረከትና የበጎ ስጦታ ሁሉ ምንጭ እርሱ የብርሃናት አባት እግዚአብሔር ነዋ (ያዕ. 1፥17) ። በበረከትና በምስጋና ሁሉ ላይ ከፍ ያለ ስም ባለቤት የገነዘብ አምላካችን (ነህ. 9፥5) ቡሩክ ይሁን። የታዘገበውን በማድረግ የማይጠቅም ባርያነት ጉዞዬን ለመያያዝ እንድችል በጸጋው ያዝኝ እርሱ አይደለምን (ሉቃ. 17፥10)? “ሁሉ ከእርሱና በእርሱ ለእርሱም ነውና፤ ለእርሱ ለዘላለም ክብር ይሁን፤ አሜን” (ሮሜ 11፥36) ።

ይህን ድጉስ በምጫጭርበት ጊዜ ውድ ጊዜያቸውን የተነጠቁትን በመንፈስ የተጻፉ ደብዳቤዎቼን ማለትም፣ ተወዳጅ ባለቤቴን ዓሌክሳን (ወ/ሮ ዓለም ንጋቱ) እና ልጄን ላላዬን (ሕፃን ላኤል ስሎሞን) እግዚአብሔር ይባርካችሁ እላለሁ። እወዳችኋለሁ። እነሆ፣ ይህ መጽሐፍ እንደ ጌታ ፈቃድ ተጠናቅቆና ለብዙዎች መታነጽ ምክንያት አድርጎት ባያችሁ ጊዜ፣ ሌላ የምስጋና ርእስ ተጨመረልን ማለትም አይደል?

ይህን መጽሐፍ በዚህ መልክ ለማየት እንድንበቃ የመጻፍ ክሊሎትና የሚጽፉ እጆች የሰጠኝ እግዚአብሔር ቢኾንም፣ ሰብአዊ ፍብራጥን ተጠቅሞ ነው የቀረጸኝ። ታዲያ፣ ገና ከማለዳው የትምህርት ፍቅር እንዲያድርብኝ ብቻ ባይኾን፣ የማንበብን ሽጋ ህብት ማካበት እንዲቻለኝ “ካለመማሩ” በላይ ተጠብቦ ሊያሠለጥኝ የተጋውን አባቴን አቶ አበበ ንበረ መድኅንን አመሰግናለሁ። ለአባትነት ፍቅሩ፣ ለአርአያዊ ምሪቱና ዛሬም እንኳ ከሕይወቴና አገልግሎቴ ጀርባ ስለሚጋደልበት ጸሎቱ ወርቃውን ለመክፈል ግን ቦታው ይህ አይደለም። መክፈልስ እችላለሁ ወይ? ትውልድህ ይባረክ።

ስፍር ቊዋር የሌላቸው መምህራን፣ ጸሐፊዎች፣ ደራሲያንና ቅደሞቹ የበረከቱትን አስተዋጽኦ ባልዘነጋውም፣ ሁሉንም ወክለው ምስጋናዬን እንዲወስዱ የመጀመሪያዬ ተግባርና ዕውቀት ቋንቋ ፊደል “አ” መኾኗን በሣር ያስተማሩኝን የኔታ ንጹህ ሥላሴ ደስሜን መርጫለሁ። በእግረ መንገድም በየኔታ ታዘዘ ፊደል ገጠታን ለመጀመሪያ ጊዜ ያስቆጠርኩኝ ሲኒየር ጩጩ አስታውሰሃለሁ። ማን ነበር ይኾን ስምህ?

ይህ መጽሐፍ እንዲታተም እኔን በመጉትጉት ብቻ ባይወሰኑ፣ ወጪውን ለመሸፈን የጣሩትን ወዳጆቼን መባረከም ይጠበቅብኛል፤ ስሞቻቸውን ለመዘርዘር የሞከርሁ እንደኾነ፣ እንደም ቦታው አይበቃኝም። ሁለትም አደረጉ ተብለው መወሰን እነርሱ አይችሉም። በደፈናውም ቢኾን ምስጋናዬን ብቻ ማቅረቡን መርጫለሁ፤ እግዚአብሔር

ይሰጥልኝ። የማንም ባለ ዕዳ ያልኾነው ልዑሉ አምላክ ይባርካችሁ። ነገር ግን እነዚህን ወገኖች ወክለው ወንድም እንዳሻው ነጋሽ፣ ወንድም ተካልኝ ነጋና ወንድም ብሥራት ለሜሳ ምስጋናውን ቢወስዱ ለጋሾቹ ቅዱሳን ሁሉ እንደሚደሰቱ አምናለሁ። በዚህ ሥራ መጠናቀቅ ከእኔ ያልቅ የምትደሰቱ እናንተው ትመስሉኛላችሁ። ወንድም እንደሻውም ከዚህ በኋላ ስልክ “የሚመታላችሁ” ሥራው ተጠናቋል ለማለት ብቻ ይኾናል።

መጽሐፉን በማንበብና በማረም ሳይወሰን መቅድሙን የጻፈልኝን ወንድሜን ሚክያስ በላይን በጣም አመሰግናለሁ። የሚኪ ወንድማዊና ልባዊ ማበረታታት ባይታከልበት ኖሮ ይህ መጽሐፍ እዚህ መድረሱንም እንጃ። የሆህያት ስሱነት ገብቶኛል ከምለው በላይ ጠሊቅ ሐሳብ ያሳየኸኝ ዲያቅን አግዘን እግዚአብሔር ያከብርልኝ። የመጽሐፉን ሽፋን ንድፍ የሠራው ሐዋርያው ጲዋሮስ ነው፤ ጣቶችህን ከዚህ በላይ ያሠልጥንልህ ብልህስ።

ረቂቁን አንብበው እጅግ ጠቃሚ ዕርማቶችና አስተያየቶቻቸውን የሰጡኝ ወገኖቼ ብዙ ናቸው። ወንድም ነቢዩ ዓለሙ፣ ወንድም ጳውሎስ ፈቃዱ፣ ወንጌላዊ ደሉ ደለለኝ እኅት ረቂቅ ኃይሉና ወንድም ሚልኪ ባሻን ከልቤና በእውነት አመሰግናለሁ። ቡሩካን ኹኑ። ለበጎ ነገር ሁሉ ብዙ። እነዚህ ወገኖች በሰጡኝ አስተያየቶችና ዕርማቶች ይህ መጽሐፍ ከብዙ ግድፈቶች መጽዳቱን በሚገባ አለመግለጽ ንፋግነት ይኾናል። ይህም ሁሉ ኾኖ ግን በመጽሐፉ ውስጥ የቀረ ማንኛውም ዐይነት ጉድለት ቢገኝ ኅላፊነቱ የእኔው ነው።

በተጨማሪ ከተጣበበ ጊዜያቸው ላይ ቈርሰው ረቂቁን በማንበብ ለመጽሐፉ አስተያየት የጻፉልኝን ዶ/ር ቤዛለም ፍስሐ፣ ዶ/ር ለገሰ ወተሮ፣ ዶ/ር ደስታ ሄሊሶና እኅት ሰብለ ወንጌል በላቸውን ከልቤ አመሰግናቸዋለሁ።

ይትባረክ እግዚአብሔር አምላክ አበዊን ዘእፈጽመኔ በደኅና።

ቀዳሚ ቃል

መጣጥፍ ከሥነ ጽሑፍ ዐይነቶች መካከል አንዱ ነው። አንዳንድ ጸሐፊያን ታዲያ በመጽሔቶችና በጋዜጦች እንዲሁም ደግሞ በጦማሮቻቸው ላይ ሲያስነብሱ የቈዩትን መጣጥፎች በአንድ ጥራዝ ሰብስበው ለአንባቢያን ያቀርባሉ። በአካዳሚያዊ ዘርፍ የሚገኙ ተመራማሪዎችም በየምርምር መጽሔቱ ላይ ያሳተሟቸውን ሥራዎቻቸውን በመጽሐፍ መልኩ ጠርዘው ማስነበባቸው የተለመደ ነው። ይኸው ለማድ በሀገር ቤት ጸሐፊያን እየተተገበረ መጥቷል። ባለፉት ቅርብ ዓመታት በየጋዜጣውና መጽሔቱ ላይ ይጽፋ የነበሩ ጸሐፊያን የመጣጥፍ ሰብስቦቻቸውን ለገበያ ሲያቀርቡ ተመልከተናል። ከርስቲያን ጸሐፊዎችም ይህን መሳሪያ ሥራ እያዘወተሩት የመጣ ይመስላል።

መጣጥፎች በቀጥብነታቸው፣ በቀጥተኝነታቸው፣ በወቅታዊነታቸውና ወጋዊ ይዘትን በመለበሳቸው የበርካታ አንባቢያንን ቀልብ በቀላሉ ይሰባሉ። ለዚህም ይመስላል በገበያ ውስጥ ለመግባት ብዙ ጊዜ ሲገኙ የማይታዩት። በአንጻሩ፣ መጣጥፎች ለሚያነሡት ርእሰ ጉዳይ የሚሰነዝሩት ሐሳብ ወይም ትንታኔ የውስንነት ችግር ይታይበታል። ይህ የሚኾነው ከጸሐፊው ዐቅም ዕጦት ብቻ ሳይኾን፣ ከመጣጥፍ የአጻጻፍ ባሕርይ የተነሣ ጭምር ነው።

የአንድ የመጣጥፎች ሰብስብ ጥራዝ ጠንካራነት የሚለካው እያንዳንዱ መጣጥፍ በራሱ የመቆም ዐቅሙ የጐለበት ኾኖ ሲገኝ ነው። ነገር ግን፣ በአንዳንድ የመጣጥፍ ሰብስቦች ውስጥ ከዚህ በፊት እንደተሰተዋለው፣ ዐቅም ያነሳቸው ጽሑፎች የገጽ ቊጥር ለመጨመር በተሰለ ግምት በሌሎች ጠንካራ መጣጥፎች መካከል ተሸሽገው በመቅረብ የአንባቢዎቻቸውን ጊዜ ሲያባክኑ ታይቷል።

የመጣጥፍ ሰብስብ ልክ እንደ የትሩፋን ናፍቆት ሆኖ ሲገኝ ግን፣ መድበሉ ርግጥ ምሉዕ ይሆናል፤ በአንባቢያን ዘንድ የሚሰጠው ዋጋም ከፍ ያለል። እያንዳንዱ መጣጥፍ የራሱ መነሻ-መድረሻ ኖሮት፣ የራሱን ንጽረት ይዞ፣ በራሱ የመቆም ዐቅም ኖሮት ሲያበቃ፣ በመድበሉ ውስጥ ዐብረውት ከተሰደሩት መሰል መጣጥፎች ጋር ሳይጋጭ፣ የሙግት መስፈንጠሪያውም ኾነ ማረፊያው ከራሱም ኾነ ከሌሎቹ ጋር ሳይጣረስ፣ ርቱዕ በኾነ መንገድ ሲቀርብ የአንባቢ አድማስ ይሰፋል። ከዚያም ዐልፎ እንደ እኔ ወጥ ሥራዎችን ለሚናፍቁና የመጣጥፍ መድበል ጋጋታው ባህል ኾኖ እንዳይቀር ለሚያሳስባቸው ሰዎች ይህ የሰሎሞን ሥራ ዐይን ማረፊያና ማለፊያ መቆያ ይኾናቸዋል የሚል እምነት አለኝ።

በዚህ የትሩፋን ናፍቆት በተሰኘው ሥራ ውስጥ፤ የእያንዳንዱ መጣጥፍ ዞሮ መግቢያ ደጁም ሆነ ማረፊያ ቤቱ አንድ ሆኖ ይታያል። ሁሉም መጣጥፎች ስለ ወንጌል አማኝ ማኅበረ ሰቡ ያወራሉ፤ ሁሉም የክርስቶስ ስለ ሆነችው ቤተ ክርስቲያን ይቆረቆራሉ፤ ሁሉም የእግዚአብሔር ክብር በሰማይ ብቻ ሳይሆን በዚህ ምድር፤ በመካከላችንና በእኛው ሕይወት ጭምር ከሠት እንዲሆን በጽኑ ይናፍቃሉ፤ ዞሮ መግቢያቸው እግዚአብሔርና መንግሥቱ ናቸው። ይህንን የሚያደርጉት ግን ጫፍ ረገጥ ሃይማኖተኞች ሆነው አይደሉም፤ እንደውም መጽሐፍ ቅዱሳዊነትን፤ ታሪካዊነትን፤ ሀገራዊነትን እና አመክንዮአዊነትን እንደ ሽማ መጉናጸፋቸው በጉልህ ይታያል። መልእክቶቹ የቀረቡበት ቋንቋ ለዛና ምጥቀት፤ የተነሡት ሐሳቦች ቁም ነገረኝነትና ለዛሬና ለዚህኛው የሕይወት ጠገን ያላቸው ፋይዳ እንዲሁም የሚመክሩበት፤ የሚወቅሡበትና የሚጠቀሙበት መንገድ ለመጽሐፉ ክብረት እንድንሰጥ ያስገድደናል።

ወንድም ሚክያስ በላይ

(ቀድሞ የማቴሌስ አሁን ደግሞ የሕንጻት መጽሔት ዋና አዘጋጅ)

መሻከኪያ

ይህን ለሚያነቡ ሁሉ ሰላም ይሁን! “ወፍቅረ ዚአየ ምስለ ከልክሙ በክርስቶስ ኢየሱስ—ፍቅሩ በክርስቶስ ኢየሱስ ከሁላችሁ ጋር ነው” (1ቆሮ. 16:24)!

ይህን መሳይ ድጉስ ተጠናቆ ለአንባቢ ሲቀርብ ሌጣውን አያስናብቱትም፤ በቀዳሚ ገጾች ትርክት የሸኝት ዐጀብ ይደረግለታል። በነዚህ ገጾች ውስጥ ‘ወጧ እንዳማረላት ወይዘሮ ሽር ጉድ ማብዛቱም’ የተለመደ ነው፤ “በጠሪ አክባሪ” ወግ፤ “የብሉልኝ፤ ጠጡልኝ” ግብዣ ይካሄድበታል። በመጽሐፍ ታዳሚው “ዐይን ሞልቶ” ለመገኘት መቀላጭለጭ የሚታይበትን ያህል፤ በቀሪዎቹ ገጾች ውስጥ ሊቀርብ የተዘጋጀውን የጽሑፍ ማዕድ “እያስሸተቱ” ማቀላጭለጭም አለ። እንግዲህ፤ ይህን መሰሉን መሰናዶ አንባቢና አስነባቢ፤ “መግቢያ” ይሉት ሥያሜ ያገናኛሉታል፤ ይግባቡበት ዘንድ ይገቡበታልና።

ከዚህ ቀጥሎ በዐይናችሁ ፊት በሚያልፉ ጥቂት መሥመሮች በኩል ለመጽሐፉ መግቢያ፤ ለእኔና ለእናንተ መግባቢያ፤ ይኸን ዘንድ ዐጭር ሐሳብ ሰፍሯል። ማጠፋ ያስፈለገው አንድም እናንተኑ በጉትጉታ ላለማድረቅ ነው። (ምን በወጣችሁ እናቴ! ገና በማለዳው የምወተውታችሁ?!) በስተኋላው የሚገኝ አንድ መውጫ ባይኖረው እንኳ፤ አንድ ምጥን መጀለኪያ መንገድ እንደ መግቢያ ቢያገኝ በሚል የተጻፈ ነው፤ ለማንኛውም፤ እንኳን በደኅና ገባችሁ! ሹኖም ይህ ሥራ የልዩ ልዩ መጣጥፎች ስብስብ እንጂ ወጥ መጽሐፍ አይደለምና፤ አንድ ጊዜ ከገባችሁ በኋላም፤ በርካታ ክፍሎች ውስጥ “ገባ ወጣ” ማለታችሁ ስለማይቀር ጽናቱን ይሰጣችሁ።

በመጀመሪያ ደረጃ፤ “ይህን ጥርቃሞ ምን አመጣው?” የሚል ሐሳብ ሊነሣ ቢችልስ ብዬ ዐስቤያለሁ። መጣጥፍ አጠራቅሞ ለመደገብ ያለመ የከረመ ዕቅድ ልነበረኝም። መጽሐፍ ልክተብ ብዬ “ከልቤ-ልብ” ምክርን ባላገባም፤ ለግሌ የተማርኩትንም ሆነ ባየኋቸውና በሰማኋቸው ነገሮች ላይ ያሉኝን ምልክታዎች ዐልፎ፤ ዐልፎ መጫጫሬ አልቀረም። እንግዲህ፤ ከእነዚያ መካከል የተወሰኑቱ ተለቅመው ነው በዚህ መድበል ውስጥ የተሰለፉት። ርግጥ፤ ጥቂቶቹ መጣጥፎች በየመጽሔቱ ታትመው ተነብበው

ነበር (ወይስ አልተነበቡም?)። ቀሪዎቹ ገና ያንባቢ ዐይን ያልገቡበትና ናቸው። “ለዐቅመ መነበብ” ደርሰው ከኾነ እንጂ፤ እነሆ፤ በእጃችሁ ገብተዋል። በዐይናችሁ ፊት ሞገስ እንዲያገኙ በብርቱ እመኝላቸዋለሁ። “ምኞት አይከለከልም” ያሉት ማን ነበሩ?

እነዚህ መጣጥፎች እዚህ ለመካተታቸው ምን የምርጫ መመዘኛ ነበረው? በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ለተካተቱት ዐጫጭር ጽሑፎች የምርጫ መስፈርት አላኖርኩም። በደፈናው በብድግ-ብድግ (Randomly) የተወሰዱ ናቸው። ነገር ግን፤ የተለያዩ ሐሳቦች ላይ ያተኮሩትን ለማካተት የተቻለ ይመስለኛል። መጣጥፎቹ በተመሳሳይና ወጥ ርዕስ ጉዳይ ላይ የግድ መቸከል ሳያሻቸው፤ በይዘትም ኾነ በስልት ልዩነቶች የሚታይባቸው ሳይኾኑ አልቀሩም። የተለያዩ የሥነ ጽሑፋዊ ዘውጎችን በማዛነቅ ማስተናገድ ድረስ ዘልቀው ልናያቸው እንችላለን፤ እናም ሥነ ግጥሚያው መከራዎች ሳይቀር (እንደ ማረፊያ ቢያገለግሉ በሚል) በዚህ ድጉስ ውስጥ ተካትተዋል። እንዲህ ከኾነማ፤ “የቆሎ ተማሪ አቀፋዳ መሰለ” ባይ ከተገኘም፤ ምን አደርጋለሁ? ብይኑን ለአንባቢዎቹ መተወን መርጫለሁ። ለእኔ እንደሚታየኝ ግን፤ መጣጥፎቹ በተለያዩ ርዕስ ጉዳዮች ላይ ቢያጠነጥኑም እንኳ፤ የጋራ ፈር መያዥያ ሐሳብ አላጡም። ደግሞም እያንዳንዱ ጽሑፍ የየራሱን ፈርጥ አድምቆ ሳያሳይ አይቀርም። ስለዚህ በየመጣጥፎቹ ውስጥ የምናገኛቸው ደማቅ ዕንቁዎች ይኖሩናል።

እንግዲያስ ማንበብ ከየት እንጀምር? በመጽሐፉ አደረጃጀት ውስጥ ለየጽሑፎቹ አቀራረብ የተለየ ቅደም ተከተላዊ መሥመር የግድ አላኖርኩም። አንባቢዬ ካሰኘው መጣጥፍ በመጀመር ማንበብ ይችላል። እነሆ፤ መልካም አደረገ። በቀረቡበት ቅደም ተከተል መጓዝን የመረጠ ደግሞ የተሻለ አደረገ።

በዚህ ጥንቅር ውስጥ አንዳንድ ተዋቅሦቻች ይገኛሉ። ነገር ግን “ይህ የሚመለከተው እነእንትናን ነው” በሚል የሽሽት ሰበባ-ሰበብ በሌሎች ላይ ተጠቋቀመን የምናልፍ አይመስለኝም፤ ይልቅ ወደየውስጣችን እንድናይ ይጉተጉቱናል የሚል ተስፋ አለኝ፤ እንግዲህ፤ በዚህ ረገድ የተጻፈ ነገር ቢኖር እንኳ “እኛው የሠራነው” ኾኖ ስለተገኘ ብቻ ነው።

ከዚህ ጋር የሚሄድ አንድ ታሪክ ቢጠቀስ ጥሩ ነው። በ20ኛው ምእት ዓመት ውስጥ ከተከሠቱ አሠቃቂ የሰው ልጅ ሠቀቀኖች መካከል የሁለተኛው የዓለም ጦርነት አንዱ ነበር። ጦርነቱና ያስከተላቸውን ጦሮች አስመልክቶ ልዩ ልዩ አቋሞች ሲንጸባረቁ ኖረዋል። ብዙ ተጽፎበታል፤ ልዩ ልዩ የጥበብ ሥራዎችም ተሠርተው አሏቸውታል። ታዲያ፤ በጦርነቱ ማግስት ከተዘጋጁ ጥበባዊ ዐውደ ርዕሶች በአንደኛው ላይ እንዲህ ኾነላችሁ፤

ለእይታ ከበቁ የሥነ ጥበብ ውጤቶች መካከል ጦርነቱንና ዳፋውን ለማሳየት የቀረበ አንድ ሥዕል የበርካቶችን ትኩረት ስቦ ነበር። ከተመልካቾች መካከል የተገኙ የጦር ንይል መኩንኖችና የሲቪል አመራር አባላት ታዲያ ወደ ሠዓሊው ቀርበው፤ “ይህን የሠራኸው አንተ ነህ?” በማለት ይጠይቁታል። ሠዓሊው፤ “ምን እኔ አሠራዋለሁ፤ እናንተው ናችሁ የሠራችሁት” ይላቸዋል፤ እኔ ሽራዬ ላይ ቀባሁት እንጂ ጦርነቱን “የሠራችሁት” እናንተ ናችሁ ማለቱ ነው።

እዚህ የሰፈረው፤ በግልም በጋራ ያጠፋነው ከመኾን ስለማይዘል፤ “እጁን ታጣቢ ጸላጣስ” ሊኖር መቻሉን ባናስተባብል እንኳን፤ ይህ ዐይነቱ “ንጹሕ ወገን” ቍጥሩ ብዙ ላይኾን ይችላል። ስለዚህ በጽሑፎቹ በኩል ራሳችንን አይተን ለመታዘብና (ጌታ ረድኤቱን ከላከልን ደግሞ) ከጉድለታችን ለመታረም እንገባቸው ይኾናል። ደግሞስ “ምሕረቱ ብዙ ነውና በእግዚአብሔር እጅ እንደደቀ” (2ኛው. 24፡14) ማለትም ይቻል የለም ወይ?

ትዝብቱ በሌሎችም ኾነ በራሳችን ላይ ቅሬታ ለማሳደር፤ ወይም ተስፋ ለማመንመን የተወጠነ አይደለም፤ ለውጥና ተሐድሶን መናፈቅ የወለደው የድኻ ጩኸት ከመኾን አያልፍም (ማቴ. 5፡3)። አንድ ትልቅ አዛውንት “መቼም የሰው ልጅ ሽራፋ ነውና፤ ጉድለት አያጣውም” እንዳሉት “ሽራፋችንን” ለመጠገን የሚያግዙ መፍትሔዎችን በመፈለጉ ሂደት የበኩሌን “ለመወርወር” ተንደፋድፌ ይኾናል። ይህ በእንዲህ እንዳለ፤ ያልበላችሁን ለማከከ ሞከራ ከኾነ፤ ምን ይደረጋል? መፍትሔው ችላ ብሎ መተው ነው፤ ግን ታደርጉት አይመስለኝም።

በብዙ መልኩ ድራቅ በለበስ ዘመን ውስጥ የምናልፍበትና የከፋት ጭገሩ ጎሊናን የሚከብርበት ወቅት ላይ እንገኛለን። ይህ ዐይነቱ ጊዜ አቅላቸውን በማሳጣት “ከአሸሽ ገዳሚው” መኻል የሚቀላቅላቸው አይጠፉም፤ ሌሎችን ደግሞ፤ የተሐድሶ ናፍቆትና የማምለጥ ሲቃ ሁለንተናቸውን መከበቡ አይቀርም፤ “በርሬ ዐርፍ ዘንድ አንደ ርግብ ከንፍን ማን በሰጠኝ!” (መዝ. 55፥6) የሚል ዐይነት። እንግዲህ እኔም “ከንፎቼ” ላይረግቡ፤ በትሩፋን ናፍቆት የሕልሜን ነቀጥ እንዲህ እጽፋለሁ። ሁሉን የሕልሜን ሐሳብም መቸ ...

ወደ ጽሑፋዊ አላባዎቹ ደግሞ እንመለስ። አስፈላጊ መግለጫዎች፤ ማብራሪያዎችና የማስረጃ ምንጮችን በኅዳግ መዘከሮች (የግርጌ ማስታወሻዎች) አኑፊአለሁ፤ የንባብ ፍሰትን እንዳያናጥብ አንባቢው በፈለገ ጊዜ ብቻ ሊመለከተው ይችላል። እያንዳንዱ ጽሑፍ የየራሱን የኅዳግ መዘከር ቅደም ተከተላዊ ቊጥሮች እየተከታተለ ከመዘለቅ ይልቅ፤ ከቀዳሚውና ተከታዩ መጣጥፍ ጋር እየተለጣጠቀ መሄዱ ተመርጧል። ምንጮችን ስጠቅስ ለመጀመሪያ ጊዜ ከኾነ፤ ሙሉ አርእስታቸውን አቀርባለሁ፤ በድጋሚ (በተደጋጋሚ) እነርሱት መጥቀስ ካስፈለገኝ ግን የደራሲያኑን ስሞች፤ የአርእስቱን የመጀመሪያ ቃላትና ገጾቹን ብቻ ስጥቻለሁ።

በሌላ በኩል፤ አንዳንድ አንባቢዎችን “ቢያደናቅፉስ” ተብለው የተጠረጠሩ ቃላት “በመፍትሔ ቃላት” ሥር ፍች በማግኘት በመጨረሻዎቹ ገጾች ገደማ ቀርበዋል፤ ከየመጣጥፎቹ ተለቅመው በፊደል ተራ ተሰድረዋል። በርግጥ የብዙዎቹን ትርጉም ከዐውዱ መረዳት ቢቻልም፤ በዚያ ሥር መካተታቸው ግን አይከፋም ብዬ ነው።

አንድ ጠቁም ሳላደርግ የማላልፈው ነገር፤ የመጽሐፏ ባሕርይ ስላገዘኝ፤ አንዳንድ መጣጥፎችን ለተወሰኑ ኹነኛ ወገኖች መታሰቢያነት ማዋሌን ነው። ይኸውም በቦታው ተጠቅሶ ይገኛል።

የዘመን አቁጣጠርን በሚመለከትም አንድ ማስታወሻ ቢጤ አለኝ። የጎርጎርሳዊውን የዘመን ቀመር፤ አስፈላጊ ሽኖ በተገኘበት ቦታ ሁሉ ሥራ ላይ ሳውለው፤ “ዓ. እ.” የሚል ምንጻር ተጠቅሜአለሁ፤ “ዓመተ እግዚእ” (የጌታ ዓመት) ለማለት ነው። ስለ ምን? ይህን ያደረግሁት፤ ድንገ ልደተ ክርስቶስን ለመቀጠር አብዛኛው የዓለማችን

ከፍል የሚጠቀምበትና በላቲኑ ቋንቋ AD (Anno Domino) የተሰኘውን የዐውደ ዘመን ቀመር ለማመልከት ነው። በተለምዶ የሚጠቀሰውን አኅጽሮተ ቃል “እ.አ.አ.” (“እንደ አውሮጳውያን አቁጣጣር”) የሚለውን ላለመጠቀም ሳይኾን፤ የዘመን ቀመሩ ከጌታችን ተሠማዋክዶ ልደት ጋር ያለውን ትውፊታዊ ቊጥሮች ላለመግደፍ በመፈለግ ነው። የኢትዮጵያዊውን ዘመን አቁጣጠር በተጠቀምሁ ጊዜ ግን፤ “ዓ.ም.” (ዓመተ ምሕረት) የሚለው ምንጻር ከሙሉ ታሪካዊና ነገረ መለኮታዊ ግርማው ጋር አለልኝ፤ የምሕረት ዓመት!

በመጨረሻም ይህን መጽሐፍ ተመልክቶ ሲያበቃ የሚጎረብጡ እንከኖች፤ የጐሉ ሕፃኖችና ያፈጠጡ ግድፈቶች እንዳሉበት የሚያስብ አንባቢ የተገኘ እንደኾን፤ ግድፈቶቹን በደኅና ብርዕ ይጠራርግ ዘንድ “ካለህበት ውጣ ተብላሃል” በሉልኝ።

በቀዳሚዋ መሥመር እንደ ጻፍኩላችሁ፤ በእውነቱ፤ ፍቅሬ በክርስቶስ ኢየሱስ ወደ ሁላችሁም ነው። ያለፍቅር አልጨከንባችሁም፤ እውነት በጎደለው ከንቱ ፍቅር አመካኝቼም አልደልላችሁም። የጻፍኩበት ልባዊ አንቀሳቃሽ ምክንያት ክርስቶስን ከማክበር፤ መንግሥቱን ከመናፈቅና እናንተን ውዶቹን ከመውደድ ውስጥ የተመዘዘ ይመስለኛል። ምናልባት፤ በዋረን ዌርዝቢ ምርጥ አባባል ይገለጥ ይኾናል፤ “ፍቅር የጐደለው እውነት ጭካኔ ነው፤ ከእውነት የተፋታ ፍቅር ደግሞ ግብዝነት ነው” በሚለው።

በሉአ! ወደ ድጉሱ ድግስ፤ በዚችው በኩል፤ አብረን እንሹለክ፤ ... ሁሉን የሚችል የጌታ መንፈስ ማስተዋሉን ይስጠን፤ መልካም ንባብም ያድርግልን። አሜን።

ሰሎሞን አበበ ገብረ መድኅን

“ስሙም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር በሚባል
በእስራኤል አምላክ የምትደገፉ ...
ይህን ስሙ።”

— ትንቢተ ኢሳይያስ 48፥2

ሰሙን መጠቀሙን¹

ከጥቂት ወራት በፊት በተንቀሳቃሽ ስልኬ በተላከ ዐጭር የጽሑፍ መልእክት (SMS) ላይ አንድ “ተረብ” ብጤ አነበብኩ። ተረቡ አንዳች የሚያስፈግግ ነገር ነበረው፤ ሳነበበው ግን ድንጋጤ ነዝሮኛል። ነገርዬው እንደሚለው፤ አንድ የሃይማኖት አባት (ስማቸው በግልጽ ተጠቅሶ) “አንድ ተጨማሪ ወርጋዊ የመታሰቢያ በዓል በነባሮቹ በዓላት ላይ ደረቡ። ስለዚህም በ1 ልደታ፤ ... በ3 በኢታ፤ ... በ5 አቦዬ፤ በ6 ኢየሱስ፤ በ7 ሥላሴ፤ በ8 ቢዮንሴ ቮኋል” ሲል ይሣለቃል።²

ይህ ሥላቅ ከሁለት በቂ ምክንያቶች የተነሣ ፈገግታዬን አዳምኛታል፡- ሁለተኛው፤ የሕዝብህን አለቃ አታንጓጥጥ (ዘዳ. 22፥28፤ ሐዋ. 23፥5) የሚለውን ቅዱስ መርሕ ድንበር ስለጣሰ ነው። አንደኛውንና ዋነኛውን ደግሞ በዚህ ጽሑፍ መጨረሻ ላይ አመለክታለሁ።

¹ © ይህ ጽሑፍ በታኅሳስ 2002 ዓ.ም. በታተመችው ማቴፊስ መጽሔት ቍጥር 13 ላይ በክፈል ወጥቶ የነበረ ሲኾን፤ ሰፋ ካለ ማሻሻያ ጋር በድጋሚ እዚህ ቀርቧል።

² ለነቀፊታውና ሥላቁ መነሻ የኾነው፤ ታዋቂ የዘፈን አቀንቃኝ ቢዮንሴ (የኢትዮጵያውን አሥራ ምእት ክብረ በዓል ተንተርሶ በተዘጋጀ አንድ የዳንኪራ መርሐ ግብር ላይ ለመዝፈን) ወደ ኢትዮጵያ በመጣች ጊዜ ከተስተዋሉ ጉዳዮች አንዱን ዋቢ እድርጐ የተከሠተ ይመስላል። ቢዮንሴ በአንድ ትልቅ የእምነት ቤት ጉብኝት ስታደርግ የተደረገላት አቀባበል “ቅጥ ያጣና መሥመር የለቀቀ” ነበር የሚሉ በርካታ ተቺዎች ቅሬታና ነቀፊታቸውን በተለያዩ መንገድ ሲያቀርቡ በጊዜው ተስተውሏል።

ብዙ ሰዎች ሐውልት እንዲሠራላቸው ተናዘዙ ሲባል ሰዎቻችሁ ይሆናል፤ ወይም በስማቸው የመታሰቢያ ድርጅት ሲያቋቁሙ አይታችኋል፤ አሊያም በሕይወት ሳሉ የንግድ ወይም የይዞታ ተቋሞቻቸው ላይ ስማቸውን ሲያኖሩ ተመልክታችኋል። ይህ ለምን ይኾናል? ስማቸውን (ራሳቸውን) ስለሚወድዱ ነው። አብው ሲተርቱ፤ “ስም ከመቃብር ላይ፤ ልብስ ያምራል በሰው ላይ” እንደሚሉ ሁሉ።

ብዙ ሰዎች አቁላምጠው ሲጠሯቸው ደስ ይሰኛሉ። ለማብሸቂያ በሰጡት “ቅጥል” ስም ሲጠሩት በደስታ ሲቃ የሚፈነድቅ ሰው ገጥሟችሁ ያውቃል? አይመስለኝም። ወይም ደግሞ፤ ስማቸውን ሳትጠቀሙ በደፈናው “አንተ”፤ “አንቺ”፤ “እንትና”፤ “ማነህ”፤ “ማነሽ” እና የመሳሰለውን በማለት ያስደስታችሁት ሰውስ ነበርን? ይህም አይመስለኝም።

መጠሪያ ስም ማግኘትም ኾነ አላግባብ ከሚደርስ ማንኛውም ዐይነት የስም ማጥፋት ጥቃት መከላል ሕጋዊ ጥበቃ ይሰጣቸዋል። “ስም” የየሰዉ መታወቂያው³ ነውና፤ (ሁሉም ባይባል እንኳ) ብዙኃኑ ለየሰሙ ይቆረቁራል ብንል ከእውነታው ብዙም የምንርቅ አንኾንም። ስማቸው ተነሥቶ ሲሞክሽ የሚፈነድቁ ጥቂት አይደሉም፤ ሰዎች ቀላልምጫን ምን ያህል እንደሚሹ ለማወቅ የፈለገ ሰው፤ የዘማሪዎችን ስም ብቻ በየአልባማቸው ላይ ለማየት ይሞክር። ከቀደምት ዘማሪያንና ከዘመናችን ደግሞ ከጥቂቶቹ ወገኖች በቀር ብዙዎቹ የስማቸውን ፊደል ወደ ባለ ሁለትና ሦስት ሆህያት የማሞካሻ (የቀላልምጫ) ድምፅ አሳጥረው ወይም “በቤት ስሞቻቸው” ተከተው ሲጠሩበት ታገኛላችሁ።

የስም ነገር ቀላል አይደለም፤ በዘመናችን በየቤተ እምነቱ ለምናየው ትርምስ እንዱ ምክንያት “ስምና ዝናን የማጉላት አባዜ ስለ ተጠናወተን ነው” የሚሉ ወገኖችም ገጥመውኛል። የነዚህ ሰዎች ግምት ወደ እውነታው የመጠጋት ዕድሉ ሰፋ ያለ ሳይኾን አይቀርም። ስሙን ለመትከል ሌት ተቀን በዝና ገበያ የሚሸኩተውን “ሊቅና ደቂቅ” የተመለከተ ከዚህ ግምት ጋር አለመስማማትስ እንደምን ይቻለዋል?

³ “ማንኛውም የሚታይና የማይታይ ነገር ኹሉ የሚጠራበትና የሚታወቅበት ስም ይባላል” (ደስታ ተከለወልድ፤ ዐዲስ ያማርኛ መዝገበ ቃላት [ዐዲስ አበባ፡- አርቲስቲክ፤ 1962 ዓ.ም.] 1183)።

ስም፤ ከብርና ዝና በዓለማችን ለተከሠቱ ታላላቅ ጦርነቶች መንሥኢዎች ኾነዋል፤ እየኾኑም ነው። አዎ! ስም ያባላል፤ ያጣላል፤ ያጋድላልም። ስሜ አልተጠራም፤ ሥራዬ አልተወሰነም፤ ተዘለልኩ፤ ከሌሎች አንሼ ታለፍሁ፤ በሚሰኙና በተመሳሳይ ሰበቦች ይኸው ስንትና ስንት አሠቃቂ ተግባር ሲፈጸም ይኖራል፤ ተፈጽሟልም። ወደ ዝርዝሩ መግባት ውቅያኖስን በማንኪያ ለመጨለፍ እንደ መሞከር ነውና ብናልፈው ይሻላል።

እንግዲህ፤ የዚህ ወግ ዋነኛው ትኩረት ወደ አንድ ዐቢይ ጉዳይ ለመንደርደር ታልሞ ነው። ይኸውም፤ ስም ያለን እኛ ብቻ አለመኾናችንን በማሰብና በማሳሰብ እንደሰሙ የኾነና መኾንም የሚችል ባለስምና ባለዝና እያለ፤ ነገር ግን በእኛ አለማስተዋል ስሙ የተደበቀበት ባስ ሲል ስሙን “የተነጠቀ” ስለ መሰለኝ አካል ለማውሳት ነው። ይህም ባለስም ጌታ፤ “እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ ስሜ ይህ ነው፤ ከብሬን ለሌላ ምስጋናዬንም ለተቀረጹ ምስሎች አልሰጥም” (ኢሳ. 42፡8) ያለው እግዚአብሔር ነው።

በርግጥ ይህ ኅይለ ቃል የተነገረው፤ የሕያው እግዚአብሔርን ስም በአሕዛብ ጣዖታት በመለወጥ፤ ከኪዳኑ መንገድ የወጡትን እስራኤላውያን ለመንቀፍ ነበር። በኅይሉ ጽናትና በችሎቱ ብርታት አንዳችም የማይታጣው፤ ንጉሠ ሰማይ ወምድር የኾነው አምላክ፤ ለሰሙ ቀናኢ ነውና እስራኤልን ስለ በደሏ በጽኑ ነቀፈ፤ ስሙ ሲናቅ፤ ከብሩ ሲጉድፍ ቸል አላለም። “ነገር ግን በፈታቸው ባወጣኋቸው በአሕዛብ ፊት ስሜ እንዳይረከስ ብዬ ስለ ስሜ ሠራሁ” (ሕዝ. 20፡9; 14፡22; 44) ብሏል።

ይህ ጽሑፍ ስለ እግዚአብሔር ስም ዝርዝር በመስጠት ለማስተማር የሚጥር ሰፋ ያለ ትንታኔ አልያዘም። ከተነሣሁበት ዓለማ አንጻር፤ ፈጣሪያችን “ስም ያለው አምላክ ነው” ካልኩ ብቻ ይበቃል፤ ጌታ “እግዚአብሔር ስም አለው፤ ይህ አካላዊ ማንነት ባላቸው ሕያዋን ህልዋን (ያሉ፤ ኗሪዎች፤ ነባሪዎች፤ ሿኞች) እና በነገሮች መካከል ያለ ቀላልፍ ልዩነት ነው። እግዚአብሔር እኔ ነኝ ባይ ቀዋሚ ረቂቅ አካል እንጂ፤ ስም አልባ ኅይል ወይም ረቂቅ ሐሳብ አይደለም”⁴ ይላል፤ የስልታዊ ነገር መለኮት ጸሐፊ የኾነው ቶማስ ሲ. አድን።

⁴ Thomas C. Oden, *The Living God: Systematic Theology*: Vol 1 (San Francisco: Harper & Row, 1987) 32.

እውነተኛው አምላክ ቅዱስ እግዚአብሔር (ዮሐ. 17:3)፤ እጅግ የገነነ ብቻ ሳይኾን ባሕርይውንና ማንነቱን የሚገልጥ ስም አለው። ስሙ ራሱን፤ እሱነቱን ይወክላል። የእግዚአብሔር ስም የአስተርእዮው (የመገለጡ) ነጻብራቅ ነው (ዘፀ. 3:14-15፤ ሆሴ. 12:6)። ግልጠተ መለኮት ከሰሙ ጋር የተቆራኘ ብቻ ሳይኾን፤ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚችልበት ብቸኛው መንገድም ነው። ኤሚል ብረነር ከግማሽ ምእት ዓመት በፊት በታተመው መጽሐፉ እንዲህ ብሏል፦

እግዚአብሔር የሚታወቀው ስሙን በገለጠበት ቦታና ሁኔታ ብቻ ነው፤ ከዚህ ራሱን የመግለጥ ሂደት ውጪ አይታወቅም፤ ከእኛ የአይታ አቅጣጫ የራቀና ሊደረስበት የማይችል ምጡቅና ኢውሱን ነውና። እርሱን ከማንኛውም ሌላ ነገር መካከል ልዩነት (unique) ያደረገው፤ ልዩ የኾነው 'ስሙ' ነው፤ እግዚአብሔርን በሌላ ማንኛውም ዐይነት ጥቅል ግንዛቤ ልንረዳው የማይችንልን ነው፤ የትኛውም የሰው ልጅ ዕውቀት ሊደርስበት ከሚችለው ነገር በላይ ይልቃል። በራሳችን አመክንዮአዊ ግንዛቤ ላይ በተደገፈ ተመክሮ ልንደርስበትም አይቻለንም። ይልቁንም፤ ይህ ዕውቀት በእግዚአብሔር ሰጦታ ብቻ የሚገኝ ማስተዋል ነው።⁵

በመጽሐፍ ቅዱሳዊ መገለጦች ማእከላዊ ስፍራ ላይ የቆመው የእግዚአብሔር ስም መገለጥ ነው (ዘፀ. 6:3)። የመገለጡ ዐቢይ ክፍታ እግዚአብሔር ራሱን በልጁ መግለጡ ነው። “ከቶውንም እግዚአብሔርን ያየ ማንም የለም፤ ነገር ግን በአብ ዕቅፍ ያለው እንደያ ልጁ የሆነው አምላክ እርሱ ገለጠው” (ዮሐ. 1:18 ዐመት)። ኢየሱስ ይህን “አብን የመግለጥ” ተልእኮውን አስመልክቶ ሲናገር “ስሙን ከማስታወቅ” ጋር ማቆራኘቱን በይፋ አሳይቷል፤ “ከዓለም ለሰጠኸኝ ሰዎች ስምህን ገለጥሁላቸው። የእንተ ነበሩ፤ ለእኔም ሰጠሃቸው፤ ... እኔንም የወደድህባት ፍቅር በእነርሱ እንድትሆን እኔም በእነርሱ፤ ስምህን አስታወቅኋቸው፤ አስታውቃቸውማለሁ” (ዮሐ. 17:6:26) ብሏል፤ ስሙን ማስታወቁ እርሱን የመግለጡ ተልእኮ አንዱ ገጽታ ነበረና። በአጠቃላይ፤ ሉዊስ በርክሆፍ በሚገባ እንዳብራሩት፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ “የእግዚአብሔር ስሞች የሰብአዊ ፈጠራ ግኝቶች አይደሉም። ምንም እንኳን ከሰው ልጆች ቋንቋ ውስጥ ቢወሰዱና ከሰውና ምድራዊ ግንኙነቶች ጋር ቢቀነባበሩ

ምንጫቸው ግን መለኮታዊ ነው።”⁶ ለእዚህ ስሙን የምንጠራው በተገቢው ኹኔታና ስፍራ በክብር መኾን አለበት (መዝ. 96:2፤ 100:4፤ 105:1)። ስሙ ደግሞ ራሱን ይወክላል (1ነገ. 8:17-20:29)፤ ከዚህ የተነሣ ስሙ ያድነናል (ሐዋ. 4:10-12)።

ነገር ግን፤ በዘመናችን ይህ ታላቅ እውነት እንደ ዘበት ታይቶ ስሙ በአግባቡ ሳይከበር የሚቀርብባቸው በርካታ አጋጣሚዎች መኖራቸው አልቀረም። እነዚህን ያልተገቡ ልማዶች በማንሣት ዕርምት እንዲደረግባቸው መነጋገር ይኖርብናል። ይህን መሠረት በማድረግም፤ ቀጥሎ በቀረቡት አስረጂዎች አማካይነት ምሳሌዎችን ካመለከትሁ በኋላ፤ በአጽንዖት “ስሙን መልሱልን!” እያልሁ እጮኸለሁ።

አሐዱ፦ “እንተ” ማን?

የመጀመሪያውና የአምላካችን ስም እንዲጠራልን የምንጠይቀው በዝማሬዎቻችን ውስጥ ነው። ዛሬ፤ ዛሬ በርካታ አጠያያቂ እኩቶች የታጀሉበት እንደኾነ የሚታማው የዝማሬ አገልግሎት፤ ጠንካራ ሒሳዊ ግምገማዎች ከየአቅጣጫው እየተሰነዘሩበት መኾኑ ይታወቃል። ይህ ጽሑፍ የዝማሬን አላባዎች በማንሣት ሙያዊ ክሂሎትን የተንተራሰ አስተያየት ለመስጠት አይቃጣም። ከቶ በምን ዐቅሙ! ኾኖም ከርእሰ ጉዳያችን ጋር በተያያዘ ብቻ እንዳንድ መዝሙሮች (መዝሙር ከተባሉ) በጥንቃቄ እንዲገመገሙና ዕርምት እንዲደረግባቸው መወትወቱን ግን አይተውም።

እነዚህ ዐንካሳ “መዝሙሮች” በማስተዋል ካዳመጥናቸው፤ ተጀምሮ እስከሚጠናቀቅ ድረስ እንድም ጊዜ (ልብ በሉ! እንድም ጊዜ ነው ያልኩት) እንኳ የእግዚአብሔርን ስም አይጠሩም፤ ወይም አያነሡም።⁷ በምትኩ፤ “እንተ” ወይም “እርሱ” በሚሉ ተውላጠ ስሞች ብቻ የተቀነበቡ ኾነው ተገኝተዋል። ለዋቢነት ያህል የተወሰኑ ዝማሬዎችን መጠቃቀስ ተገቢ ቢኾንም፤ እነርሱን የማሠሡን ኅላፊነት ለአንባቢው መተዉ ተመርጧል። ስመ ድንቁ አምላክ ሕያው እግዚአብሔር ራሱን የገለጠባቸውና የሚጠራባቸው ማንነቱን፤ ሥራና ባሕርይውን የሚወክሉ ስሞች እያሉት “እንተ” ብቻ ተብሎ መታለፉ አጠያያቂ (ሲብስም አሳዛኝ) ይመስለኛል።

⁵ Emil Brunner, *The Christian Doctrine of God: Dogmatics I* (Cambridge: James Clarke & Co., 1949) 120.

⁶ Luise Berkhof, *Systematic Theology* (Grand Rapids: Eerdmans, 1938) 47.
⁷ “ኧረ፤ በመጽሐፈ እስቴር ውስጥም ስሙ በጭራሽ አልተነሣም እኮ!” እንደማትሉኝ በብርቱ ተስፋ አደርጋለሁ።

ለመኾኑ፤ በዐውዱ ውስጥ አንድ ጊዜ አንኳ መለኮታዊ ስሙ ካልተጠቀሰ በቀር ተውላጠ ስም ብቻውን የዘላለሙን አምላክ ሕያው እግዚአብሔርን ስለ ማመልከቱ የትኛው ማሰረጃ ይኖረናል? እነዚህ ዘማሪዎችስ “እግዚአብሔርን እንዲያገለግሉና በእግዚአብሔር ስም እንዲባርኩ ...” (ዘዳ. 21፥5) አይገባምን? እርሱም ኪዳኑን የሚጠብቅና ርስቱን የማያስነውር ጌታ ነውና “... ስለ ታላቅ ስሙ ሲል እግዚአብሔር ሕዝቡን አይጥልም” (1ኛው. 12፥24)። ደግሞም፤ ነቢዩ ኢሳይያስ እንደተናገረው፤ “እግዚአብሔርን አመስግኑ፤ ስሙንም ጥሩ በአሕዛብ መካከል ሥራውን አስታውቁ፤ ስሙ ከፍ ያለ እንደ ሆነ ተናገሩ” (ኢሳ. 12፥4፤ በተጨማሪም መዝ. 105፥1 ይመ.)።

እንደው ለመኾኑ፤ ስለ ኅጢአታችን ራሱን አሳልፎ የሰጠውንና ከሞት የተነሣውን የታላቁ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ስም ከዝማሬዎቻችን ውስጥ አውጥተን ማንን ልናውጅ ይኾን? ሰሚ ያገኘ እንደኾነ መጽሐፍስ እንዲህ ያዝዛል፤ “በመዝሙርና በዝማሬ በመንፈሳዊም ቅኔ እርስ በርሳችሁ ተነጋገሩ፤ ለጌታ በልባችሁ ተቀኙና ዘምሩ፤ ሁልጊዜ ስለ ሁሉ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አምላካችንንና አባታችንን ስለ ሁሉ አመስግኑ” (ኤፌ.5፥19፡20)። ውድ ዘማሪዎቻችን ሆይ፤ ዛሬ በየመዝሙሩ ውስጥ ከምናየው ውጥንቅጥ ተነሥተን፤ “ስሙን መልሱልን” በማለት ብንጠይቃችሁ ድፍረት ይኾናልን? በጉባኤ መካከል ስታመስግኑም፤ ከቡር ስሙን ለወንድሞች ንገሩ (መዝ. 22፥22) ብንላችሁስ? እባካችሁ ስሙን መልሱ!

ክልኤቱ፡- መኑ ስሙ—ስሙ ማን ነው?

በቀጣይነት የማነሣው ሐሳብ ከፊተኛው ነጥብ ጋር የተሳሰረ ነው፤ በሰው ፍርሀት ወይም ባልታወቀ ምክንያት የጌታችን ኢየሱስን ስም ለመጥራት ፍላጎት የሌላቸው ሰዎችን ይመለከታል፤ እነዚህ፤ “እማኑኤል” ወይም “ጌታ” ብለው መስበክ ወይም መዘመር ይመርጣሉ። ይህ በራሱ ችግር አይደለም፤ ኢየሱስ እማኑኤልም፤ ጌታም ነውና። ለመጠየቅ የፈለግሁት፤ ስሙን የማማረጥ ያህል ማፈግፈግ የሚታይባቸውን ወገኖች ድርጊት ነው። እነዚህ ወገኖች “ኢየሱስ” የሚለውን የጌታ ስም በመጥራት “ላለመነካካት” የዘየዱ ይመስላቸዋል። መጋቤ አላላፍ መከብብ “ግራ አጋቢዎች” ሲሉ የጠቀሷቸው እንደዚህ ዐይነት ሰዎች፤ “አብዛኛውን ጊዜ ትምህርታቸውም ኾነ

ስብከታቸው እግዚአብሔርን ማእከል አያደርግም። ኢየሱስ ክርስቶስ ብሎ መናገር በተሐድሶነት ያስጠረጥረናል ብለው በሰሙ የሚያፍሩበት ... ናቸው።”⁸ ከዚህ የተነሣ፤ ኢየሱስን ከማግነን ይልቅ ምን ያህል በፍጡራን ፍቅር እንደ ተቃጠሉ ለማሳየት አበሳቸውን ሲበሉ ይውላሉ፤ መጋቤ አላላፍ ይቀጥላሉ፡-

ለምሳሌ በ2002 ዓ.ም የመጋቢት አቦ በተከበረበት ዕለት ሦስት ሰባክያን ቆመው በየተራ ባስተማሩበት በአንድ ቤተ ክርስቲያን የስብከተ ወንጌል መድረክ ላይ አንዱም ሰባኪ ተሳስቶ እንኳ የእግዚአብሔርን ስም ሳይጠራና የጻድቁ ፈጣሪና ገድል ትሩፋት አስፈጻሚ የሆነውን የክርስቶስ ስም ሳያነሣ በመቅረቱ በትዝብት መዝገብ ውስጥ ሲታወስ የሚኖር ኾኗል።⁹

የእግዚአብሔር ስም የማይነሣበት ሰባኪነት ምንኛ አሳዛኝ ድርጊት ነው! ይሁን እንጂ በሰሙ ከቡርነትና ውድነት የተማመኑ ወገኖች፤ የጌታችን ኢየሱስ ስም ከብሮ መታየት ከሚያጥወለውላቸው ቢጸ ሐሳውያን (ሐሰተኛ ወንድሞች) በኩል የሚደርስባቸውን ውግዘትና መጠላት ወደ ጎን በማለት፤ ጌታን ሲያከብሩ ስናይ እግዚአብሔርን እንድናመሰግን ያነሣሣናል። ለአብነት ያህል ከዘማሪት ዘርፌ ከበደ ዝማሬ ጥቂት ቀንጨብ ብናደርግ ለሰሚ ሁሉ ቀኅርጡን ስትናገር እንሰማታለን፤ “እውነቱ ይኸው ነው!” እያለች፡-

‘ማልደራደርበት — ‘ማልቀብረው እውነት
 ዐንገት የማያስደፋ — የማላፍርበት
 ኢየሱስ የሚለው ስም — አስትንፋሴ ነው
 እውነቱ ይኸው ነው። ...

በሰባቱ መቅረዞች— ተገልጠህ ያየንህ፤
 የሞትና የሕይወት— መከፈቻ ጨብጠህ።
 ያለና የምትኖር— የትውልድ ሁሉ ቤዛ፤
 ኢየሱስ የሚለው ስም— ስንቱን በፍቅር ገዛ። ...

⁸ መከብብ አጥናው (መጋቤ አላላፍ)፤ ዐምስተኛው ጉባኤ፡- ዕድሜ-ቀጥል፤ ትምህርት ዐዘል የአባቶች ጨዋታ፤ ከፍል አንድ (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አሳታሚ፤ 2004 ዓ.ም.) 12።
⁹ መከብብ፤ አምስተኛው ጉባኤ፤ 12።

አሜን የኾነው እንዲህ ይላል— አሜን የኾነው አሜን

“አልፋ ምጫጋ ለዘላለም

እንደ እኔ የሚያድን የለም”

አይሁድ አትቃወሙ— አትሟገቱ ስሙን፤

በደሙ ፈዋሽነት— ቀድሶታል ዓለሙን።

እንደበግ ዐንገት ደፍቶ— ከረብታው ላይ ያየነው፤

ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ— በርግጥ የዓለም ጌታ ነው።

ስሙ ነው ሰው ያረገን— ስሙ ነው ሰማችን፤

እኛም ምን ስም አለን— ቆሽፏል ልብሳችን

ዘላለም አያጽናናን — ትናንትን ባያስረሳን

እንደ ጠላት ውጊያማ — በጠፋን በተረሳን።

ሠለስቱ፡- “እስከስ ... ም!”

ሌላው አደናጋሪ ልማድ ደግሞ በርኩሳን መናፍስት ቊጥጥር ሥር ለወደቁ ሰዎች በሚደረግ ነጻ የማውጣት ጸሎት ጊዜ ከአንዳንድ ወገኖች አንደበት የሚደመጠው አባባል ነው። ርኩሳን መናፍስት ከተቆጣጠሩት ሰው ውስጥ ለቀው የሚባረሩት ድል በነሣቸው በእግዚአብሔር ልጅ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ብቻ መኾኑ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያውጀው ሐቅ ነው (ማር. 16፡17፤ ሉቃ. 9፡1፤ 10፡17)፤ “የሰላምም አምላክ ሰይጣንን ከአግራችሁ በታች ፈጥኖ ይቀጠቅጠዋል” (ሮሜ 16፡20)። ከዚህ ውጭ በማንኛውም ስም፣ በየትኛውም መንገድና ዘዴ በመጠቀም አጋንንትን ከያዟቸው ሰዎች ውስጥ ማውጣት ፈጽሞ አይቻልም። “ወጣን” ቢሉም አልወጡም።

ነገር ግን፣ አንዳንድ ወገኖች ሰይጣንን በሚገሥጹበት ጊዜ የጌታችንን ስም በግልጽ ከመጥራትና በስሙ ሥልጣን ከማዘዝ ይልቅ፣ “ቱ! ቱ!...”፣ “ቱም! ቱም!...” ወይም “እ...ስ...ስ...ስ...ም...” ሲሉ ይደመጣሉ። ሌሎች ደግሞ፣ “እ ...ስ ...ስ ...ም ውደቅ!” ይላሉ። ምን ማለታቸው ነው? ከየትስ አመጡት?

ከዚህ ሲከፋም ደግሞ የባጥ የቆጡን እየዘበዘቡ ከመናፍስቱ ጋር አታካሮ የሚያበዙና በሰብአዊ ጉልበት ጭምር ትንንቅ የሚገጥሙ ሰዎች አሉ። ነገር ዓለሙ የጠፋባቸው ሌሎች ወገኖች በፈንታቸው፣ በጧፍ እየቸበቸቡና በዶቃ መቀጠሪያ እየደበደቡ በሰዎችና በመላእክት ስሞች አጋንንትን ለማስወጣት ሲሞክሩ ይታያሉ። መጽሐፉ ያስተማረን ጋኔንን “እንድትወጣ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አዝሃለሁ” (ሐዋ. 16፡18) በሚል የሥልጣን ቃል ማባረርን አይደለምን? እባካችሁ ንያል ስሙን መልሱ!

አርባዕቱ፡- እንዴት ልጻፈው?

በብዙዎች እጅ ጽሑፍና በግል ማስታወሻዎች ላይ የሚታይ አንድ የዘልማድ ድርጊት ነበር። አሁን ግን፣ ለኅትመት በበቁ መንፈሳዊ መጽሔቶችና በየቦታው በሚለጣጠፉ የማስታወቂያ ፖስተሮች ላይ ሳይቀር አንዳንድ ሰዎች የእግዚአብሔርን ስም ለመጻፍ የሚሞክሩበት መንገድ ሌላኛው አስገራሚ ነገር ኾኗል።

በመጽሐፍ ቅዱሳችን ውስጥ እግዚአብሔር ራሱን ከገለጠባቸው ስሞቹ መካከል “ያህዌ” እና “እሉሂም”ን ዐልፎ ዐልፎም “ኤል”፣ “ኤላህ”፣ እና “አዶን” የተሰኙትን መለኮታውያን ስሞች በመወከል በግእዝ፣ ዐማርኛና ትግርኛ ቋንቋዎች አገልግሎት ላይ የዋለው ሥያሜ **እግዚአብሔር**¹⁰ የሚለው ነው። ይህ ስም በዐማርኛ ሥነ ጽሑፍ፣ በሕግም ይኹን በክርስቲያናዊ ነገረ መለኮት ሥርዐት በምሕፃራታል የሚጻፍበት አግባብ ፈጽሞ የለም።

ይኹንና፣ አንዳንድ ክርስቲያኖች በዘፈቀደ “እግ/ር” ወይም “እ/ር”፣ “እግ.” ወይም “እግዚ.” በማለት፣ ለሕዝብ እይታና ንባብ በተዘጋጁ ጽሑፎች ላይ ሳይቀር፣ እንደ ዘበት ጽፈውልን አይተናል፤ እያየንም ነው። ነገር ግን እጻጻፎቹ የተዛቡና ትርጉም አልባ ሐሳቦች ስለ ተሸከሙ ጸያፍና በፍጹም ጥቅም ላይ ሊውሉ የማይገባቸው ናቸው፤ ስለዚህም መታረም ይገባቸዋል።

¹⁰ “እግዚአብሔር” የሚለው ሥያሜ ከሁለት ቃላት መዛነቅ የተገኘ ነው፤ “እግዚእ” ትርጓሜው “ጌታ፣ ገዢ፣ አስተዳዳሪ” ማለት ሲኾን፣ “ብሔር” በወውዳዊ ትርጓሜው፡- “ዓለሙ በሞላ፣ ሰማይና ምድር፣ መላው ዓለም፣ ላይም ታቼም ያንድ አምላክ ግዛት የኾነውን” በሙሉ የሚያሳይ ነው። ከጥምረቱ የተዋቀረው ስም፣ “የአጽናፈ ዓለሙ ጌታ፣ የመላ ዓለሙ ገዢ፣ የዐለሙ በሞላ ማለትም የሰማይና ምድሩ ሁሉ አስተዳዳሪ” ማለት ይኾናል።

እንባቢዎቼን ካላስቸገርኳችሁ፤ እስኪ ሰሞቻችንን በሁለትና ሦስት ፊደላት ብቻ እየጐመድን እንመልከት። ይህን ለማድረግ ብንሞክር የአንዳንዶቻችን ስም ምናልባት አስነዋሪ ትርጉም ያለው ነገር ይወጣው ይችናል። ጉዳዩን በሌላ ምሳሌ ለማየት እንሞክር፤ መንግሥታዊው ልሳን ዐዲስ ዘመን በርእሰ-አንቀጹ ስለ ጠቅላይ ሚኒስትር ጎይለማርያም ደሳለኝ ተግባር አቋሙን እየተነተነ ስማቸውን በሚያነሳበት ጊዜ፤ “ጎይ. ደሳ.” በማለት ቢጽፍሰ ብላችሁ አስቡ። ውጤቱ ሕፁፅ ብቻ ሳይሆን ጸያፍና አስነዋሪ ይችናል። እንግዲያውስ የንጉሠ ነገሥታትና የጌታዎች ጌታ የኾነው የልዑል እግዚአብሔር ስም አጸጻፍ በዘፈቀደ የሚሞነጨር መኾን አለበት? እባካችሁ ስሙን መልሱልን!

ጎምስቱ፡- “የማን ናት” አላችሁ?

ይኸኛው አስረጂ ከቅርብ ጊዜያት ወዲህ እየተለመደ የመጣ ሲኾን፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት የጐደለው የባለቤትነት መግለጫን ይመለከታል። አንዳንድ “ከተሜነት” የሚጫናቸው ክርስቲያን ወገኖች አባል ስለ ኾኑበት፤ ወይም ስለሚያገለግሉበት፤ አሊያም በዕለቱ መንፈሳዊ አገልግሎት ስለ ተካፈሉበት ጉባዔ የት መኾን ሲጠየቁ፤ ወይም ስለዚያች ማኅበረ ምእመናን የሚሉት ኖሯቸው ስም መጥቀስ ካስፈለጋቸው፤ “የፓስተር እንቶኔ ቤተ ክርስቲያን” ሲሉ ይደመጣሉ። አንዳንድ መሪዎችም ደግሞ በበኩላቸው፤ “በማይገሠሥ ጎይል” በክርስቶስ መንጋ ላይ በመሠልጠን የሕዝቡን ትኩረት ወደ ራሳቸው ከመሳባቸው በላይ፤ ተከታዮቻቸውን በማስደግደግ ልዩ ልዩ ስልቶችን እየተጠቀሙ የሕዝቡ “ባለቤትነታቸውን” ለማጽናት ይጣጣራሉ።

ከዚህም የተነሣ፤ ዛሬ በምድራችን በመሪዎቻቸው ስም ብቻ የሚታወቁና የሚጠሩ አያሌ ማኅበራት በየቦታው ፈልተው ይገኛሉ። ኾኖም የእግዚአብሔር ቃል በግልጽ እንደሚያስተምረው፤ ቤተ ክርስቲያን በገዛ ደሙ የዋጃት ጌታዋ የእግዚአብሔር ናት (ሐዋ. 20፡28)። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ እርሷ ራሱን አሳልፎ ስለ ሰጠ (ኤፌ. 5፡25)፤ በሥልጣን “ቤተ ክርስቲያኔ” ማለት የሚችለው እርሱ ብቻ ነው (ማቴ. 16፡16)። ስለዚህ ይህ ጉዳይ ቀላል መስሎ የታያችሁ ወገኖች አባባላችሁ ስሐተት አለበትና ታረሙ፤ ስሙንም መልሱ!

ሲድስቱ፡- “ከበደል የማይርቀው”

ከዐሠርቱ ትእዛዛት መካከል ሦስተኛው ዘወትር ከሚጣሱት ሕገጋት አንዱ ነው። “በኢየሱስ ስም” የተሰኘ ሐረግ የየጨዋታው፤ የየፊዙና ሥላቂ ማዳመቂያ ስለ መኾኑ ዋቢ ጥራ መባል አይኖርብኝም። አሁን፤ አሁን ደግሞ (የሆሊዉዱን “አ! ማይ ጋድ” እንዲተካ ዘንድ መሰለኝ) አንድ የሕዝብ አጫዋች (ኮሚዲያን) ያስተዋወቀውን “አ! ማይ ክርስቶስ” የተሰኘ የድፍረት ብሂል የትንፋሻቸው ያህል የሚያለከልኩበት ሰዎች ገጥመውኛል። ልብ በሉ፤ ይህ የኢየሱስ ማዕረግ ነው (ማቴ. 1፡21)! የእግዚአብሔር ልጆች የኾንነውስ በእርሱ ስም በማመናችን አይደለምን (ዮሐ. 1፡12፤ 20፡31)?

መሲሔ ኢየሱስ ስለ ንጢአታችን ራሱን አዋርዶ ለመስቀል ሞት ታዘዘ፤ የባሕርይ አባቱ እግዚአብሔር አብም “ያለ ልክ ከፍ ከፍ አደረገው፤ ከስም ሁሉ በላይ ያለውን ስም ሰጠው” (ፊል. 2፡10-11)። በእርሱም ስም ንስሐና የንጢአት ስርየት፤ ይሰበክ ዘንድ የተገባ ኾኗል (ሉቃ. 24፡47)። የሰው ዘር ነገዶች ሁሉ ተስፋቸው የተሰወረው በዚህ ስም ውስጥ ነው (ኢሳ. 42፡4፤ ማቴ. 12፡21፤ ሮሜ 15፡12)። ወዳጄ ሆይ! ስሙ ካላስጠለለን በስተቀር፤ በእግዚአብሔር የጽድቅ ዳኝነት ምክንያት በዘመኑ መጨረሻ ከሚገለጠው የቀጣው ትኩሳት ወላፊን መስወሪያ የለንም። ተስፋ ግን አለ። እርሱም “የቀደመውን ንጢአት በእግዚአብሔር ችሎታ መተው” የተቻለበት ተስፋ ነው (ሮሜ. 3፡24)፤ እዎ፤ ተስፋው የንጢአት ስርየት ተስፋ ነው፤ “በእርሱ [በኢየሱስ] የሚያምን ሁሉ በስሙ የንጢአቱን ስርየት እንዲቀበል ነቢያት ሁሉ ይመሰክሩለታል” (ሐዋ. 10፡23)። ታዲያስ፤ ይህን ስም ምን ያህል ልናከብረው በተገባ! ስሙ ከዘላለም እስከ ዘላለም ቡሩክ ይሁን!

ለዚህም ይመስለኛል በቅዱሴ እግዚዕ ላይ እንዲህ የምናነብበው፤ “ስመ ዚአክ ይሰማእ ሞት ወይደንግፅ፤ ወቀላያት ይሰጠቃ፤ ወጸላዲ ይትከየድ። መንፈስ ንጉል ይርዕድ፤ ወከይሲ ይትገነሥ፤ ወኢአሚን ይርሐቅ፤ ... መዓት ይጎሣፅ፤ ቅንዓት ኢይብቋፅ፤ ዝሉፍ ለይትገሠጽ። — ያንተን [የኢየሱስን] ስም ስምቶ ሞት ይደንግጥ፤ ቀላያትም ይሠንጠቁ፤ ጠላትም ይረገጥ። የጥፋት መንፈስም ይንቀጥቀጥ፤ ከይሲም ይወገድ፤ አለማመንም ይራቅ፤ ... ቀጣ ጸጥ ይበል፤ ቅናት ጥቅም አያግኝ፤ ኃጢአትን የሚያዘወትር ይገሠጽ” ይላል። አሜን!

እንግዲህ፤ በመግቢያዬ ላይ በተጠቀሰው ዋዛ-ፈዛዛ ለምን እንዳልተደሰትሁ መናገር ወደሚገባኝ ቦታ የደረስኩ መሰለኝ። ያንን ዐጭር የጽሑፍ መልእክት የሰደደልኝ ሰው ከርስቴያን ነበር። ለዚያ ሰውና መልእክቱን ይለዋወጡ ለነበሩ ሌሎች በርካታ ወገኖች ጉዳዩ ተራ ቀልድ ብጤ ኖሯል፤ በዚያ ዘና መሰኘታቸውም በራሱ ከፋት የለበትም ይኾናል። በእግረ-መንገዱ ሊስተዋል የሚገባው ዐቢይ እውነት ግን አለ፤ በሥላቂ ውስጥ የጌታ ስም እንደ ዘበት ጣል ተደርጓል፤ ይህ ታዲያ አሳፋሪ አይደለምን?

በረባውም ባልረባው የእግዚአብሔርን ስም እየጠሩ መዛበር ስሙን ማቃለል ነው። የቀረብነው ስለ መሰለን እንዳፈረዋለን እንዴ? በሚቀርቡት መቀደሱ (ዘሌ. 22፥32) የሚያስከትለውን ጽኑ ጎላፊነት (ዘሌ. 10፥3) ብንረዳ እንዴት ድንቅ ነበር! በታላቁ ትእዛዝ ውስጥ፤ “ስሙን በከንቱ የሚጠራውን” ሰው ከበደል አያርቀውም ይላልም አይደል? “የእግዚአብሔር የአምላክህን ስም ያለ አግባብ ኢታንሣ፤ እግዚአብሔር ስሙን ያለ አግባብ የሚያነሣውን በደል አልባ አያደርገውምና” (ዘፀ. 20፥7 ዐመት)። እናም፤ በተመሳሳይ መንገድ ስሙን አላግባብ የምትጠቀሙ ወገኖች፤ ከቡር ስሙን ወደ ከቡር ሥፍራው መልሱ!

መጽሐፉ ሲያስጠነቅቅ ከቡር ስሙን የሚንቁና የሚያቃልሉ ሰዎች አስፈሪ ብድራት እንደሚጠበቃቸው በአጽንዖት ይናገራል፤ “አስደናቂና አስፈሪ የኾነውን የአምላክህን የእግዚአብሔርን ስም ባታከብር፤ ... እግዚአብሔር አስፈሪ መቅሰፍት ... በአንተና በዘሮችህ ላይ ይልከባችኋል” (ዘዳ. 28፥58-59) ይላል።

የእግዚአብሔር ስም ከፀሐይ መውጫ እስከ መጥለቂያው (መዝ. 113፥3፤ ሚል. 1፥11)፤ ከዘላለም እስከ ዘላለም ቡሩክ ይሁን (1ዜና. 16፥36፤ መዝ. 41፥13፤ ዳን. 2፥20፤ ገላ. 1፥5፤ ኤፌ. 3፥21፤ ራእ. 1፥6)!! ስሙን በማክበር ከተስማማን፤ በሉ እንግዲህ፤ “እግዚአብሔርን ከእኔ ጋር ታላቅ አድርጉት፤ በእንድነትም ስሙን ከፍ ከፍ እናድርግ” (መዝ. 34፥3)። እናም እስኪ ይህን ጸሎተ ውዳሴ ዐብረን እናሳርግ! “አባታችን ሆይ! ስምህ ይቀደስ” (ማቴ. 6፥9)።

ከብር ወስብሐት

ለእብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ሐሐዱ አምላክ፤ አሜን፤ ወአሜን!

“ባህልን መጽኑት የሚገባው መጽሐፍ ቅዱስ ነው፤ ልዩነትና አለመጣጣም በተከሠተ ጊዜ ሁሉ፤ ባህላዊው አላባ መወገድ አለበት።”

— ቢያንገ ካቶ

ባከቤት የናቀው ነጥቤ¹¹

“ባለቤት የናቀውን አምሌ¹²፤ ባለ ዕዳ አይቀበለውም” የሚለኘው ጥንታዊና ሀገርኛ ብሂል የሚታሰበኝ አንድ ኹነት የማንነት ዕሳቤን የሚጓጉጥ ነገር ውስጤን በሚነዝር ቊዛማ ባላወሰው ጊዜ ነው። የራሱን ጉልሕና አምንታዊ አሻራዎች እያራከሰ፤ የባዕዱን (የውጭውን) ኬላ-ዘለል ምንም ነገር ሁሉ የሚያንቧትር እንግዳ ወረርሽኝ ስለባ በኾነ ትውልድ መካከል ለምገኘው ለእኔ፤ ይህ ሐሳብ የራስ ምታት መቈለቁኝ ነው። ነገሩን በወጉና በምጥን ልኩ ላሳያችሁ አሞክራለሁ።

ተባረክን ወይስ ተማረክን?

በርካታ ክርስቲያኖች “እግዚአብሔር እንዳከበራቸው” ሲመሰክሩ ለማድመጥ ዕድሉ በተደጋጋሚ ገጥሞኛል። ስለዚህ “ከብራቸው” እውነነት ማስረጃ የሚያቀርቡልን ታዲያ አሜሪካና አውሮጳ የመጓዝ (ዕ)ድል ማግኘታቸውን መኾኑን ስነግራችሁ ግን በአግራሞት ነው። ይህን መሰል “መከበርና ባርኮት” ስለማ፤ ከኤፌሶን መጽሐፍ ምዕራፍ አንድ ላይ ያነበብኩትን እያሰብኩ እተከዛለሁ።

¹¹ © ይህ ጽሑፌ በክፈል ማቴጎስ መጽሔት (ቍጥር 18፤ ግንቦት 2003 ዓ.ም) ላይ ታትሞ የነበረ ሲኾን፤ ተሻሽሎና ተስፋፍቶ እንደገና የቀረበ ነው።

¹² አሞሌ፤ “ከባሕር ውስጥ ሳይኾን፤ መሬት ውስጥ በድንጋይ መልክ የሚገኝ ጨው [ነው።] (በድሮ ጊዜ ለመገበያያ እንደ ገንዘብ ሽና ያገለግል ነበር)።” ለማርኛ መዝገበ ቃላት (ዐዲስ አበባ፡ ዐዲስ አበባ የኒቨርሲቴ፤ 1993 ዓ.ም) 308-309። የሥያሜው የትመጣ፤ አለቃ ደስታ ተክለ ወልድ፤ “አሞሌ— በቁመ—ሞለለ” ማለት ነው ካሉት ሳይኾን አይቀርም። (ዐዲስ ያማርኛ መዝገበ ቃላት፤ 107)።

ጥቂት የማይባሉ ሰባዊያንና “የጸጋ አገልጋዮች” ለበርካታ ምእመናን “የተስፋ ቃል” ሲያንጉደጉዱም ዐውቃለሁ። እኔም በርከት ያለ ይህን መሳይ “ተስፋ” አለኝ። ይህም ተስፋ፣ እግዚአብሔር ወደ አሜሪካና አውሮጳ እንደሚወስደን፣ በዚያም የአገልግሎት በሮች እንደሚከፈቱልንና ጌታ “አገልግሎታችንን እንደሚያስፋው” የሚያስረግጥ ንግር ነው።

ወዳጆቹን የምጠይቃቸው ጉዳይ ግን አለ። ይህ ጥያቄም፣ ወደ ምድረ ባንግላዴሽ፣ ኢራን፣ ሐይቲ፣ ሳሞአ፣ ሶማሊያ ... ወይም ወደ ሐመር፣ ሙርሲ፣ ገላብ፣ ሱርማ፣ ወዘተ. እግዚአብሔር “አገልግሎቱን ሊያስፋለት” የተስፋ ቃሎች እንደ ሰጠው በማወጅ፣ በመድረክ ላይ የሚፎከር አገልጋይ ሰዎች አለማወቁን ይመለከታል። ይህ እግዚአብሔር፣ ወደ አሜሪካና አውሮጳ ብቻ ነው እንዴ የወንጌል መልእክተኞችን የሚያሰማራው? ይህ ነገር ባርኮት ነው ወይስ ... ? ደግሞስ፣ ይህ ቀረርቶ፣ እዚሁ በተሰጣቸው መክሊት (ማቴ. 25፡14-23) ለማትረፍ በታማኝነት የሚደክሙትን ወገኖች ማሳጣት አይመስልምን? የተናቀ አሞሌ ወግ ዐይነቱ ብዙ ነው።

“አበሻ ሲባል ... ያበሻ ነገር ...” እንዲል አበሻ

አበሻ ኾኖ በአበሻ መንገሽገሽ የመሽ-ነጋ ያህል ያልተለየን ሮሮ ስለ መኾኑ በርካታ ምሳሌዎች መዘርዘር ይቻላል። “የአበሻ ነገር” ይሉት ሐረግ የምሬት ማጣፈጫነቱን ጠብቆ ከዘመን ዘመን ዘልቋል። “ድሮውንም አበሻ ሲባል ...” ይባላልናል ...

“ወንጌል ገብቶኛል” በሚለው ክርስቲያን ማኅበረ ሰብ መካከል ስገኝ ከምሰማቸው ለአብነት ያህል የተወሰኑትን መጠቃቀስ እችላለሁ። በየመርሐ ግብሩ ከምስባኩ ጀርባ እየቆመ የጉባኤውን ጆሮ የተዋሰ የጊዜው ሰባኪ በሚያነሣው ርእሰ ጉዳይ ልንግባባ እንችላለን፤ ቸግሩ በሌላኛው ገጹ ላይ ነው። ሰባኪው መልእክቱን ለማግፈጥ ብሎ በሚለጥፋቸው እንጥልጣይ ገለጻዎቹ የአበሻ ጸባይ በጅምላ ይብጠለጠላል። የሀገር ቤቱ እንዋንዋር በመደዳ ይንጓጠጣል። የሀገሬው ዘመን ጠገብ ዕሴቶች እንደምንም ተራ ብስክሰክ ቅራቅንቦዎች ይወረፋሉ። የእኛና የባላገር የተባለው አደራረግ በሙሉ ያልሠለጠነና ያልነቃ፣ ምናልባትም ድንቅርና ብቻ መኾኑ ይተነተናል። ይህን አሌ የሚል ሰው ከተገኘ መቼም አበሻ ባለመኾኑ ይኸናልና አንፈርድበትም።

አበሻ ሲባል በጅምላው ምቀኛና ተንኩለኛ፣ አንዱ ለሌላው የማይተኛ ነቀዝ ፍጡር እንደኾነ ሲነገርና በየመድረኮቹም ሲሰበክ አላዳመጣችሁምን? የአበሻን የምቀኛነት ዲስኩር እኔ እስከሚያንገሸገሽኝ ነው የታጠንኩት። ወደ ኋላ ላይ እንዲያውም የራሴ “መዝሙር” ለመኾን ዳድቶት ነበር። ምቀኛነት የኢትዮጵያዊነት ተመሳሳይ ስም ሁሉ ይመስለኝ ጀምሮ ነበር። (ኢትዮጵያዊ ምቀኛ የለም እያልኩ አለመኾኔን መቼም ትረዱልኛላችሁ ብዬ እገምታለሁ)¹³። አንዳንዴ ተረት ፈልሰፈን ሳይቀር የባሕርይ ዘባተሎ መከናከባችን በጣም ያሳዝናል።

ስለ አዶልፍ ሂትለር ምርኮኞች የሚነገረውን ተረት ሳትሰሙ አትቀሩም። ተረቱ እንደሚለው፣ የፋረር ጠመንጃ አንጋዦች ምርኮኞቹን እንደየመጠብት ሀገር በቡድን፣ በቡድን ይከፋፍሏቸዋል፤ እያንዳንዱን ቡድንም በየጉድጓዱ ውስጥ ያጉሩታል፤ በየጉድጓዱ አፍ ላይ ደግሞ ጠባቂ ዘቦች ያኖሩላቸዋል። ኢትዮጵያውያኑ እስረኞች የታገሩበት ጉድጓድ ግን ጠባቂ አልነበረውም። በዚህ የተደነቁ ሰዎች የኢትዮጵያው ጉድጓድ ለምን ጠባቂ እንዳልተመደበለት በግርምት ሲጠይቁ ሂትለር ሰማ፤ መልስም ሰጠ፤ እንዲህም አለ፤ “ከኢትዮጵያውያኑ እስረኞች መካከል ለማምለጥ የሚሞክር ቢኖርም፣ አያሠጋንም። እነርሱ እርስ በእርሳቸው ይጠባበቃሉና፣ ዘብ እያሻቸውም።” ምንኛ ግሩም ተረት ነች! ሂትለር ኢትዮጵያውያንን አስሮና ባሕርያቸውን አጥንቶ ሊሣለቅባቸው ቀርቶ (ሙሶሎኒ ካልነገረው በቀር) ስለ ኢትዮጵያ ራሱ በበቂ ችግር ሆኖታ ማወቁን አጠራጠራለሁ።

ይህን መሰል የአበሻን የምቀኛነት ወግ የሚያገላለግት አባባል ከአንድ የኤፍ. ኤም. ሬዲዮ ሥርጭት ሰምቼአለሁ። ጥቅሱ “አበሻ፣ ዶሮ ስታረባ ያየህ እንደኾን፣ እዚያው ጉንህ ሽለምጥማጥ ማርባት ይጀምራል” ይላል፤ በራሱ ማግኘት ሳይኾን በወንድሙ ማጣት የሚደሰት የለየለት ምቀኛ አበሻ ነው ለማለት ተፈልጎ ነው። ባለቤት የናቀው አሞሌ! “አበሻ ዐብሮ መብላት እንጂ፣ ዐብሮ መሥራት አይችልም” የሚባለው

¹³ ለዚህ ማሳያ በዐዲስ አበባ ከተማ ውስጥ “የምቀኛ ሰፈር” የሚባል መኖሩን፣ የሰፈሩ ነዋሪዎችም አካባቢው “በምቀኞች መሞላቱን” እንደሚያምኑ መረጃ እየጠቀሱና እየተንገፈጉ ሲያስረዱ ሸገር ሬድዮ “በማለዳ ወሬ” መርሐ ግብሩ መዘገቡን መጥቀስ በቂ ነው። ሸገር 102.1 ኤፍ. ኤም፣ መጋቢት 12 ቀን 2005 ዓ.ም.

ጉነጣም የተነገረው ከዚህ አስተሳሰብ ተነሥቶ መኾኑ ግልጽ ነው። ላስተዋለው ግን፤ በጋራ መብላት እንዲህ በቀላሉ የሚገኝ ዕሴት አልነበረም።

የመጤ ወግ

ይህን ሐሳብ በወንጌላዊው ክርስትና ጠገግ ውስጥ ማጤን ይቻላል። ድንበር ተሻጋሪ የሰብከተ ወንጌል መልእክተኞች በዚችው ሀገር ተበትነው ያሳዩት ትጋትና ተጋድሎ፤ በሕይወታቸው ጭምር የከፈሉት ዋጋ በጌታ ዘንድ መታሰቡ ብቻ ሳይኾን፤ በታሪክ ማሳደርም ሲወሳ መኖሩ እውነት ነው። ዐልፎ፤ ዐልፎ ሲነገርና ሲጻፍ እንደሚሰማው ግን፤ ሰባክያት ወንጌሉን ያሠራጩበት መንገድ እንግዳነትና ባዕድነት የሀገሬውን ሰው ሳያስበረግግ የቀረ አይመስልም። ይልቁን፤ ዲያቆን አግዛቸው ተፈራ እንዳስተዋለው፤ ነባሯ “ቤተ ክርስቲያንን” እንቅስቃሴያቸውን ከወንጌል ይልቅ የመንጋ ስርቆትና የኑፋቄ ትምህርት አድርጋ እንድትመለከተው አስገደደ። በዚህም የተነሣ ከጊዜ ወደ ጊዜ የልዩነት ገድሎ እየሰፋ ሄዷል።”¹⁴

ይህም ብቻ አይደለም። የወንጌል መልእክተኞችን አገልግሎትና ጥረት ከቀላና ወደ ቀላና ከማገላበጥ ያልዘለለ ከንቱ ድካም አድርገው የተመለከቱት ምሁራንም አሉ። ለምሳሌ ያህል ታዋቂው የሥነ ልቦና ታሪክ ምሁር ፕሮፌሰር ጌታቸው ጎይሌ (እንደ እርሳቸው ሁሉ)፤ ሥፍር ቀጥሮ የሌላቸው አርቶዶክሳውያን ድንበር ዘለል የሰብከተ ወንጌል መልእክተኝነቱን አገልግሎት፤ “ኢትዮጵያውያንን ከክርስትና ወደ ክርስትና ለመለወጥ” የተደረገ ጥረት ብቻ አድርገው እንደሚመለከቱት ተከራክረዋል።”¹⁵

በርግጥ ዐዳዲሶቹ አማኞች መቋሚያ፤ ጸናጽል፤ በገና፤ መሰንቆና ከራሱን ወደ ጉን ብለው በጌታር ከመጠቀም አላመነቱም። ከበሮውን በድራም፤ ዋሽንቱን በሳክስና ክላርኔት ተከተው “ለመዘመንም” ጊዜ አልፈጀባቸውም። ይህም ድርጊት ከወግ አጥባቂ ነቃፊዎች ጉነጣ ማምለጥ ሳይቻለው ቀረ። ይባስ ብሎም፤ “ዝማሬያቸው

¹⁴ አግዛቸው ተፈራ፤ የለውጥ ያለህ (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አሳታሚ፤ 2001 ዓ.ም.) 150።
¹⁵ Getachew Haile, “The Missionary’s dream: An Ethiopian Pererspective on Western Missions in Ethiopia,” in *The Missionary Factor*. Edited by Getachew Haile, Aasulv Lande and Samuel Rubenson (Frankfurt: Peter Lang, 1998) 1-8.

ከዘፈን ያልተለየ ነው” በማለት እንዲሣለቁ ረዳቸው። ለመስብሰቢያ፤ ለጸሎትና አምልኮ አገልግሎት መስጪያ የተገነቡት ጥቂት አዳራሾች “መጋዘን” መምሰልም ብዥታን ፈጥሮ ሲያበቃ፤ የሀገሬውን ጉጋ በታሪካዊ ሃይ ሎጋ ለሚያምሱቱ የእኔ ዘመዶች አጋዥ ምሳሌ ኾኖ አገለገላቸው። ስለዚህ፤ ይህን ብዥታ በተቃውሞአቸው ላይ ጨምረው ለጥላቻ ዘመቻቸው ተጠቀሙበት። አለባበሱ፤ የአሰባበኩ ዘዴና ዘዬ፤ ማሳበራዊ ግንኙነቶችን የሚወስኑት የደስታና ጎዘን መገለጫዎች በዐዲስና ምዕራባዊ ዘይቤ በመቀየራቸው “ቤተኛነትን” አሳጡ። በመጨረሻም፤ በእነዚህና በሌሎችም ባልጠቀስኳቸው ምክንያቶች ለበብ ወንጌላዊው ክርስትና “መጤ” የተሰኘ ዐዲስ ሥያሜው ባለቤት ለመኾን ብዙ “መስቀል አልተኩሰም”።

የተሐድሶ ነገር ፣ . . . የሥያሜ አበሳ . . .

ከተወሰኑ ዓመታት በፊት በየአካባቢው በአስደናቂ መለኮታዊ ጉብኝት ተጀምረው የነበሩ የተሐድሶ እንቅስቃሴዎች በአንድም ኾነ በሌላ መንገድ በምዕራባዊው ፈሊጥና ገጽታ ለመጥለቅለቅ እንዳልረፈደባቸው ጸሓፊው ራሱ ምስክር ነው። እግዚአብሔር ራሱ ወለል አድርጎ በከፈተልን በሮች ምክንያት በየአደባባዩ ለሰብከተ ወንጌል ሕዝብ ሰበሰብን። በወጉ አንድ ሱባዔ እንኳ ሳንደፍን፤ “ወደንዘዘ፤ ወፈዘዘ የለም!”¹⁶ አልገና “ከእስራት መፈታታችንን” በተሣልቆ ቃና ዐወጀን፤ ወይም በእኛ ነጻነት ወገኖቻችንን እንጓጠጥን። በሺህዎች በሚቈጠሩ እንግዶች መካከልም፤ ገረወይናና ጀሪካን ሳይቀር ተሸከመን፤ ላባችንን እያዘራን በብርቱ ጨፈርን፤ ኮቶቻችንን ተወራወርን፤ እኛም በየሜዳው ተወረወርን፤ ሥያሜውንም “የተፈታ አምልኮ” በማለት አሞካሽነው።

በዚህም አላበቃንም፤ የቀድሞ ቤታችንን ሰዎች “የፍናና ልጆች” በማለት ሠየምንና በሰብከት ስም ወረፍን። ሃይ ባይ ዘመድም አልነበረንምና፤ መነኩሳቱን አሰባሰበን በማርገድ፤ ቆባችንን እያንጠባጠብን በየኤግዚቢሽን ማእከሉ ተርገፈን። “አሮጊቷ ሣራ ወልዳናለች” ያሉ ጥዱፍ “ጠምጣሚዎቻችን” ያወጁትን “የምሥራች” የሰሙ

¹⁶ ይህ አባባል ምንም ዓይነት ቋንቋዊ ልክኛነት የለውም። ትርጉም የሌለው ብቻ ሳይኾን፤ ሥራዬ ብሎ የሚተናኩሰም ነው፤ “ድንዛዜና ፍዘት በእኛ ዘንድ የለም” ለማለት ታስቦ የተፈዘ ሲኾን፤ ሥላቄም በዘፈቀደ (የግእዝ ቋንቋ የቃላት ርባታ ለዛን የተከተለ አስመስሎ) የተቀናበረ ድረታ ነው።

ታዳሚዎቻችንንም አስጨፈርን። ውጤቱ ምን እንደሆነ ያው የሚያውቅ ያውቀዋልና እዚህ አላነሣውም። የችግሩ ምንጭ ግን፣ “ጎረቤቴን ታልኸንሁ” ባይ የቀዥቃዦች ምኞትና ጥድፊያ የወለደው ተግባር ይመስለኛል።

ስለ ሥያሜ መሰከር አብነት የሚሆኑ ጉዳዮችንም ማንሣት እንችላለን። በ1990ዎቹ መጀመሪያ ላይ የተካከለው “ዘመቻ ፊልጶስ” የተባለው ሰፊ የወንጌል አገልግሎት ባስመዘገባቸው ከቡር ድሎች ያስፈነደቀውን ያህል፣ የሥያሜው እንግዳነትና ወቅታዊ ግርታው ባስከተላቸው መዘዞች መሣቀቃችንም አልቀረም ነበር። እነ “ጭር ሲል አልወድም”፣ ያሰቡትን ያህል አላገኙም እንጂ፣ አባባሉን በከፋት ጠምዘዘው የት ድረስ እንዳገኙት የሰማችሁ ወገኖች ታስታውሱት ይኾናል።¹⁷

የሥያሜን ጉዳይ ካነሣን አይቀር ይህ ለሰፋፊ ስብሰባዎች የሚሰጠው “ከሩሴድ”¹⁸ የተባለ ነገር ምንድነው? ተጣብቆበንስ የቀረው ምኑ ደስ ብሎን ነው? የዚህን መጤ ቃል ታሪካዊና ማኅበራዊ ስንከሳር አለማጤን የወንጌል መልእክታችንን ምን ያህል እንደሚያደበዝዘው ሳንረዳ ቀርተን ነው? ለምሳሌ “ዠማ ስብከተ ወንጌል” ብትሉት አይተካው ይኾን? ለነገሩ ማ “ከሩሴድስ” የሚሰኝ ቤተ ክርስቲያን (ከመጣበት ሀገር እንዳለ ተቀድቶ) እዚሁ ተከፍቶልን ነበር። ምክንያቱን ባናውቅም ወደ ኋላ ላይ በሌላ ስም ቀይረዋል፤ እግዚአብሔር ይሰጣቸው።

“ኮንፍረንስ” የሚለውስ ቃል “ጉባኤ” ቢባል አያስኬድም? ይህ “ፓስተር” የሚሉት ነገርስ? ለምን “መጋቢ” አይባልም? በእንግሊዝ አፍ ሲኾን ማዕርግ ይመስላል መሰል! ግድ የላችሁም፤ በቀላሉ “መጋቢ” እያሉ መሰየሙ ልዩሻል አይቀርም፤ ምናልባት ግብ ግቡንም ጋብ ሊያደርገው ይችላል።

¹⁷ ወቅቱ የኢትዮ-ኤርትራ የድንበር ግጭት የተቀሰቀሰበት ጊዜ ስለነበር፣ አንዳንድ ከፉ ሰዎች “ሀገሪቱ በዘመቻ ላይ እያለች ሌላ የባዕዳን ዘመቻ መጣ” የሚል ዐይነት የከፋት ወሬ በወቅቱ ያናፍሱ ነበር።
¹⁸ በነገራችን ላይ “ከሩሴድ”፣ መሠረታዊ ትርጓሜው አንድን ነገር ለማስተዋወቅ ወይም ሊወገድ የሚገባውን አላስፈላጊ ነገር ለማጽዳት በጋራ የሚደረግ ጫን ያለ ዘመቻ ተኩር እንቅስቃሴ ነው። ነገር ግን፣ ይህ ሥያሜ በታሪክ የሚታወሰው፣ ከ11ኛው እስከ 13ኛው ምእት ዓመት በነበሩ ዘመናት የአውሮጳ ስመ ክርስቲያኖች “ቅድስት ምድርን” ከኢሕዛብ መዳፍ (ቍፕፕር) ነጻ ለማውጣት” በሚል ኢ-ክርስቲያናዊ መርሕ ለ200 ዓመታት ያህል ያካሄዱት ተከታታይ የጦር ዘመቻ ነው።

እኛ በንቀት ገፋ፣ ገፋ የምናደርገው ሀብታችን ምናልባት የተሻለ ቁምነገር ይኖረዋል። እስኪ አሁን፣ “እግዚአብሔር ይስጥልኝ” ማለት ነው የሚሻለው ወይስ “ቴንክ ዩ” “ፋዘርዩ” ወይም “ማዘርዩ” ሳንል “ጋሼ፣ እትዬ፣ አባዬ” በማለታችን እንዴት እንደ “ርጥብ ባላገር” እንቁጠራለን? “አባ፣ አባባ፣ አባዬ፣ አማ፣ አማማ፣ አማዬ” በሚሉ ቃላት መጣራት ኋላ ቀርነት ሲመስል፣ “ዳዲና ማማ ” ማለት ዘመናዊነት እንዴት ሊኾን ቻለ? የሚያስረዳን ይኖራል? ባሻ አሸብር¹⁹ ቢገኙ ኖሮ፣ እስኪበቃን ያስረዱን ነበር!

የኛ የሰንበቴ ስብሰባ ማስጠሎት፣ ነገር ግን የሌሎቹ ፓርቲ ውበቱ ከየት የመጣ ነው? ትግልንና ገበጣን ባህላዊ፣ ጁዶንና ቴዝን ዘመናዊ ጨዋታ ለማለት መስፈርቱ ምንድነው? (በመሠረቱ ቴዝ ከመጫወቻ ቍፋቀሶች፣ ሥያሜና ውድድራዊ ዕሳቤው እንጻር ካየነው ዘመናዊም ዘመነኛም አይደለም።) ምዕራብ-ገነንነት (West is Best) ባልታሰበ ፍጥነት ጋልቦ እንዲንሰራፋብን በእኛው ሰዎች ተጋብዟልና ውጤቱ አከላከል አየኩን መሄዱን ልብ ይሏል። ስለኾነም፣ ዛሬ በምድራችን ኢትዮጵያዊ ያልኾነ ማንም ሰው ያደረገው ሁሉ ሥልጡን፣ ቅዱስና ከቡር ኾኖ ሲቁጠር፣ ሀገርኛው ደግሞ ሙሉ በሙሉ የሚጣጣልበት ትውልድ ለመገኘት በቅቷል፤ መዘዙም የዋዛ አይደለም።

መዘዙ . . . “በእጅ የያዙት ወርቅ ...”

ይህ ራስን የማንቋሽ አባዜ ልቡናችንን እንዲመርዝ የተጋትነው ጽንፈኛ አሳተሳሰብና ዐይነተኛ ችግር ሆኖ ሲያበቃ፣ “የአገሩን ሰርዶ በአገሩ በሬ” እንዳንነቅል ሳያደናቅፈን እንዳልቀረ ሥጋት ብጤ ገብቶኛል። ፈረንጅ የተባለ ሁሉ የተባረከ ፍጡርና ቆዳው ብቻ ሳይኾን ልቡ ጭምር ነጭ ስለመኾኑ ያስታቀፉንን መራራ ምሳሌ እንደ ዳማከሴ የታጠነው ትውልድ የራሱን እያሳቀለ፣ ዐይኑን አሻግሮ ከማዶው የሰቀለ ኾኖ ዐረፈ። የሀገሬው ኢጋንንትም ያለ ፈረንጅ ግሣጼ የማይወጡ እየመሰለን ስንካለብ፣ ወንጌሉም ነጭ ሰባክያን ካልተናገሩት የማይደመጥ ያህል ታስቦ ተገኘ። ከትውልዱም የቻለ

¹⁹ “ባሻ አሸብር ከልካይ” እኛ ኢትዮጵያውያን “አፍሪካዊ አይደለንም” እያልን በምንገደበት ደመ ነፍሳዊ ትምክሕታችን ላይ በታዋቂው ጸሓፊ ተውኔት አቶ መንግሥቱ ለማ ለተሰነዘረብን ሽንቋጭ ሐሳቶችን እንዲያገለግሉ በድርሰታቸው ውስጥ የተሣሉ ምናባዊ ገጸ ባሕርይ ናቸው። “ባሻ አሸብር ባሜሪካ”ን ያስታውሷል።

በአካል ያልሆነለት በልቡ ስደተኛ ኾኖ ቀረ። አንድ ወንጌል ሰባኪ የነበረ ወንድም፤ “ኢትዮጵያ ውስጥ ሰው ኾኜ ከምወለድ፤ በአማራካን ሀገር ዛፍ ኾኜ ብፈጠር የተሻለ እመርጣለሁ” እያለ እንደ ቀልድ ሲቋምጥ ሰምቼዋለሁ። አንዳንዶች እንዲያውም አሜሪካ “የተሰፋይቱ ምድር” ትመስላቸዋለች። የተሰወረ መዝገብ ስለ ያዘች፤ ሰው ያለውን ሁሉ ሽጦ ሊገዛት በሚጓጓት አርሻ የተመሰለችው መንግሥተ እግዚአብሔር (ማቴ. 13፡44) እንኳ፤ ዛሬ ዛሬ፤ የዚያን ያህል “ሲናጠቋት” አይስተዋልም።

ዕውቀታችንም ሚዛን የሚደፋው፤ በጥራዝ ነጠቃ ባሕር ማዶን ከተሻገረ ነው። በዚህ ጊዜ ይህን ጽሑፍ እያነበብን ከሚከተሉት መካከል በሥራቸው እና በአርአያዊ ውክልናቸው እነማን ይታወሱናል? አባ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዲ ወደ ጀርመናዊው ዶ/ር ማርቲን ሉተር? እነ አባ ሰላማ ከሣቴ ብርሃን፤ አባባ ረጋሳ፤ አባባ ዋንደሮ ወይስ እነ ጆን ዌስሊ፤ ቻርለስ ስፐርጀን፤ ቢሊ ግርሃም?... አናሲሞስ ነሲብ ወይስ ዠሮም? እቴጌ ጣይቱ ብጡል ወይስ ግግሥት ቪክቶሪያ? አቡነ ጴጥሮስ ወይስ ቄስ ዲትሪች ቦንሆፈር? ወ/ሮ አበበች ጎበና ወይስ እማሆይ ቴሬዛ?... አያችሁ? ነገረ ሥራችን ያስተዛዝባል አይደል? (ምሳሌዎቹን በማወዳደር መንፈስ ወስጄ ግን አይደለም።)

በአንድ ወቅት ለሥራ ጉዳይ ከውጭ ዜጎች ጋር ወደ ክፍለ ሀገር ሄጄ ሳለ የገጠመኝን ላውጋችሁ። ከነጮቹ መካከል ልጅ አግር ብጤው በርካታ የእንግሊዝኛ መጻሕፍትን ወደ ዐማርኛ ቋንቋ እመልሳለሁ የሚል ዐላማ ሠንቆ ዐማርኛ እያጠና መኾኑን ነገረኝ፤ ዐማርኛን ስለሚያጠና ብቻ ሳይኾን በያዘው ዐላማ ትልቅነት ምክንያት በእውነቱ ደስ አለኝ። በቀዳሚነት ለመተርጎም የፈለገው ታዲያ የዮሐንስ ቡኒያንን የመናኝ ጉዞ እንደ ኾነ አጫወተኝ። እኔም በልቤ “ጉድ በል! ገብረ ጊዮርጊስ ትርፌ፤ ዐጀብ በል! የምሥራች ድምፅ” እያልኩ፤ መጽሐፉ ወደ ዐማርኛ ቋንቋ ከተመለሰ ከአንድ ምእት ዓመት በላይ ማስቆጠሩን በርጋታ አበሠርኩት።²⁰ ተደነቀ፤ ወይም ደነገጠ።

²⁰ ዮሐንስ ቡኒያን *The Pilgrims Progress* በሚል ርእስ በ1676 ዓ. እ. ላይ የጻፈውንና ከ200 በላይ ቋንቋዎች የተተረጎመውን መጽሐፍ፤ ገብረ ጊዮርጊስ ትርፌ የተባለ ኢትዮጵያዊ ወንድም፤ “የክርስቲያን መንገድ” በሚል ርእስ ወደ ዐማርኛ የመለሰው በ1892 ዓ.ም. (የዛሬ 113 ዓመት) ነበር ። ይኸው ትርጉም በ“የምሥራች ድምፅ የጎትመትና መገናኛ አገልግሎት” በተለያየ ዘመን ዕርማት እየተደረገለት ስድስት ጊዜ ያህል ታትሟል። ዮሐንስ ቡኒያን (ተርጓሚ ገብረ ጊዮርጊስ ትርፌ)፤ የመናኝ ጉዞ፤ ፩ኛ ዕትም (ዐዲስ አበባ፡- የምሥራች ድምፅ፤ 1999 ዓ.ም.) 2።

በሌላ ጊዜ ደግሞ፤ ከአንድ ኢትዮጵያዊ ወዳጄ ጋር ስለ የመናኝ ጉዞ እና ተመሳሳይ ሥራዎች ጭብጥ እንሥተን ሰንወያይ ሳለ፤ የብላቴን ጌታ ጎሩይ ወልደ ሥላሴ ሥራ የነበረውን ወዳጄ ልቤ²¹ የተባለውን መጽሐፍ ሐሳብና እኔም ገና ትንሽ ልጅ ኾኜ እንዳነበብኩት (ዕድሜ ለአባቴ) እነግረው ነበር። ነገር ግን ወዳጄ የመጽሐፉን ሐሳብ ወርጅናሌነት ለማመን ሲቸገር አየሁት። በጣም የገረመኝና እኔን ለማመን ያስቸገረኝ ግን ስለ የመናኝ ጉዞ ካፌ ላይ እየነጠቀ ሲተነትን የነበረው ይኸው አበሻ ወዳጄ፤ ስለ ወዳጄ ልቤ አለማወቁ ሳይኾን (የግድ ማወቅ አይጠበቅበትም)፤ ሐሳቡ ከየመናኝ ጉዞ ሳይቀዳ እንዳልቀረ እንደሚያስብ በርግጠኛነት መናገሩ ነበር። ምክንያቱ ግልጽ ነው፤ የኋለኛው ጸሓፊ የሀገር ውስጥ “አሞሌ” ነው፤ ያውም የተናቀ አሞሌ!

ከባሕር ማዶ መጣ ለተባለ ነገር ሁሉ ማደግደግ “ከበቀልንበት ዐፈር”²² የመጣ ጣጣ ይኾን? ማርቆስ አባቴ እስክንድርያ እናቴ እያልን ለስንት ክፍለ ዘመናት ነው በከንቱ የቈረቁክነው? ከግብጽ የመጣ ነው የተባለውን ሁሉ ያለጥያቄ ዘግነን ዛሬ ማጣፊያው አላጠረብንምን? የጉባኤ ኒቅያ ውሳኔ ነው ተብሎ ሐሰተኛ አንቀጽ በተደነገረበት መመሪያ ላይ እንኳ ሳንባንን 1600 ዓመታት የዘለቅን ሕዝብ ነበርን፤ ለክፍለ ዘመናት በታሪክ ፍራሽ ላይ ተኝተን እንቅልፍ ለመለጥለጥ ማን ብሎን!

ከ1960ዎቹ ጀምሮ የሀገሪቱን የፖለቲካ ቡድኖች የሚመሩትና የሥልጣን መንበሩን የተቆጣጠሩት ፖለቲከኞቻችን ጉራ ለይተው አርስ በርስ ሲታከሱ፤ ሲጠላለፉና ሲጫረሱ የኖሩት በባዕዳን ፍልስፍና ዳፋ አይደለምን? ምንነቱ በቅጡ በማይታወቅ የርእዮተ ዓለም ስንከሳር ተጠምደው አንዳንዶቹ “ከጳጳሱ ይልቅ የኩተለኩ” ለመኾን ሲዳዳቸው፤ ርባና በሌለው የትንተና ቀርቀር ውስጥ ከተውን ዐረፉ። ሌኒን ይሻላል ማለ ዜዱንግ፤ ወይስ ቼ ጉቪራ? አልባንያ ወይስ ራሽያ? ኪዩባ ሐሻና ወይስ ቤጂንግ

²¹ መጽሐፉን እስካሁን ያላገኘ ሰው ቢኖር፤ ዐዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ እንደገና እያሳተመ በማቅረብ ላይ ካለው ቀደምት የኢትዮጵያ ጸሐፍት ሥራዎች መካከል ይፈልግ ዘንድ መጠቀም ይገባ ይኾን? ጎሩይ ወልደ ሥላሴ (ብላቴን ጌታ) ወዳጄ ልቤና ሌሎችም፡- ነገር ምርጥ መጻሕፍት ጎትመት (ዐዲስ አበባ፡- ዐዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፤ 2000 ዓ.ም.)

²² “ከበቀልንበት ዐፈር” በምልበት ጊዜ ትርጉሙን በቁሙ ወስጄው አይደለም፤ ተፈጥሮአዊውን ምድር/ዐፈር እያመለከትም። አጠቃላይ ማንነታችንን የሚቀርጸውን ማንበራዊ፤ ባሕላዊ፤ ልማዳዊ... ዳራ ለማመልከት እንዲችል ስለፈለግሁ ብቻ የተጠቀምሁበት አባባል ነው።

ቻይና? በማለት ሲናጭኑ ኖረው ሲናከሱ ቀሩ። የዚያ ጦስ በሀገሪቱ ማኅበረ-ፖለቲካ ውስጥ ብቻ ሳይኾን፤ ወደየቤተ እምነቱ ጎራ ላለማለቱ ምን ማስረጃ አለ?

ርግጥ “ከአጠቃላይ ዓለም ዐቀፋዊ ውርርስና መስተጋብር ተነጥሎ መቆም ይቻላል?” የሚል ጥያቄ ሊነሣ ይችላል፤ ለዚያውም በዛሬ ዘመን! መልሴ አይ፤ አይቻልም ነው። በዓለማቀፉ የሉላዊነት-ጠቅላይ እንቅስቃሴ (Globalization) ምክንያትና እሱን ቀድመውም ኾነ ተከትለው በተከሠቱት የዝመና አውታሮች ምክንያት ዓለም “ወደ አንድ መንደር” መለወጧን ከሚያትት ወትሮአዊ ትርክት ጋር በመጠኑ አስማማለሁ። እንዳልታጠነ ቤት ጎጆአችንን ዘግተን ባረጀና ባፈጀ የትውፊት ተባይ ስንመጠመጥ እንኩር ማለቴም አይደለም፤ ነገር ግን፤ የዚህ እንቅስቃሴ መዘውር ምዕራብ ተኩር ብቻ በመሆኑ፤ ጥብቅ ማኅበራዊና መንፈሳዊ ዕቅዶችን በጭካኔ እየዳጠ እንዲጋልብ ሁሉንም በሮቻችንን ወለል አድርገን በመክፈት ማስረከብ የሚበጀን አይመስለኝም።

በዚህ ሀገር ገሚሱ በአንደኛው ጽንፍ ቆሞ፤ “ከእናት ካባቴ ሲወርድና ሲዋረድ የመጣ ዝንቡ እሽ አይባልም” እያለ በከንቱ የሚገደርበት ማኅበረ ሰብ አካል የመኾናችንን ያህል፤ ቀደም ብሎ የነበረ ነገር ሁሉ ይንከታከትልኝ ብሎ የሚፎክረው ጽንፈኛ ደግሞ በዚያው ልክ አታካች ሥር ነቀል ርምጃ ወሳጅ ሾፍልናል። ትናንት የነበረው በሙሉ እንዴት ይጥፋ ይባላል? ዛሬውኑ ተዘርቶ ዛሬውኑ የሚታጨድ መከር የለም። መናኛ የትውፊት ጭቅቅ ተሸከመን መዞር የማይገባንን ያህል፤ ዛሬአችን የተሸመነበትን የትናንት ስሙር ክሮች መበጣጠስም የለብንም፤ ዛሬ ያለትናንት ብኩን ነውና።

ታሪካችን ጉልቶ የሚታወቀው ያለፈውን በማሳቀልና በማጣጣል፤ ሲቻልም ደግሞ በማፈራረስ አባዜው ነው። ለዚህም ነው አብዮት ያልተለየን ሕዝብ የኾነው፤ ከዜሮ ጀማሪ “ታሪክ ሠሪ” ነንና! ፖለቲከኞች “ዐዲሲቱን ኢትዮጵያ” ለመፍጠር ሲደክሙ ይኸው በርካታ መቶ ዓመታት ዐለፈን፤ “የኢትዮጵያ ፈጣሪ” ካልተኾነ ሀገር ግንባታ የሌለ ይመስል። የእኛው ዘመን ቤተ ክርስቲያን “መሥራቾችም” የሚያጐርፉልንን “ትኩስ መገለጥ” እያገለበጥን፤ እኛም (ፈርዶብን?) እየተገለበጥን ይኸው እንዳለን፤ አለን፤ ጌታ ዘንበል ብሎ አስቲገላግለን።

በየቦታው ቤተ ክርስቲያን “በመክፈት” የተካኑት የዘመኑ “ባለ ራእዮች” ይኾኑኝ ብለው ሲያደርጉት የምናየው ነገር፤ ቀደምት አብያተ ክርስቲያናትን (ለምሳሌናን ዘገና እንዲመች?) ሲያንቋሽሹና በስብከቶቻቸው ሲያብጠለጥሉ ነው። ጥቂቶቹ በረድ ሲልላቸው፤ ወይም ሲደክማቸው፤ ወይም ደግሞ ጌታ ሲገሥጹቸው ስምተው ሥርዐት ሲይዙ አይተናል። ቀሪዎቹ ደግሞ አማረብን ብለው (እነርሱም ሰልገቷቸው አደብ እስኪገዙ ድረስ) ቀጥለዉበታል። ባያስተውሉት ነው እንጂ፤ የእነርሱስ ዛሬ ያለትናንት ምን የረባ ቦታ ነበረው?

እነርሱም አይደክማቸው፤ ቤተ ክርስቲያን በ2000 ዘመን ዕድሜዋ “ያልበሩላትን” ዐዳዲስ “መገለጦች” ይዘው ብቅ ማለታቸውን ያበሥሩናል። ጨምረውም፤ ቀደምት ነገረ መለኮታዊ አስተሳሰቦች በሙሉ ያልበሰሱና የነገረ መለኮት ተማሪዎች እጅ ሥራዎች ናቸው ብለው ይነግሩናል። እኛም አያርመን፤ ከአንዱ “መረብ” ወደ ሌላው ስንገላበጥ ዘመኑ እየነገረ ነው። ጋዜጠኛ በፍቃዱ ሞረዳ “አለመታደል” በተሰኘች ግጥሙ እንዳመሠጠረው ሳይኾንን አይቀርም፤

የየዘመን ረመጥ በነደደ ቀጥሮ፤
ለጣደን ሰንጣድ ጉልቻ ሰንቄጥሮ፤
ጉደኛ ነፍሳችን አትበሰል አትከሰል፤
ትገላበጣለች ጥቢኛ ትመሰል።²³

ልብ አድርገው እንደኾነ፤ ዐዲሶቹና “ትኩሶቹ” አብያተ ክርስቲያናትና ሚኒስትራዎች “ኢንተርናሽናል” የተሰኘ ምዕላድ ባለቤቶች ናቸው። የእንዳንዱማ የመጠሪያ ስሙ ትርጉም በጭራሽ ግልጽ አይደለም። መቼም ምሳሌ እንድዘረዝርላችሁ የምትጠብቁ አይመስለኝም። ባይኾን እናንተው ፈልጋችሁ ካጣችሁ ጥቂቱን አነግራችሁ ይኾናል። ሽረ! አታጡም ይቅርብኝ! “ኢንተርናሽናልነት” የወንጌል አድማስ ባሕርይ መኾኑን ዐጥቼው አይደለም። አስቀድሞ በየወንዞችን በውጥ እንወዛወዝ ለማለት ፈልጌ እንጂ። ይህን የሚያስገመግሙን ፈረንጅኛው “ስለሚጣፍጠን” ሳይኾን አይቀርም። አሁን፤

²³ በፍቃዱ ሞረዳ፤ የትውልዴ መዝሙር (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አላታሚ፤ 1994 ዓ.ም.) 9።
~ 43 ~

አሁንም እንግሊዘኛ ጣል ያልተደረገበት ንግግርም፤ ስብከትም “ገጠሬነት” ውስጥ ያስፈርጃል መሰለች። ስለዚህም፤ (ዶ/ር ዮናስ አድማሱ ዐማርዝኛ ሲሉ በጠሩት) የጉራማይሌ ንግግር “አብድ” ያለች ስብከት የተነቃቃች እየኾነች መጥታለች።

ዐልፎ ዐልፎ፤ የሀገሬን ፓርላማ ሳይምጥ አገጩን በመዳፊ ላይ አስደግፈው በትዝብት ነው። ታላላቆቹን መሪዎቻችንን ጨምሮ ሐሳብ አቅራቢው በሙሉ የዐቅሙን ያህል በእንግሊዝ አፍ ያስረዳናል። በርግጥ የፓርላማው የሥራ ቋንቋ ዐማርኛና እንግሊዝኛ ነው ስለ ተባለ ይኾናል። እኔ እንደምረዳው ግን፤ የሥራ ቋንቋው በቀዳሚነት ዐማርኛ ሲኾን፤ ዐማርኛን የማይችል ወይም ዐማርኛን መጠቀም ያልፈለገ ሰው በእንግሊዝኛ መናገር መቻሉን እንጂ በጉራማይሌ ይቅረብ ማለት አይደለም። በዚሁ ከቀጠልን ወደ ፊት (ምን አለ በሉኝ!) ቻይንኛ ቋንቋ የለመደ ተመራጭ ማንዳሪን (የቻይና ቋንቋ) በተቀላቀለበት ጉራማይሌ ሐሳቡን ማስረዳቱ ስለማይቀር ካሁኑ ቋንቋውን ትንሽ ትንሽ መለማመድ ሳይኖርብን ይቀራል! አወይ፤ አሞሌ፤ አወይ፤ ጉራማይሌ!

የጋዜጠኞቻችንን ጉራማይሌ ጉዳይ እንዳልነካካ የእነርሱ የልክፍት ስለሚመስለኝ ትቼዋለሁ። ነገር ግን የዚህን የጉራማይሌ ወግ ሳንለቅ ትዝ የሚለኝን ነገር ልጥቀስ። በየሰብከቱ፤ በየትምህርቱና በየጽሑፉ ውስጥ “ዕብራይስጡ ይህን ያሳያል”፤ “ግሪኩ እንዲህ ይላል” ማለት “ጉልበታም” እንደሚያደርግ ይታወቃል። እናላችሁ፤ እንዲ ወንድማችን ዝብርቅርቁ ዓለም²⁴ ባሉት መጽሐፋቸው “ግሪኩንና ዕብራይስጡን እያጣቀሱ” ይተነትናሉ።

እኒህ “ሐዋርያ” ነኝ የሚሉ ሰውዬ፤ ከዕዝራ 2፥2 ላይ የባቢሎን ምርኮ ማብቃትን ተከትሎ ወደ ኢየሩሳሌም የተመለሱ ጥቂት ኹነኛ ሰዎችን ስም (ዘሩባቤል፤ ነህምያ፤ ሠራያ፤ መርዶክዮስ) ለሐሳባቸው ማጠናከሪያ ይኾናል በሚል ይዘረዝራሉ። ከዚያም የጠቀሷቸውን ሰዎች ስሞች ይተረጎማሉ። ከትርጉም ቀጥሎ “መገለጥ” የተሞላውን የዕንቁቅልሽ (አሊጎሪ) ትርክታቸውን እንደሚከተለው ያመሰጥራሉ፦

²⁴ ዘላለም (ፖዝ) ጌታቸው፤ ዝብርቅርቁ ዓለም (ዐዲስ አበባ፡ ተልዕኮ ለትውልድ ዓለም አቀፍ አገልግሎት፤ 2000 ዓ.ም.) 70-71።

“ዘሩባቤል ማለት፤” ይላሉ ጸሓፊው፤ “ዘሩ” እና “ባቤል” ከሚሉ ቃላት የተመሠረተ ሲኾን ትርጉሙ “Shut up Babylon—ባቢሎን አፍሽን ዝጊ” ማለት ነው ይላሉ። ለጥቀውም፤ “ነህምያ” ማለት “God is my altar —እግዚአብሔር ዐላማዬ ነው” ተብሎ እንደሚፈታ በጽናት ያትታሉ። ከዚያ ቀጥሎ ደግሞ “ሠራያ” ማለት፤ “The fourth part of the earth—የምድር አራተኛ ክፍል” ማለት ነው ይላሉ።

በዚህ አያበቁም፤ “መርዶክዮስ” ማለት “chief god of Babylon—የባቢሎን ዋነኛ አምላክ” ማለት ሲኾን፤ “[]ዳን” በበኩሉ፤ “foolish—ሞኝ” ማለት ነው ብለዋል፤ ዐይናቸውን በጨው ዐጥበው። “ሐዋርያው” ሲያሻቸው “ወይን ጠጅ” የሚለውን ቃል የዕብራይስጡ መዝገበ ቃላት “word [-ቃል] ይለዋል” ይላሉ፤ ከቡላድ ድንጋይ በጠጠረ ቈራጥነት።

እዚህ ላይ በጣም የሚያሳዝነው የጸሓፊው ድፍረት ነው፤ ለምን የተባለ እንደኾን፤ ከተዘረዘሩት መካከል አንዱም ቃል የተባለውን ትርጉም የያዘ አይደለምና። በቃ! ከየት እንዳኙት አይታወቅም፤ የመጣላቸውን ግን ይናገራሉ። ምነው? “ሰውስ ምን ይለኛል” አይባልም? ወይስ የትርጓሜም ድንጋጌ የሚሰጠው “በሐዋርያዊ ሥልጣን” ነው? ሰውረኝ ማለት ይኾን የሚበጀን? ይህን ጉድ ያሳየሁት አንድ የቅርብ ወዳጄ፤ ተምህርታዊ ተጠያቂነት ባልዳበረበት ማኅበረሰብ “ትከክለኛነቱን ለማረጋገጥ ጥረት የሚያደርግ ብዙ ሰው አለመኖሩ ሳያግዛቸው አልቀረም” ብሎኛል፤ ሊኾን ይችላል።

ወደዋናው ጉዳዮችን እንመለስና ሌሎች አስረጅዎችን እንቃኝ፤ የንግድም ኾነ የይዘታ ተቋሞችን ስሞች እንመልከት፤ አብዛኛዎቹ ባዕዳን ናቸው። ወይስ መጠሪያነት እንኳ የሚበቃ ግለ ሰባዊ፤ ታሪካዊ፤ መልክእ ምድራዊ፤ ... ስሞች የሌለን ሕዝብ ነን? ወይስ የኛ ያስጠላል? በቅርቡ ከጻደቆቹ ጋር በአንድ ሰገነት (ፎቅ) ላይ በሚገኝ ካፍቴሪያ ተቀምጠን ሳለን፤ አካባቢውን በትዝብት ሳጤን ቆየሁና ስለዚሁ ጉዳይ አነሣሁ። ዙሪያውን እየቃኘን፤ በ“ኢትዮጵያዊ” ስሞች ተለይተው የሚጠሩ ተቋማትን እንድናገኝ ጠየቅኳቸው። ካለንበት ኾነን ልናያቸው የቻልነው ከአርባ በላይ የንግድ ድርጅቶችና አገልግሎት ሰጪ ተቋማት የየራሳቸውን መለያዎች አንግበው በዙሪያችን የተገተሩ ሲኾን፤ ከነዚህ መካከል አንድ ብቻ ሀገርኛ ብሄል ተገኘ። የተናቀ አሞሌ!

በሰበቡ የተነሣው ውይይት በርካቶቻችን በአንድም ቸነ በሌላ መንገድ የወረራው ተጠቂ መቸናችንን እንድናይ አስችሎናል። ለነገሩ የፈርማዎቻችን ምልክቶች ራሳቸው ቢፈተሹ የመነሻ ፈደላቸው ወይም ጠቅላላ ይዘታቸው ባዕድነት የነካካቸው ሊቸን ይችላል! አንዱ ዳደኛችን አንዳለው፤ የሁለተኛ ደረጃ ተማሪ እያለ፤ ሙሉ ስሙን በዐማርኛ በመጻፍ ሲፈርም ያዩት ዳደኞቹ ስላንጓጠጡት ርግፍ አድርጎ መተወንና አንዳች የተጉለጉለ ልቃቂት የሚመስል ሙንጭርጭር ነገር መፍጠሩን አጫውቆናል።

ሌላም እንይ። በየመዝናኛ ቦታዎችና ሌሎች የንግድና መንግሥታዊ ተቋማት ስንገባ በዘቦች የሚደረግብ(ል)ን ፍተሻ አስፈላጊነቱ ከርከር አያሻውም። ነገር ግን፤ ዘወትር የሚገርመኝ አሳዛኝ ነገር አለ። በተመሳሳይ መግቢያ በሮች ላይ የሚቆሙ ፈታሾች ፈረንጅ ሲመጣ የተመለከቱ አንደኹን፤ “በአክብሮት” ተሸቁጥቀጠው ከማሳለፍ በቀር፤ ፍተሻ አያካሂዱም። ምን ማለት ነው? ለእኛ ሀገር ያገኘነት ከእኛ ይልቅ ግድ የሚለው ፈረንጅ ነው ለማለት ነው? ወይስ ሰላማዊ ሰው ፈረንጅ ብቻ ነው ሌሉን ፈልገው ነው? የፍተሻው ተግባር ለሁላችንም ደገንነት አስከ ታሰቦ ድረስ፤ ፈረንጅ የማይፈተሽበት ምንም ሕጋዊም ቸነ ሞራላዊ ምክንያት አይታይም። ወይም ደግሞ ያልገባን ምስጢር ካለ ይነገረንና እንወቀው።

ፊታውራሪ ተክለ ሐዋርያት ተመሳሳይ ዕጣ ደርሶባቸው እንደ ነበር በግለ ታሪካቸው ጽፈዋል። ሀገራቸው እንደገቡ የባህላቸውን ቢለብሱ፤ “ያዋርድሃል፤ የፈረንጅ ልብስ ያስከብርሃል” ተብለው ተመከሩ። “የተወልደዬን አምሮኝ ነበር፤ ተሣቀቅሁ” ቢሉም እንደ አውሮፌውን ለብሰው ወደ ቤተ መንግሥት ሄዱ። በረኛው ገና ሲያያቸው ስለ ጮኹ፤ ሁሉም መንገድ ይለቅላቸው ጀመር። የሚገርመው ግን “እንደ አማራ ለብሼ ቢሆን መመታት አይቀርልኝም ነበር” ያሉትን ስናነብ ነው። የሀገር ልብስ ለብሰው መግባታቸው ሊያስደበድባቸው ይችላል ነበር። ጉዳ በዚህ አያበቃም፤ በሌላ ጊዜም ንጉሠ ነገሥቱ ባሉበት ተገኝተው ፎቶ ለማንሣት ሲሞከሩ ከዘቦቹ የተሰነዘረባቸው ግልምጫና ንቀት የሚያሳፍር ነበር። አንድ ግሪካዊ ግን እጁን ኪሱ ከትቶ በድፍረት እያፏጩ በንጉሡ ፊት ሲንገራደድ “ዝንቡን እሽ ለማለት” እንኳ የሞከረ አንድ ሰው ያልተመለከቱት ተክለ ሐዋርያት ወደ ዘበኞቹ ጠጋ ብለው ምክንያቱን በጠየቁ ጊዜ

ያገኙት መልስ፤ “እሱ ፈረንጅ ነው፤ አንተ ግን እንደኛው ጥቅር ነህ” የሚልና ከፋኛ የሚያሸማቅቅ ድንቆላ ነበር።²⁵ ባለቤቱ የናቀው አሞሌ!

ወደ ራሴ ገጠመኝ ልመለስ። ከኢትዮጵያ ዐሠርቱ ምእት ከብረ በዓል ጋር ከተገጣጠሙት ዓለማቀፋዊ ውድድሮች ዋነኛው የቤጂንግ አሎምፒያድ ነበር። በዚህ ውድድር የኢትዮጵያ አትሌቶች ድል አስመዝግበው መመለሳቸው ይታወቃል። ወደ ሀገራቸው በተመለሱበት ዕለት ከካናዳ ለአረፍት ከመጣ ኢትዮጵያዊ የአገልግሎት አጋሬ ጋር ዐዲስ አበባ ውስጥ ለሥራ አየባተልን ነበር። ሥራችንን አጠናቅቀን ወደ ስቴዲየም አካባቢ ስንደርስ ታዲያ የአትሌቶቹ ደጋፊዎች ወደ ካምፖሎጆ ለመግባት ሲተሙ ተመለከትን።

ዳደኞቹም ዐብረናቸው እንድንገባ ይሞግተኛል። እኔ ደግሞ ከአራት ዓመታት በፊት ከአቴንስ አሎምፒያድ መልስ በዚሁ ስቴዲየም ተገኝቼ ሳለሁ የደረሰብኝን አስታውሰሁና “ይቅርብን” አለዋለሁ። (ያኔ በጠዋት ይደርሳሉ የተባሉት አትሌቶች ከሰዓት በኋላም ባለመምጣታቸው፤ በጉጉት በመጠባበቅ ላይ እያለን፤ ሰማያት የተበጠረቁ እስኪመስል ድረስ ዶፍ ወረደ። እናም ከጉድጓድ የወጣች አይጥ መስዩ መመለሴን አልረሳሁም። የሚገርመው ከቤጂንግ የተመለሱት በሚጠበቁበት ዕለትም ያው ዝናብ የቋጠረ ደመና ያንጃብብ ነበርና ብሠጋ ይፈረድብኛል?)

የቸነ፤ ቸኖ ዳደኞቹ አሳመነኝና ወደ ስታዲየሙ አዘገምን። እንደ ደረሰንም በሁሉም የመግቢያ በሮች በኩል ያሉ መቀመጫዎች መሙላታቸውን ዐወቅን። በጥላ ፎቅ በኩል ስንዞር፤ በዚያ አቅጣጫ የተወሰኑ ወንበሮች ቀርተው ኖሮ፤ ወጣቶች ለመግባት ሲለማመጡና ሲጋፉ ደረስን። ጸጥታ አስከባሪዎች (ስታዲየሙ ስለ ሞላ መሰለኝ) መግባት አለመቻሉን እየወተወቱ በያዙት ዐጠር ያለ የንግግ በትር ሰው ይጎሻሽማሉ። ባልንጀራዬ ደግሞ፤ “ዛሬ እነዚህን አትሌቶች ሳላያቸው አልመለስም” ብሎ ድርቅ አለ። እኔም፤ “እንግዲህ በርረህ አትገባ፤ በየት በኩል ዐልፈህ ልታያቸው ነው?” በማለት ትተን እንድናልፍ እሞግታለሁ፤ ልረታው አልቻልሁም እንጂ።

²⁵ ተክለ ሐዋርያት ተክለ ማርያም፤ *አቶ ባዮግራፊ (የኦይወቴ ታሪክ)*፤ 2ኛ ዕትም (ዐዲስ አበባ፡-ዐዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕረስ፤ 1999) 146-147፤ 156-157።

ከቆይታ በኋላ፣ ጓደኛዬ ሊያመነታ ቆሞ ሳለ፣ አንድ ነገር ሹክ አልሁት፤ ሹክ ብዬ ነው። “ወደ አንዱ ጸጥታ አስከባሪ ጠጋ በልና ‘እኔ ዳያስጳራ ነኝ’ ብለህ ግሪን ካርድህን መዘህ አሳየው” አልሁት። እያመነታ ተጠግቶ የነገርኩትን ተገቢ፤ ፖሊሱ በብርሃን ፍጥነት ተወንጭፎ ከመግቢያው በር በስተውስጥ ቆሞ ወደነበረ ሌላ ሰው ዘንድ በረረ። ወደ ነበርንበት ተመልሶም መግባት እንደምንችል አበሠረ። “እኔኛው ግን ዳያስጳራም፣ ኤልፎራም፣ ላሜቦራም አይደለሁም” አልሁ፤ እየቀለድሁ። አይደለሁም! ፈቀደልኝና ገባሁ፤ ከዲያስጳራ ጋርም አይደለሁ? ምስጋናዬ እንደ ተጠበቀ ሹኛ፣ ትዝታው ግን ከትዝብቴ ጋር ተዛንቆ ዐብሮኝ ይኖራል (መሰለኝ)።

ርግጠኛ ሹኝ መናገር የምችለው፣ እኒያ ወገኖች ዳያስጳራ እየመረጡ እንዲያስገቡ ማንም እንዳላዘዛቸው ነው። ችግሩ ግላዊ ማደግደግ ይመስለኛል። በርካቶቻችን ከባሕር ማዶ መጣሁ ለሚሉ ሰዎች ለምናሳየው የተለየ ግምት ስለባዎች ነን። ባጭሩ መመዘኛችን መንታነት የተጠናወተው ነው።

አሁን አሁንም በአንዳንድ ጉዳይ ላይ የመጨረሻው ድምፅ የዳያስጳራው እየመሰለ መጥቷል። ከወገን-ዳያስጳራ መካከል አንዳንዱ፣ “ሁሉን ነገር ዐዋቂ” መስሎ ሳለ፣ “አላውቅም” የተሰኙትን ቃል ግን አያውቅም። አንቱ የተባለ “ጎምቱ ምሁር” ኢድርጎ ራሱን ስለሚቁጥር፣ እግር በጣለው ሥፍራ ሁሉ፣ በፈለገው ርእሰ ጉዳይ ላይ ብቸኛ ተንታኝ ሹኛ ይሠየማል።

አምላክን ካልፈራ፣ ለአንስታየን ፊዚክስ-101ን እንዳስተማረና ፕሬዝዳንት አባማን እንደሚያማከር ሁሉ ሊነግርህ ይችላል። ሴናተሮችንና የኮንግረስ ሰዎችን በነፍስ ወከፍ ቢሮው እያስጠራ ወንጌል እንደ መስከረላቸው ቢያትት ከልካይ የለበትም። ለኢትዮጵያ ፖለቲካ ብቸኛውና የመጨረሻው የፈውስ መንገድ (Road Map) ያለው በእሱ እጅ ውስጥ ብቻ ይመስለዋል። ዳያስጳራ “ባለጠጋ” ነውና፣ ቅንጭብ ያረግድለታል፤ “እጁ መላኩ ነውና” አጃቢው ብዙ ነው፤ ወገቡ ቢገብጥም (ቁንጠኛ ከዘራውን አስከ ያዘ ድረስ) ገና ሮጦ ያልጠገበ “አንድ ፍሬ ልጅ ነው” ይባልለታል። ፎቶውን ብቻ አስይዞ “ከሞኝ ደጃፍ ሞፈሩን ይቆርጣል”፤ ከራሳቸውን ያጫል ለማለት ነው። ባለቤት የናቀውን አምሌ ምንስ ቢያደርጉበት ምን ይገርማል?

“አባት ያቄየውን፣ ልጅ እንዳያፈርሰው”

ሌላው ራሳችንን ያወደምንበት ልማድ፣ ቀዳሚ ምስሶዎችን በመደዳ የማንከታከት ልክፍታችን ነው። ይህ ሀገር ለመሆኑ የቀደመውን ነገር ሁሉ እያዋደቀና እያራከሰ የሚቀጥለው እስከ መቼ ነው? ትውልድ እንደ ጅረት ነው። ከአንዱ ወደ ተከታዩ ይፈስሳል። እኛው ጀማሪ እኛው ፈጻሚ አይደለንም፤ አንኸንምም። ትውልድ እንደ ሰንሰለት ነው። ርስ በርሱ ተቁላልፏል። አለዚያ “ግማሽ ልጩ ግማሽ ጎፈሬ” መሆን አይቀርም። ዛሬ የተፈጠሩት ጀግኖቻችን ብቻቸውን የታሪክ ሽንቀራችንን ይደፍኑ ዘንድ አይቻላቸውም።

ሀገራችንን ማሥታችንም ሹክ ታሪካችን በተከታታይና ንብርብር አለት የተዋቀረ ነው። ቀድመውን የመጡ ተከታታይ ትውልዶች፣ ከነጉድለታቸውም ቢኾን፣ ትተዉልን የሄዱት የየራሳቸው አሻራዎች አላቸው። ጉድለቱን ለትምህርታችን ሲባል መንቀፍ ቢገባም፣ ለመልካም ሥራዎቻቸው ደግሞ ተገቢውን ምስጋና አለመንፈግ የተገባ ነው። “ማሩን ወድዶ ንቢቱን ጠልቶ” እንዴት ይኾናል? አንዳንድ ጊዜ የምናየውና የምንሰማው ግን በጣም ያሳዝናል፤ ጥቂት ምሳሌዎችን ብቻ ላውሳ።

የአፍሪካ ኅብረት በቻይና ምጽዋት የተበረከተለትን ዐዲስ ሕንጻ ገንብቶ ባስመረቀበት ጥር 2004 ዓ.ም. አንድ የመታሰቢያ ሐውልትም ተመርቆ ይፋ ሆኗል። ሐውልቱ ለአፍሪካውያን አንድነት የታገሉት የጋናዊው መሪ ኩዋሜ ኑክሩሁማ ነው፤ መልካም ሐሳብ ነው። ለኢትዮጵያውያን ግን የስድብ ያህል የሚቆጠር ስሕተት ተፈጽሟል። ለአፍሪካ አንድነት ድርጅት እውን መሆን መትጋት ብቻ ሳይኾን አፍሪካውያን ራሳቸው “የአፍሪካ አንድነት አባት” ብለው የሰየሟቸውን ሰውዬ — ቀዳማዊ ዐፄ ጎይለ ሥላሴን— ኅብረቱ ቦታ ነፍጻቸዋል፤ ያሳዝናል! ስለዚህ የተከራከረ ኢትዮጵያዊ ባለሥልጣን አለመታየቱ ደግሞ የበለጠ ያሳዝናል።

በዚያ ሰዎን፣ ጉዳዩ የመነጋገሪያ ርእሰ ሹኛ ከርሟል። በሠቅቱ በማኅበራዊ ድረ ገጾች ላይም ውይይቶች ይካሄዱ ነበር። አንድ ወንድም ታዲያ የሰውየውን መዘለል “ለምን ብለን መጠየቅ እንችላለን ወይ?” በማለት ጓደኞቹን በጠየቀን ወቅት፣ የሚከተለውን ምላሽ ብጤ መስጠቴን አስታውሳለሁ።

“በገዛ ዳቦዬ ልብ ልቡን ዐጣሁት” ብሏል ያገሬ ሰው...
ባከህ “ለከፋው ሰው ማጭድ አታውሰው”...

“አሞሌን ባለቤት ንቆት”
“ዐጥሩን ጎረቤት ነቅንቆት”

አዬ የኛ ነገር...

“የሰው ወርቅ ላይምቀን”
የራሳችንን ዕንቁ ንቀን
“ወርቅ ላበደረ ጠጠር”
አንዲህ ባደባባይ ሲሰፈር

ያለንን ሁሉ ጥለን
የባዕዱን አንጠልጥለን
“የቆጡን ለማውረድ” ስንጣደፍ
“የብብታችን” እንዲህ ይርገፍ?

ሌላም ልጩምር፤ በኢትዮጵያና አፍሪካ እግር ኳስ ታሪክ ቀላልና ቦታ ለሚሰጣቸው ለአቶ ደድነቃቸው ተሰማ ሀገራቸው አንድ የረባ ማሰታወሻ አላኖረችም (በባሕር ዳር የሚገኝ የስታዲየም መግቢያ በር በሰማቸው ከመጠራቱ በቀር)። ምዕራብ አፍሪካዊቱ ሀገር ሞሮኮ ግን ካዛብላንካ ላይ የሚገኘውን ግዙፍ ስታዲየምን “ስታድ ተሰማ” ስትል በደድነቃቸው ስም ሲይማለች።

በስፖርቱ ከጀመርን አይቀር ሌላ አንድገም። በጥር 26 ቀን 2004 ዓ.ም. ይተላለፍ በነበረ የበዓል የመዝናኛ መርሐ ግብር ላይ አንድ የኢቴሪስፖርት ጋዜጠኛ “ሕያው ምስክር” የተሰኘ ዝግጅት አቀረበ። ዝግጅቱ ያጠነጥን የነበረው የሦስተኛው አፍሪካ እግር ኳስ ዋንጫ ባለድል ከነበሩት ኢትዮጵያውያን ተጫዋቾች መካከል በሕይወት ባለው አንጋፋ አጥቂ ዐዋድ ሞሐመድ ላይ ነበር።

ጋዜጠኛው ያቀረበው ዝግጅት ማራኪ ነበር። በተለይ በዘመኑ ያልነበርነውን ዜጎች ትኩረት መሳብ አያስገርምም። ተጫዋቹም ብዙ አስደሳች ገጠመኞችና ታሪኮችን ሲናገር ቁዩ። በድንገት ግን አንድ አሳዛኝ ንግግር ከዐዋድ አንደበት ተሰማ። በዚህ ሀገር ለዚያ ታሪካዊ ቡድን በታሪካዊ ማስታወሻነት የተቀመጠ አንዳች ነገር አለመኖሩን በጎዘን አረዳ። ይልቁንም፤ እንዲህ አለ፤ “ቀደም ብሎ የተሰጠንና ወደ ስታዲየም መግባት ስንፈልግ ስንጠቀምበት የነበረው በነጻ መግባት የሚያስችለን መታወቂያችን አገልግሎት እንዳይሰጥ ፌዴሬሽኑ ሠርዞታል።” ምን?!

ይህ መቼም እጅግ የሚያስደነግጥ ስብራት ነው። የብሔራዊ ቡድን ተጫዋች ለነበረ (ለዚያውም ሻምፒዮን በፕንንበት ብቸኛ የአፍሪካ ዋንጫ የባለድሎች ዝርዝር ውስጥ ለተጫወተ)፤ በዚያ ላይ በሕይወት የቀረው አንድ አርሱ ብቻ ፕሮ ሳለ፤ የነጻ መግቢያ ካርድ መንፈግ ትርጉሙ የገባው ወይም ሊገባው የሚችል ሰው ይኖር ይችን? ለእኔ እንደሚገባኝ ይህ ድርጊት ባለውለታን የመግፋትና የማስረሳት አባዜአችን ጥንውት የወለደው ንፍገት ይመስለኛል። ዐዋድ ለካምቦሎጆ መግቢያ እንደማይቸግረውማ በቴሌቪዥን መስኮት ያየሁት ገጽታው ብቻ ይነግረኛል። “አባት ያቁየውን ልጅም አያፈርሰው” ማለት እንዲህ እንደ ዋዛ “አጩብጭብ ቀረ” ማለት ነው?

በእቡነ ጳውሎስ ዘመነ ፕትርክና፤ ጠቅላይ ቤተ ክህነት ውስጥ አይቼ የተገረምኩበት አንዳች ጉድም አለ፤ በዚያ ላይ በተደጋጋሚ ነው ያየሁት። እንደሚታወቀው ይህች ቤተ ክርስቲያን ለ1600 ዓመታት ጸንቶ ከዘለቀው ከግብፅ (የኢስክንድርያ) ቤተ ክርስቲያን ሞግዚት አስተዳደር ነጻ በመውጣት የራሷን ሲኖዶስ አቋቁማ የመጀመሪያ ፓትርያርኳን ከሾመች ገና ግማሽ ምእት ዓመት መፍኑ ነው። በነዚህ ጎምሳ ዓመታት ውስጥም ስድስት አባቶችን በዚሁ የፕትርክና መንበር ሰይማለች። እነርሱም፡- አበው ባስልዮስ፤ ቴዎፍሎስ፤ ተክለ ሃይማኖት፤ መርቆሬዎስ፤ ጳውሎስና ማትያስ ናቸው።

በየሹመቱ ሂደትና በአገልግሎታቸው ዘመናት ውስጥ የተከሠቱ የተለያዩ ነቀፋዎች፤ ተዋስኦዎችና መቋሰሎችን ለሚመለከታቸው እንተወው። ግን መሪዎቹ በጊዜአቸው ሕጋዊ ቅብልነት እንደ ነበራቸው ግልጽ ነው። አሊያማ፤ መሪዎቹ ባገለገሉበት ዘመን የነበረውን የቤተ ክርስቲያንነቱን የሥልጣን ክህነት ትምህርት ጥያቄ ውስጥ ይዶለዋል፤ እንድንታውም ቀላል አይደለም።

በጠቅላይ ቤተ ክህነት የተመለከተኩት ምን መሰላችሁ? የፓትርያርኮቹ ፎቶ ግራፎች በአገልግሎታቸው ዘመን ቅደም ተከተል በሚገባ ተሰድረዋል። ግን ባየኋቸው ቊጥር አራት ብቻ ይኾኑበቸዋል። የፎቶው ቅደም ተከተል ከሦስተኛው ፓትርያርኮ ወደ አምስተኛው ይዘላል። አራተኛውስ? የሉም! ምክንያት? አይታወቅም፤ ቢታወቅም እንዲታወቅ አይፈለግ ይኾናል። ታዲያ ይህን ምን እንበለው?

ወደ መደምደም ሳዘግም

እስካሁን ለማሳየት እንደ ሞከርኩት፣ የእኛ ነው የተባለውን ነገር በማቃለል ወጥመድ ውስጥ ገብተናል። ይህ መንገድ ታዲያ “ከወዲያ” ወይ “ከወዲህ” ሳይኾን በመኸል ቤት ተንገዋለሁ የሚያቃስት ረጋ ሠራሽ ማኅበረ ሰብ እንዳይፈጥር ያሠጋል። ከሌሎች የምንቀስመውን በጎ ነገር ካለንበት ዐውድ ጋር በማዛነቅ የተሻለ ልንሠራ እንችላለን። ሌሎች በሰፋልን ጥብቆ ልክ ብቻ እንድንገባ መጨናነቅ ግን አይኖርብንም።

ይህ በክርስትና መልእክተኛነትና ተልእኮ ውስጥ ልብ ሊባል የሚገባው ሐቅ ነው። የወንጌል ብሥራት አገልግሎት በቅብብሎሽ የክርስቶስን ብርሃን ለሌሎች ማብራት አለበት። ዐደራን ተቀብሎ “የማይጠቅም ባሪያነትን” ከተወጡ በኋላ (ሉቃ. 17:10) ለተከታይ ባለተራ ማስረከብ ያስፈልጋል (2ጢሞ. 2:2)። የቀዳሚ ባለዐደራዎች ባለዕዳ ነን። እነርሱ በእንባ በዘፋብ መከር ገብተን በደስታ ያጨድነውን ነዶ ለጌታ ክብር እንድናውለው እርሱ ለጋሱ ጌታ ትሕትናና ቅንነት ያብዛልን።

ይህ ጉዳይ፣ በስብከተ ወንጌል አገልግሎት ውስጥ ቸል ሳይባል ትኩረት ሊሰጠው እንደሚገባም ማስገንዘብ አወዳለሁ። እኔ እስከሚገባኝ ድረስ፣ አንድ ማኅበረ ሰብ በመጥፎ ነገሮች ብቻ ተለውሶ መለመላውን ሊቆም ይችላል ብለን ማሰብ ያለብን አይመስለኝም። ርግጥ፣ የሰውን ሁለንተናዊ ውድቀት አስመልክቶ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረውን ነባራዊ እውነት አምናለሁ፤ ነገር ግን ሉዓላዊው አምላክ፣ ሕያው እግዚአብሔር፣ ለሰው ልጆች በሰጠው ኅሊና ምክንያት በኅብረተ ሰቡ አጠቃላይ ሕይወታዊ ስብጥር ውስጥ የተቀናበሩና ለወንጌል ጠንቅ ያልሆኑ ቋሚ ዕሴቶች፣ ማኅበራዊ ተራከቦዎችና የማንነት መገለጫዎች ሊኖሩ መቻላቸውንም አረዳለሁ።

በሌላ አባባል በወንጌል እውነት ሊለወጡ፣ ሊሻሩና ቦታ ሊያጡ የሚገባቸው የባህል፣ የእምነትና ምግባር ግሳንግሶች የመኖራቸውን ያህል፣ የክብሩ ወንጌል ክቡር ሐሳቡን ሊገልጥባቸው የሚችሉ መልካም ባህላዊ፣ ታሪካዊና ማኅበራዊ መገለጫዎች ሊገኙ መቻላቸው አጠያያቂ አይደለም።

ጥሪያችን ሰዎች ባሉበት ፕራይታና ጠገግ ውስጥ የማይለወጠውን ዘላለማዊ ወንጌል እንዲቀበሉ መርዳት ነው። በቃላችን ከምናውጀው የምሥራች ጉን ለጉን ወንጌልን “ሥጋ አልብስን” መገለጥ አለብን። ሐዋርያው ጳውሎስ እንዲህ ይላል፤ “ደካሞችን አጠቅም ዘንድ ለደካሞች እንደ ደካማ ሆንሁ፤ በሁሉ መንገድ አንዳንዶችን አድን ዘንድ፣ ከሁሉ ጋር በሁሉ ነገር እንደ እነርሱ ሆንሁ” (1ቆሮ. 9:22)። ይህ ሐዋርያ በዚህ ትምህርቱ አጽንዖት እንደ ሰጠው (ስለ ሌሎች መዳን ሲባል) በስብከተ ወንጌል አገልግሎት ውስጥ፣ የምናገለግላቸው ሰዎች ባሉበት ፕራይታ ክርስቶስን ያውቁ ዘንድ፣ የእነርሱን ዐውድ መጠቀም እንደሚገባ አያሳየንምን?

ጳውሎስ በዚህ ቦታ ላይ በተናገረው መንገድ ጸንቶ እንደ ኖረ ሌሎች የዐዲስ ኪዳን ምንባባት ያመለክቱናል። በእግዚአብሔር ጸጋ አማካይነት፣ በእምነት በኩል ብቻ ስለሚገኘው የእግዚአብሔር ጽድቅ ያለማወላወል ለሌሎች በመስበክና (ሐዋ. 13:38-39፤ ሮሜ 3:24፤ ገላ. 2:16) ለዚሁም እውነት እስከ ሞት እንኳ ነፍሱን አሳልፎ ለመስጠት ዝግጁ የነበረው ሐዋርያ (ሐዋ. 20:24)፣ ምን በወጣው ነው ራሱን ተላጭቶ እንደ አይሁድ በመቅደስ “ሲነጻ” የተገኘው (ሐዋ. 21:17-26፤ 24:18)? ወንጌልን በዐውዳቸው መስማት ስለሚገባቸው አይሁድ ወገኖቹ ሲባል ያደረገው እንጂ፣ “ተላጭቶ መንጻት” የሚባል ነገር በክርስትና ትምህርተ ድኒን ውስጥ ምንም ቦታ እንደሌለው አጥቶት አልነበረም።

በተጨማሪ፣ ግዝረት ለድነት ምንም የማይፈይድ ብቻ ሳይኾን ይህንም ማስተጋባት ግብዝነትና ለርግማን የሚያበቃ የልዩ ወንጌል ባሕርይ መኾኑን በአጽንዖት ያሳስበው (ገላ. 1:6-9፤ 5:6:12፤ 6:15) የእግዚአብሔር ባርያ ጳውሎስ፣ ጢሞቴዎስን መግረዝ ያስፈለገው ለምንድነው (ሐዋ. 16:3)? አባቱ የግሪክ ሰው እንደኾነ ያውቁ የነበሩና በዚያ ስፍራ የተገኙ አይሁድ እንዳይሰናከሉ ሲባል የተፈጸመ አልነበረምን?

አይሁድ የጢሞቴዎስን አለመገረዝ ዐውቀው ለሰብከተ ወንጌል አገልግሎት ሰበብ እንዳይፈጥሩና ዕንቅፋት እንዳያኖሩ በማሰብ ቅዱስ ጳውሎስ ይህን ርምጃ ወሰደ።

በዚህ በኛ ዘንድ የተያያዘነው የዓመታት ዘመቻ ግን፤ ያለንበትን ማኅበረ ሰብ ጠገማ ለመመርመርና ለወንጌል ማለፊያ መኾን ያለመኾኑን ለማጤን ብዙም የማይከፈል ዐይነት ነው። ይልቁንም፤ ከልዩ ልዩ ምንጮችና ከባሕር ማዶ መድረኮች በደፈናው የምንከብርጀውን የማዶ ለማዶ ቅብብሎሽ እያንቆላጸሰን በእንግዳ ዘዩ ግርታ ስንፈጥር ኖርን። የግእዝ ቃላትን በሰብከቱ ወይም ትምህርቱ ቀላቅሎ የተጠቀመ ግለ ሰብ ላይ ተሣልቀን ሳናቆም፤ “ውሃን እንግሊዝኛው ‘water’ በማለት ያብራራልናል” እያልን ማኅበረ ምእመናኑን ስናስረዳ እንገኛለን። ባስ ሲልብንም፤ የወንጌሉን ዋነኛ ማእከል የጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ሕይወት፤ ሥራ፤ ሞትና ትንሣኤ በክቡር ውበቱና ምሉእነቱ መስበካችንን ወደ ጐን ትተን፤ ጎረቤቶቻችንን ስናንጓጥጥ የእምነት ስንክሳሮቻቸውንም (እንዳንዴ ግምት ጭምር ተንተርሰን) ስናብጠለጥል እንገኛለን።

እናስ? መሬት ባልቋነጠጠ ይህን መሳይ አቋምና በፍቅር ባልተገራ ጥዱፍ አስተሳሰብ በጽኑ መጠመዳችን፤ ሚዛን ወደ ሳተ ውጤት እንዳይወሰደን ብሠጋ ይፈረድብኛል? ከዚህ አንጻር ካየነው፤ “ባለቤት የናቀውን አሞሌ፤ ባለ ዕዳም አይቀበለውም” ይሉት ብሂል ዋዛ አይመስልም።

ስለ ወንጌሉ መንግሥት ግድ ይለኛል ለሚሉ ወገኖቹ ያለኝ ተማጥኖዬ ይኸው ነው፤ እግዚአብሔር አብ እንዲከብር ጌታችን ኢየሱስን ማእከል ያደረገ፤ በዘመንና ቦታ፤ በወቅትና ኹኔታ “የማይለወጠውን የዘላለም ወንጌል” (ማር. 16፥8) እውነት ለዎች ባሉበትና ሊረዱት በሚችሉት መንገድ በማቅረብ ዐደራችንን እንድንወጣ በትሕትና አለምናለሁ። ያለንን ጥለንና የሰው አንጠልጥለን ስንዋከብ፤ “ከሁለት የወደቀ ዛፍ” እንዳንኾን መጠንቀቅም ብልህነት ሳይኾን አይቀርም።

በሌላ በኩል፤ ትናንት የተናቀበት፤ ቀዳሚ ታሪካችንም የተዋረደበት ትውልድ አካል በመኾናችን፤ ይህ ሀገር ሽማግሌ የሌለው ሀገር ይመስለኛል፤ አስታራቂ የለው፤ ታራቂ ልብ የለው፤ ይህ ደግሞ አይበጀንምና ከጥልቅ ድንዛዜአችን በቶሎ እንባንን። ጌታ እግዚአብሔር ይርዳን። አሜን!

“እንተ ለራሱ ፈጥረህናልና?”

ልባችን በእንተ እጩ እስከምትል ድረስ፤ ዐረፍት የላትም።”

— ቅዱስ አውግስጢኖስ፤ ኮንፌሽንስ

ቢዘገይህ እይዘገይህ

ግፈኞች ሲያጠቁኝ ለምን ርቀህ ቆምህ?

ይህን የሚያስብል ምን ደረሰብን? ምንስ ኾንን? ጂ. ሮናልድ ብሉ የተባሉ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኝን አባባል ልዋስና ምን እንደኾንን መናገር ልጀምር። “የምንኖርባት ጥላኔታችን ከሳተላይት በተወሰደ ምስሏ ስንመለከታት ውብ፤ ማራኪና ድንቅ ናት። ነገር ግን በድቤ በተለወሰች በዚች ምድር ላይ ለሚኖሩ ሕያዋን ፍጡራን ነገሩ ትንሽ ለየት ያለ ነው።”²⁶

በልዩ ልዩ ችግሮች የተናጋችዋ መሬታችን ለነዋሪዎቿ ከዕለት ወደ ዕለት እየተበላሸች በመሄድ ላይ ትገኛለች። ባላለፍናቸው ጥቂት ዓመታት ውስጥ የሀገራት መሬዎች፤ ሳይንቲስቶች፤ ሌሎች ስመጥር ምሁራንና የአካባቢ ጥበቃ ተምዋጋዎች የዓለማችን ሙቀት መጨመርና እርሱን ተከትለው የሚመጡ ጠንቆችን ለመቀነስ በማሰብ፤

²⁶ J. Ronald Blue, “Habakkuk,” in *The Bible Knowledge Commentary: Old Testament*. Edited By John F. Walvoord and Roy B. Zuck (Colorado Springs: Victor Books, 1985) 1505.

በተከታታይ በኮፕሪፕህገን-ዴንማርክ (2009)፣ በሜክሲኮ (2010)፣ በኳታር-ዶሐ (2012) ከትመው ነበር። እነርሱም የቻሉትን ያህል ከተጫጫኹ በኋላ፣ ተጨባጭ መፍትሔ ሳያመጡ ፎቶአቸውን በጋራ ተነሥተው ወደየመጡበት ተበትነዋል።

በሌላ በኩል፣ በመላው ዓለም ለተከሠተው ምጣኔ ሀብታዊ ድቀትና የኑሮ ውድነት መፍትሔ የሚያመጣ ባለመገኘቱ ረታብና ጉስቀኝነት አላላቸውን እየጠበሱ ነው። ድርቅ፣ ችግርና ቸክራ ሚሊዮኖችን ሲፈግሙ በሠቀቀን እንመለከታለን። በዚያው መጠን፣ ጥቂት ከበርቴዎች የሚይዙ የሚጨብጡት ዐጥተው፣ ገንዘባቸውን እንዳፈር ሲበትኑ ልትታዘቡ ትችላላችሁ። ይህን ለእናንተ መንገድ “ለቀባሪው እንደ ማርዳት” እንደሚቆጠርም አልዘነጋውም።

ዙሪያ-ገባችንን ስንመለከት በአሳዛኝ፣ አታካችና አናዳጅ ከሠተቶች ተከብበናል። በምድራችን ላይ በእርስ-በርስ ጦርነትና በአጥፍቶ ጠፊዎች ጥቃት ሕዝብ ሲረግፍ እናያለን፤ እንሰማለንም። የሕክምና ሳይንስ እመርታዎችን አሳየ በተባለ ማግስት፣ ፈውስ አልባ በሽታዎች እንደ ጉድ እየተፈለፈሉ ማደራቸውን እናጤናለን። የግፍና በደል መብዛት፣ የወንጀል መበራከት፣ የሽብርተኝነት መስፋፋት የውዝግብና ትርምስ መጨመር የየቀኑ ወሬ እየኾነ አለ። በዐናቱም፣ በዓለማችን የተለያዩ አቅጣጫዎች የጉሣ ፍጥጫ፣ ብጥ-ብጥና ሁከት እያየለና እየተበራከተ ከመሄዱ የተነሣ፣ ባዶነት የተጠናወተው ማኅበረ ሰብ እየተፈጠረ ነው። እነዚህንና መሳሪያ ሹነቶችን የሚያዩ ታዲያ በጨኸት “የዚች ምድር አምላክ ወዴት ነው?” ሲሉ ይደመጣል።

ምግባረ ብልሹነት፣ የሥነ ምግባር መላሸቅና ዐመፅ እየተበራከተ ዓለማችን በቀቢጸ ተስፋ በተወጠሩ ሰዎች እየተሞላች አይደለምን? ኢፍትሐዊነት፣ ርክሰት፣ ጥላቻ፣ ዘረፋ፣ ሙሰኝነት፣ የምግባር (ሞራል) ውድቀትና ሌሎችም ዝቅጠቶች መላለሙን ለመንፈሳዊ ክስረትና ማኅበራዊ መበሰበስ የዳረጉት ይመስላል። ስለኾነም፣ ኅብረተ ሰቡ በግራ መጋባት፣ በከንቱ ምኞትና ርካታ የለሽ ልቅ ማግበስበስ ውስጥ እየተዘፈቀ መጥቷል።

ድኾች የባሰ እየወደቁ፣ ከበርቴዎች እየፋኑ ማኅበራዊ ፍትሕ ሲሸቁለቀፍ እያየን አይደለም ወይ? ራስ ወዳድነት፣ ግፍ፣ አስገድዶ መድፈር፣ ቂመኛነት፣ ዐድማና ሢራ

በዙሪያችን እየተስፋፉ መኾኑን ማን ያስተባብላል? ትልቁ ትንሹን እያጠቃውና በግፍ እየጨቁን ሲያስጨኽውም ይሰማል። ታዲያ፣ በዚህ ጨለማ መኸል “ግፈኞች ሲያጠቁን እግዚአብሔር ወደ የት ነው?” የሚሉ ድምፆች ዙሪያችንን ሞልተዉታል።

የጨለማውን ጥልቀት ያሰፋው ምጸት ደግሞ ተመሳሳይ ድርጊቶች “የዓለም ብርሃንና ጨው” ለመኾን በተጠሩት ክርስቲያን ወገኖች መካከል በስፋት መታየታቸው ነው። ጭልጥ ባለ ጠብና ክርክር የተሞሉ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የጌታን ቤት የጦርነት ዐውድማ እያስመሰሉት መገኘታቸው ልብን በጎዘን የሚሰብር አይደለምን? “የስመ ጥር” አገልጋዮች ገደብ በሌለው ምግባረ ብልሹነት ዝፍት ውስጥ ተዘፍቀው መታየቱ ልብን የሚያናውዝና መንፈስን የሚያቁስል ነው።

ወንድም በወንድሙ ላይ ማሸመቁ፣ ችጋሮችን የሚደግፍ እጅ መንጠፉ፣ ገርነትና ርኅራኄ በሙብራት የሚፈለጉ “የጠፉ ድሪሞች” ወደ መኾን መድረሳቸው ኅሊናን በጎዘን ስቅዞ ይዟል። ይባሰ ብሎም ቤተ ክርስቲያን በአኩራፊ ግለሰቦችና ቡድኖች አማካይነት በመከፋፈል ለቅጥር በሚያታከት ግለ ሰባዊ ማኅበራት እየተተካች ስትሄድ በእንባ በረጠቡ ዐይኖች እያስተዋልን አለን። ተቋማዊ ድለኛነት ባሰከረው ድልል ምኞት በክርስቶስ መስቀል የተገኘው ቤተ ሰባዊ ኅብረት ሲናድ የሚመለከቱ ወገኖች እየጨኹ ይገኛሉ። ቤቱ የወንበዶች ዋሻ የኾነ ሲመስል የሚመለከቱ ትሩፋን በተሐድሶ ናፍቆት ይጠይቃሉ፤ ይማጸናሉም። “አቤቱ፣ አባክህ፣ አሁን አድን፤ አቤቱ፣ አባክህ፣ አሁን አቅና” (መዝ. 118፥25) አያሉ።

አናስ? በእንደዚህ ያለ ዓለም የምንኖር ሰዎች “ለምን” ማለታችን ይቀራልን? ይህ ሁሉ ግፍና በደል ለምን? የፍትሕ መዛባት ለምን? ጻድቅ ሲሠቃይ ግፈኞች በተንኩል የሚበለጽጉት ለምንድነው? ስሙ ሲናቅ፣ ቃሉም ሲደፈር፣ ቤቱም ሲበላሸ፣ እውነት በአደባባይ ሲወድቅ እግዚአብሔር አንድ ነገር የማያደርገው ሻረ ለምንድነው? ይህን ዝብርቅርቅ የማያነጻው/የማያስወግደው ለምንድነው? በፊቱ የሚተጉቱን ምእመናን ልመና ሰምቶ የማያድሰን ለምንድነው? ለምን? ለምን? ለምን?... ሳስበው፣ ሳስበው ይህች ትንሽ ልቡናችን በጎዘን ቀለበቶች በተውሰበሰቡ የ“ለምንዎች” ስንሰለት ታብታ የታጠረች ይመስለኛል።

ዛሬ፣ ዛሬ ከላይ በተመለከትናቸውና በሌሎችም ምክንያቶች ለጽድቅ ልቀት፣ ለፍትሕ መስፈን፣ ለእውነት በአደባባይ ማበብ የሚቀኑ ብዙ ሰዎች በጥያቄዎች ተሞልተዋል። ከሚያዩትና ከሚሰሙት የተነሣ፣ ግራ በመጋባት፣ በመስቀለኛ መንገድ ላይ ቆመዋል። ታዲያ በመስቀለኛ መንገድ ላይ ለቆመው የእግዚአብሔር ሰው፣ እግዚአብሔር ያለው ምላሽ ምንድነው? እርሱስ በውኑ አይገደውምን?

ከዚህ በመቀጠል፣ ለዚህ ጥያቄ ምላሽ ሊሰጠን የሚችል መጽሐፍ በዐጭሩ እናያለን፤ መጽሐፉም ትንቢተ ህንባቆም ነው። እርሱም ከ2500 ዓመታት በፊት በተመሳሳይ ጥያቄ የተናወጠ አንድ ነቢይ ያቀረበውን ክርክርና እግዚአብሔር የሰጠውን ጥም ቈራጭ ምላሽ ያስቃኘናል። ዙሪያውን ከሚያየው የተነሣ የተናወጠው ነቢይም፣ ወደ ላይ መመልከት እንዴት እንዳሳረፈው እንማራለን። በዚህ ጥናታችን፣ የእግዚአብሔር ሰው በጥያቄ ተሞልቶና በመስቀለኛ መንገድ ላይ ቆሞ በሚቃትበት ጊዜ ሊያደርግ የሚገባቸውን ሦስት ነገሮች ከዚህ መጽሐፍ ውስጥ እንመለከታለን። ከዚያ አስቀድሞ ግን ስለ መጽሐፉ ጥቂት የመግቢያ ሐሳቦችን መዳሰስ ይኖርብናል፤ መጽሐፉ የራሱ ልዩ ገጽታዎች አሉትና።

የህንባቆም መጽሐፍ ልዩ ባሕርያት

አንደኛ፣ ነቢዩ ህንባቆም ባልታሰበ ጊዜና ሹኔታ ድንገት የተነሣ ነቢይ ነው። ትንቢተ ህንባቆምንም ሹኔ ሌሎች የቅዱሳት መጻሕፍት ከፍሎችን ብናገላብጥ ስለዚህ ነቢይ የምናገኘው ዝርዝር ማስረጃዎች የሉንም። ርግጥ ውስጣዊ ማስረጃዎችን፣ ማለትም የሚያነሟቸውን ሐሳቦች መመሳሰል ስንመለከት፣ የአገልግሎት ዘመኑ ከኤርምያስ ዘመን ጋር ከታ ገጠም ይመስላል። ነገር ግን፣ ስለ ነቢዩ ህንባቆም ታሪክ፣ ትውልድ፣ የመኖሪያ ስፍራ፣ የአገልግሎት ሹኔታ ወዘተ. የምናውቀው ነገር ብዙም አይደለም።

የሰሙ ትርጉምስ ፍንጭ በመስጠት ይረዳን ይኾን? በፍጹም። “ህንባቆም” የሰሙ ትርጓሜ “ማቀፍ፣ መያዝ” እንደ ማለት ነው። በአብዛኛዎቹ የነቢያት ስም ትርጉም ውስጥ ከምናየው የተለመደ ቅጣምባር (pattern) በተለየ የህንባቆም የሰሙ ፍች

ስለ ታሪኩም ሹኔ ስለ አገልግሎቱ የሚሰጠን አንዳች ፍንጭ እናገኝም።²⁷ ስለዚህ የህንባቆምን ማንነት በማወቅ ረገድ አፍ ሞልቶ የሚያናግር በቂ መረጃ የለንም። ነገር ግን የዚህ ነቢይ ዝርዝር ታሪኩ ባይታወቅም እንኳ መጽሐፉ የተሸከመው መልእክት ጠሊቅነት አጠያያቂ አይደለም።

ሁለተኛው የዚህ መጽሐፍ ልዩ ባሕርይ የመልእክቱን አቀራረብ የሚመለከት ነው። ሌሎች ነቢያት የእግዚአብሔርን መልእክት ለሕዝቡ ሲያመጡ፣ ይህ ነቢይ በበኩሉ የሕዝቡን (የራሱንም) ጥያቄ ለእግዚአብሔር ያቀርባል። መጽሐፉ ገና ከመነሻው በጥያቄ ነው የሚጀምረው። አንደ ሌሎች ነቢያት ሕዝብ እስራኤልንና በዙሪያቸው ይገኙ የነበሩ የጥንታዊ ቅርብ ምሥራቅ ጎረቤቶቻቸውን የሚመለከት የትንቢት ቃል ከመያዝ ይልቅ “እስከ መቼ?” እና “ለምን?” የተሰኙ ሙግቶች ተደርድረውበታል።

ሦስተኛው ልዩ ባሕርይው መጽሐፉ በመለኮታዊ ፍርድ ናፍቆት መሞላቱ ነው። ርግጥ ነው፣ የሕዝብ እስራኤል ኪዳናዊ ታማኝነትን ማጥፊያ ተከትሎ ቃል ኪዳናዊ ቅጣት በእስራኤል ላይ በተደጋጋሚ ወርዷል (መሳ. 2፡14፡23፤ 2ዜና 29፡8፤ 2ዜና 36፤ ሕዝ. 20፡13)። ቅጣቱ የመለኮታዊ ፍርድ አንድ አካል ነበር፤ ሹኖም ፍርዱ ከመምጣቱ አስቀድሞ ነቢያቱ ሕዝቡን ለማስጠንቀቅ ይላኩ ነበር (ለምሳሌ፣ አሞ. 1፡13-15፤ ኢሳ. 1፡1-4፡6 ይመ.)።²⁸ ነቢያቱም መልእክቱን ለሕዝቡ ያደርሳሉ። እንግዲህ ህንባቆም ለየት የሚለው ከዚህ አንጻር ነው። የብሉይ ኪዳን የእስራኤል

²⁷ ሁልጊዜም ባይኾን እንኳ በመጽሐፍ ቅዱሳችን ውስጥ ስሞች በዘመኑ የነበረውን ሃይማኖታዊ፣ ማንበራዊና ፖለቲካዊ ሁኔታ ከማንጸባረቃቸው በላይ አጠቃላይ የኾነውን ነገር መለኮታዊ ጭብጥ የመሸከማቸው አጋጣሚ ሰፊ ነው። ለምሳሌ “ኢሳይያስ” ማለት “እግዚአብሔር ድንገት ነው” ተብሎ የሚተረጎም ሲኾን፣ በጊዜው በይሁዳ ላይ ሊወርድ ከነበረው መለኮታዊ ፍርድ ለማምለጥ፣ ኪዳናዊ ታማኝነታቸውን የጠበቁና ንስሐ የሚገቡት ትሩፋን መለኮታዊ ድንገት እንደሚሰጣቸው የሚያሳስብ ነበር። እንዲሁም ንስሐ ባለመግባት ለባቢሎናውያን ምርኮ ዐልፈው ሊሰጡ በቋፍ ላይ የነበሩት ሕዝብ (የኤርምያስን መልእክት በቸልታ ቢያቱም) እግዚአብሔር ከመፍረድ እንደማይመለስ በሚያስገነዝብ መልኩ የነቢዩ ስም ይተረጎማል፡- “እግዚአብሔር ይወረውራል” ማለት ነውና።

²⁸ ምንም እንኳ እስራኤል በተደጋጋሚ የእግዚአብሔር ማስጠንቀቂያ ቢሰጣትም፣ ሕዝቡ ብዙውን ጊዜ ነቢያቱን ስምቶ ከመመለስ ይልቅ በዐመፃው ይገፋበት ነበር። “እነርሱ ግን የእግዚአብሔር ቀላጣ በሕዝቡ ላይ እስኪወጣ ድረስ፣ ፈውሰም እስከማይገኝላቸው ድረስ፣ በእግዚአብሔር መልእክተኞች ይሳለቁ፣ ቃሉንም ያቃልሉ፣ በነቢያቱም ላይ ያፈዙ ነበር” (2 ዜና 36፡16)።

ነቢያት በአብዛኛው የእግዚአብሔርን ፍርድ ለሕዝቡ ሲያደርሱ፤ ዕንባቆም ግን ስለ መለኮታዊ ፍርድ መምጣት በይፋ ይማጸናል።

ዕንባቆምን እንዲህ ያደረገው ምንድነው? በነቢዩ በኩል ይህ ዐይነቱ የፍርድ ናፍቆት ዝንባሌ የታየው የመልእክቱ ዳራ ከነበረውና ነቢዩ ከኖረበት ዘመን ገጽታ የተነሣ መኾኑ ግልጽ ነው። ስለዚህ ያንን ኹኔታ በመጠኑ መዳሰስ ተገቢና አስፈላጊ ነው። በዐጭር ቃል ዘመኑ የሚከተለውን ይመስል ነበር።

የመጽሐፉ ዐውድ (የተጻፈበት ዳራ)

ነቢዩ ዕንባቆም የተነሣበት ዘመን ትንፋሽ በሚያሳጥር የዐመፃ ትንፋሳት የታፈነ ጊዜ ነበር ማለት ይቻላል። ዓለም ዐቀፋዊ መበስበስና ብሔራዊ ንቅዛት የተፋፋመበት ወቅት ነበር። በ722 ቅ.ል.ክ አስራኤልን (ሰሜናዊውን መንግሥት)²⁹ በመደምሰስ (2ኛ. 17) የእግዚአብሔርን መለኮታዊ ቅጣት በሕዝቡ ላይ ያደረሱት አሰራራትን እየተዳከሙ ነበር። (በነገራችን ላይ፤ አሰራራትን ከጭካኔያቸው የተነሣ ድል ያረጓቸውን ሰዎች ቆዳ ገፈው በከተሞቻቸው ቅጥር ላይ እስከ መለጠፍ ይከፉ ነበር።)

በአንጻሩ ከአሰራራት ይልቅ የከፉት ባቢሎናውያን (ዕን. 1፥6-17) እየበረቱ ዓለም ዐቀፋዊ የኅይል ሚዛን ለውጥ የተከሠተበት ጊዜ ነበር። ከዚህ በተጨማሪ፤ ባዕዳን ጠላቶቿ በኢየሩሳሌም ላይ የተነሡበት ዘመን መኾኑ (1፥5:6) ሲታይ፤ ይሁዳ (ደቡባዊው መንግሥት)³⁰ እና ኢየሩሳሌም በነቢያት አስቀድሞ የተነገረው ፍርድ ሊገለጥባቸው በደጅ የቀረበበት ወቅት መኾኑ ግልጽ ነው።

²⁹ ከንጉሥ ሰሎሞን ዘመን መንግሥት በኋላ (930 ቅ.ል.ክ) ወደ ዙፋን በመጣው ልጁ ሮብዓም ዘመን በኢየሱፍን መሪነት ዐሥሩ የአስራኤል ነገዶች ዐምፀው ከመንግሥቱ በመነጠል ያቋቋሟት ግዛት መንግሥት “ሰሜናዊው መንግሥት” ወይም እስራኤል ተባለች (1ኛ. 12፥16-17)። በ722 ቅ.ል.ክ ላይ በአሦራውያን እስከ ተደመሰሰችበት ዘመን ሰማርያ ዋና ከተማዋ ነበረች (2ኛ. 17)።

³⁰ ዐሥሩ ነገድ በሰሎሞን ልጅ ሮብዓም ላይ በማመፅ ሲነጠል የቀረውን የሁለት ነገዶች ጥምረት ማለትም ይሁዳንና ብንያም ብቻ በመያዝ ኢየሩሳሌምን ማእከሉ አድርጎ የቀረው ግዛት መንግሥት ይሁዳ ወይም ደቡባዊው መንግሥት ተብሎ ተጠርቷል። ይሁዳ የተደመሰሰውና ወደ ግዛት የፈለሰው በባቢሎናውያን ሲኾን የመቅደሱ መፍረስና የሦስተኛና ዋነኛው ፍልሰት ከንውን የተፈጸመው ደግሞ በ586 ቅ.ል.ክ ላይ ነበር።

በሌላ በኩል የዕንባቆምን ጩኸት ስናጤን፤ ነቢዩ የይሁዳ ከፋት እየተባባሰ በሄደበት የኢየሱቁም ዘመን መንግሥት (609-597 ቅ.ል.ክ) የተነሣ ይመስላል (ዕን.1፥2-4)። በአጠቃላይ፤ ይሁዳ በተደጋጋሚ ከጌታ የተላኩላትን ነቢያት ባለመስማቷና የያህዌን ጥሪ ባለማዳመጧ ምክንያት በመለኮታዊ ፍርድ ለጠላቶቿ ተላልፋ ልትሰጥ በጫፍ ላይ የቆመችበት ታሪካዊ ወቅት ነበር። ኾኖም ግን፤ ሕዝቡ ለንስሐ የተዘጋጀ ልብ አልነበራቸውም። ይልቁኑም በዐመፃቸው ገፍተውበት ምድሪቱ በግፍና በበደል ተጥለቅልቃለች (1፥1-4)።

ይህ አጠቃላይ ዓለም ዐቀፋዊ ትርምስ፤ በተለይ ደግሞ ይሁዳ የኪዳን ታማኝነቷን በማፍረስ በበደል መጨቅየቷ፤ ዕንባቆምን አስቈጥቶታል፤ ይባስ ብሎም መለኮታዊ መፍትሔ አልታይህ ብሎታል። ይህ ሁሉ በአንድነት ነቢዩን በእንቅስቃሴ ሞልቶት ሲያበቃ፤ በመስቀለኛ መንገድ ላይ በጥያቄ ተሞልቶ እንዲቆም አስገደደው። ታዲያ በመስቀለኛ መንገድ ላይ ለቆመው የእግዚአብሔር ሰው መፍትሔው ምንድነው?

ተዘምዶአዊ ትምህርት

አሁን ወደ ዋነኛው ሐሳባችን ተመልሰናል። አስቀድመን አንድ ጥያቄ እንሥተን ነበር፤ በዙሪያው ከሚያየው ከፋትና በደል የተነሣ ግራ የተጋባ የእግዚአብሔር ሰው ምን ማድረግ አለበት? እማኞች ከሚያልፉበት ኹኔታ የተነሣ በጥያቄ ተሞልተውና በመስቀለኛ መንገድ ላይ ቆመው በሐሳብ በሚናውዙበት ጊዜ ሊወስዷቸው የሚገቡ መፍትሔዎችን ምንድናቸው? ምን ማድረግ ነው የሚጠበቅባቸው? ከላይ እንደ ጠቀስነው፤ እንዲህ ዐይነት ሰው ሦስት ጠቃሚ ርምጃዎችን መውሰድ አንደሚገባው ከዕንባቆም መጽሐፍ ውስጥ ልናስተውል እንችላለን። እነርሱም፦

፩. ጥያቄውንና ግራ መጋባቱን ይዞ ወደ እግዚአብሔር መቅረብ አለበት (1፥1-17)።

ከዚህ መጽሐፍ የምንማረው የመጀመሪያ ነጥብ ይህ ነው፤ ጥያቄና ክርክርን ይዞ ወደ እግዚአብሔር መቅረብ! የምንባቡን የመክፈቻ ክፍል በጥንቃቄ እንመልከት (1፥2-5)። ክፍሉ የዕንባቆምን መጨነቅና ማጉረምረም በመናገር ይጀምራል። በዚህኛው

ምዕራፍ ውስጥ የተናወጠን ነቢይ ነው የምናገኘው፤ በጥያቄ የተሞላ! “እኔ ስጮህ የማትሰማው እስከ መቼ ነው?” ሲል ወደ እግዚአብሔር ይጮኻል።

ዕንባቆም ጸሎትና ልመናውን አቅርቧል። ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር ፈጣን ምላሽ አልሰጠውም። በርግጥ ለምን ያህል ጊዜ እንደ ጮኸ አናውቅም፤ ዕንባቆም “ስጮህ አልተሰማሁም” ግን ይላል። በሚገባ እንደምናውቀው፤ ጮኸ አለመሰማት፤ ጸልዮ ደግሞ ምላሽ ማጣት አስከፊ ነገር ነው፤ ተስፋ ሳይፈጸም ሲዘገይ ልብን ያሳዝናል (ምሳ. 13፡12)።

ጭራሽ የሚገርመው፤ እግዚአብሔር ዐይኖቹን ከፍቶለት ዙሪያ ገባውን የሞላውን ክፋት ያሳየዋል። እርሱም በፈንታው፤ “ለምን አሳየኸኝ?” ይላል። አንዳንድ ሰዎች ከዘመናቸው ግፍና በደል ጋር ተላምደው፤ ሲብስም ራሳቸው ገብተውበት ሊኖሩ ይችላሉ። እግዚአብሔር ዐይኖቹን የከፈተለት ሰው ግን፤ የምግባር መመዘኛው ሰውኛ አይደለምና፤ በዙሪያው በሚያየውና በሚሰማው የበደል ብዛት መሠቃየቱ አይቀሬ ነው፤ “መንፈስ ያበሳጫልና” (ሐዋ. 17፡16)። ነቢዩ ዕንባቆም ይህን መሳይ ሥቃይ ነው የተጋፈጠው።

ነቢዩ ዐርፎ እንዳይቀመጥ እግዚአብሔር በዙሪያው የሚደረገውን ክፋትና ጥፋት በግልጽ አሳይቶታል፤ ስለ ተመለከተው ግፍ ሲጮኸ ግን ያልሰማው መስሎ ታየው። እንዲያውም፤ “አንተስ ይህ ሁሉ ግፍ ሲፈጸም እንዴት ዝም ብለህ ትመለከታለህ?” (1፡3 ሐጎ) ሲል ይጠይቃል። እንዴ! ሕግ የለም ወይ?

ለነገሩ እኮ! ችግሩ የሕግ አለመኖር አልነበረም፤ ሕግም ነበር! ችግሩ ሕጉ በሥራ ላይ አለመዋሉ ነው። ሕጉ የወረቀት ላይ ነብር ኾነ። ምናልባትም ሕጉ የባለሥልጣናችና የጉልበተኞች ጥቅም ለማስጠበቅ የተዘጋጀ ኾኖ አግኝቶት ይኾናል። ምክንያቱም፤ በግልጽ፤ “ሕግ ላልቷል፤ ፍትሕም ተዛብቷል” (ዐጎ) ይላልና። ፍርድ ጠማማ ነው፤ ተገላቢጦሽ ነው። ጸድቅ በኅጢአተኛ ተከበበ፤ ኅጢአተኛ የወደደውን ሠርቶ ያመለጠ መሰለ፤ እግዚአብሔርም ቸል እንዳለ ተቈጠረ። “ፍትሕ ይጣመም ዘንድ ክፉዎች

ጸድቃንን ይከብባሉ” (ዐመጎ)። ይህ ኹኔታ ታዲያ ነቢዩን አናወጠው፤ በቃ! ዕረፍት ነሣው። “ግፈኞች ሲያንገላቱኝ አንተ ወዴት ነህ” የሚል ይመስላል?

በርግጥ ያ ዘመን ሌሎች ነቢያትም ተመሳሳይ ጥያቄ ያነሡበት ጊዜ ነበር፤ ለምሳሌ ያህል ኤርምያስን እንመልከት። በዘመኑ የሚታየውን መራር ግፍና በደል ጌታ ነገሩ እንደማይመለከተው ያህል ቁጥር የተወ መሰለው። ስለዚህ ወደ እግዚአብሔር ይጮኻል፤ “አንተ የእስራኤል ተስፋ ሆይ በመከራም ጊዜ የምታድነው፤ በምድር እንደ እንግዳ፤ ወደ ማደሪያ ዘወር እንደሚል መንገደኛ ስለ ምን ትሆናለህ? እንደ አንቀላፋ ሰው፤ ያድንም ዘንድ እንደማይችል ንያል ስለ ምን ትሆናለህ? አንተ ግን፤ አቤቱ፤ በመካከላችን ነህ፤ እኛም በስምህ ተጠርተናል፤ አትተወን?” (ኤር. 14፡8-9) ይላል።

ዕንባቆም በተመሳሳይ ኹኔታ በጥያቄ ተሞልቶና ልቡ በኅዘን ተናውጦ ቆመ። ግና፤ ይህ ሰው የተናወጠና በጥያቄ የተሞላ ቢኾንም አንኳን፤ ከእግዚአብሔር አልሸሸም። ወይም፤ ለጉዳዩ የራሱን አማራጭ መፍትሔ አልወሰደም፤ አቋራጭ መንገድንም አልሄደም። ይልቅስ ከነክርክሩ በእግዚአብሔር ፊት ቆሞ ሲማጸን ነው የምናገኘው።

ወገኖች ሆይ፤ እኛስ ጥያቄዎቻችንን እንዴት እያስተናገድናቸው ይኾን ያለነው? በግል ሕይወታችን በየዕለቱ ከሚገጥመን ነገር የተነሣ ተናውጠን ይኾናል። አንዳንድ ወገኖች በትዳራቸው ነውጥ ተነሥቶ፤ ሌሎች በመሥሪያ ቤታቸው ግፍ በርከቶባቸው እያቃሰቱ ቢኾንስ? ሌሎች፤ የተለያዩ መብቶቻችሁን ተነጥቃችሁ እያጉተመተማችሁ ቢኾን ቢችልስ? በትምህርት ገበታችሁ ላይ እያላችሁ የምታየት የአንዳንድ ምግባር ብልሹ መምህራን መሥመር የለቀቀ ድርጊት ያንገፈገፋችሁ ተማሪዎች ብትኖሩስ?

ምን ይህ ብቻ! በምድራችን በምናየው በደል፤ ማኅበራዊ ሊፍትሐዊነት፤ ግፍና ዘረፋ እያዘንን ያለን አንታጣም። ዐመፃ ሲሰፋፋ፤ ድኾች ሲነቀሉ፤ ግፈኞች ሲበድሉ፤ ሐቀኞች ሲገለሉ እያየንና እየሰማን የተሳቀቅንስ አንጠፋለን? ሻረ፤ ሞልተናል! ለወላጆቻቸው የማይታዘዙ፤ መንፈሳቸው የተራቆተና ግራ የተጋቡ ወጣት ልጆችን እያያችሁ በኅዘን የምትቃትቱ ወላጆች ትኖሩ ይኾናል ብዬም አስባለሁ።

ምግባር ብልሹነት ሲሰፋፋ፣ የጸኑ ማኅበራዊ መሠረቶች ከፊታችን እየተናዱ ሲወድቁ ከመመልከታችን የተነሣ የምናለቅስም እንኖራለን። ሴሰኛነት፣ ሱሰኛነት፣ ሙሰኛነት፣ እምልኮ ባዕድና ሁከት ማኅበረ ሰባዊ ጽናቶቻችንን እየተፈታተኑ ስላሉ “ለምን?” የምንል ወገኖችም አንጠፋም። የክብርና ነውር፣ የሠናይና እኩይ መለያ መሥመሩ የጠፋ ይመስል የሥነ ምግባር መሠረቶች እየተደረመሱ በማየታችሁ የምትቃትቱም ቀጥራችሁ ጥቂት አይኾንም።

ደፋር ጉልበተኞች የጌታን ማኅበር (የራሳቸው የግል ንብረት ይመስል) እንዳሻቸው ሲያምሱ የሚመለከቱ ወገኖች “ይህ ሁሉ ለምን?” እያሉ ሲጮኹ ይሰማል። የሐሰት ትምህርት ሲሰፋፋ፣ ቤተ እግዚአብሔር የደፋር ሽቃጮች መፈንጫ ሲመስል ሰማይ ለምን ዝም እንደሚል ያሳስባቸው ቅን ምእመናን በዙሪያችን አሉ። የሥልጣን ግብ-ግቡ ከውጭ ይልቅ በውስጥ ባሉት ዘንድ ተጧጡፎ ሲታይ በጭንቀት የሚያቃስቱ ወገኖችም ሞልተዋል።

የክርክሩ ዐይነትና ምክንያት ብዙ ነው። ቁም ነገሩ ግን፣ “በእንደዚህ ዐይነት ኹኔታ ውስጥ የምንገኝ ሰዎች እርምጃችን ምን ይሁን?” የሚል ነው። ከዚህ ከፍለ ምንባብ እንደምናየው፣ መፍትሔው ሽሽት አይደለም፤ ጥያቄያችንን፣ ግራ መጋባታችንን፣ ክርክራችንንና ኅዘናችንን ይዘን ወደ ልዑል እግዚአብሔር መቅረብ ነው። የእውነተኛ ተሐድሶ ሂደት ወደ እግዚአብሔር በመቅረባችን ይጀምራልና።

ይህን መልእክት የምታነቡ ወገኖች እንደምትገነዘቡት መራር በኾኑ ውድቀቶችና ዝብርቅርቆች መኻል መገኘታችን ሳይታለም የተፈታ ነው። አንድ የተበላሸ ነገር አለ! ከዓመታት በፊት ያለንበትን ኹኔታ አስመልክተው አቶ ሽፈራው ወልደ ሚካኤል “እግዚአብሔር ለኢትዮጵያ ክርስቲያን መሪዎች ምን ይላል?” በተሰኘ ርእሰ ጉዳይ ሥር በተሰባሰበ አንድ ትልቅ ጉባኤ ላይ የመግቢያ ንግግር አድርገው ነበር። በጊዜው ካቀረቡት ንግግር ውስጥ እስከ አሁን ከልቡናዬ ተቀርቦ የቀረውን አንቀጽ እዚህ ላይ መጥቀስ አግባብ ይመስለኛል። ሰውዬው እንዲህ ነበር ያሉት፦

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን በአሁኑ ጊዜ ቅጥርጅ ፈራርሰው እጅግ በሚያሳዝን፣ ነፍሱን በሚያስቆዝም፣ [ሁለት] ጆሮን ጭው በሚያደርግ፣ ግራ በሚያጋባ አስቃቂ ኹኔታ ውስጥ ትገኛለች። እድገት አለ፤ ግን ቡፍታ ነው። ድምቀት አለ፤ ግን በብዙ

መልኩ ውጫዊ ነው። መሳሳም አለ ግን ልባዊ ያይደለ አፋዊ ነው። ለእግዚአብሔር መዝነት አለ፤ ግን እኔ ያልኩት እስካልተነካ ብቻ ነው። እምልኮ አለ፤ ግን ያለ እግዚአብሔር መፍራት ነው። እምነት አለ፤ ግን በሕይወት ያልታጀበ ነው።³¹

በርግጥ ይህ እነጋገር አሳዛኝ መኾኑን እንዝባለሁ። የበለጠ የሚያሳዝነው ግን፣ ሰውዬው ይህን ካሉ ዐሥር ዓመታት በኋላ ያለው እውነታ ከእርሳቸው አባባል ወደ ከፋ ደረጃ መድረሱ ይመስለኛል። ታዲያ በእንዲህ ዐይነት ኹኔታ ውስጥ ተሸጉጠን ያለን ክርስቲያኖች ምን ማድረግ ነው ያለብን? በዙሪያችን ያሉ ነገሮች ስለ ተበለሻሹ ከእምላካችን እንሸሸን? በፍጹም! በርካቶች በርግጥ ሲሸሹ ዐይተናል፤ ሰምተናልም።

የጥያቄያችን መከበድ፣ የግራ መጋባቱ ማየል ከእርሱ እንድንሸሸ ሊያደርገን አይገባም፤ ይልቁኑም ወደ እርሱ እንድንቀርብ ያስገድደናል እንጂ። የጨፈገው ነባራዊ ኹነት መበራከት፣ የምናየውና የምንሰማው ሁከት ማየል በድቅድቅ ጨለማ እንደሚደናበር ሰው ቢያንገዳግደንም፣ ወደ ጌታ መቅረብ ግን ወገግታ ያጐናጽፈናል! መዝሙረኛው በተሰፋ ቃል ተሞልቶ፣ “ወደ እርሱ ቅረቡ ያበራሳችሁማል፤ ፈታችሁም አያፍርም” (መዝ. 34፥5) ይለናል። ያዕቆብም ሲመከረን፣ “ወደ እግዚአብሔር ቅረቡ ወደ እናንተም ይቀርባል” (ያዕ. 4፥8) ይላል። የቀደሙት አባቶቻችንም ያደረጉት ይህንኑ ነበር። “በተጨነቁ ጊዜ ወደ እግዚአብሔር ጮኹ፣ ከመከራቸውም አዳናቸው” (መዝ. 107፥ 6፡13፡19፡28)።

እንግዲህ ወገኖች ሆይ፣ ልናደርገው የሚገባን የመጀመሪያ ተግባራችን ይህ ይሁንልን፤ ጥያቄያችንን ይዘን ወደ ጸጋው መቅረብ፤ “ምሕረትን እንድንቀበል፣ በሚያስፈልገንም ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ፣ ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት እንቅረብ” (ዕብ. 4፥16) ሲል እንደተጻፈ። በቸርነቱ የሚገባንን እምላክ ያስበናልና፣ ወደ እርሱ መጮኻችንን አንቀጥል። በአንድ ወቅት፣ በአስቸጋሪ ኹኔታ ውስጥ እያለፈች የነበረች፣ እንዲት አንት እንዲህ አለች፤ “በቃ፣ የኔ ነገር ድቡልቡል ድንጋይ ነው፤ ቢኾንም ግን፣ ወደ እግዚአብሔር እጸልያለሁ።”

³¹ በወቅቱ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት የሥራ አሰሪጃሚ በርድ ሊቀ መንበር የነበሩት አቶ ሽፈራው ወ/ሚካኤል “እግዚአብሔር ለኢትዮጵያ ክርስቲያን መሪዎች ምን ይላል?” በሚል ርእሰ ስር በስብሰባ ማእከል አዳራሽ ውስጥ በነበረው የመሪዎች ጉባኤ ላይ ካቀረቡት ያልታተመ የመግቢያ ጽሑፍ ላይ የተወሰደ ነው።

ከሚያልፍበት ግራ መጋባት የተነሣ በመስቀለኛ መንገድ ላይ የቆመ የጌታ ሰው ወደ እግዚአብሔር መቅረቡን ይቀጥል። ይህ የመጀመሪያው ነጥብ ነው። ቀጥሎ ደግሞ ሁለተኛውን እንመለከታለን። ካለበት ነባራዊ ፑኔታ የተነሣ በመስቀለኛ መንገድ ላይ የቆመ የእግዚአብሔር ሰው ምን ማድረግ ነው ያለበት?

፪. እግዚአብሔር የሚናገረውን ቃል መስማት መቀጠል አለበት (1፡5-11፤ 2፡1-19)

ዕንባቆም ሲጮኽ እግዚአብሔር ዝም ብሎት አልቀረም፤ ለነቢዩ ሁለት ጊዜ ነው የተናገረው። የመጀመሪያው ምላሽ በ1፡5-11 ላይ ነው የሚገኘው። በዚህ ቦታ እግዚአብሔር ለዕንባቆም ምስጢር ነገረው። ጌታ እግዚአብሔር፤ ለዕንባቆም እንደ መሰለው በምድሪቱ ላይ እየተደረገ ከነበረው ነገር ሁሉ ርቆ በምንቸገረኝነት የቆመ አለመኾኑን አሳወቀው። እንዲያውም በይሁዳ ላይ በፍርድ ሊገለጥ እንደ ተዘጋጀ ገለጠለት። ይህን ሰማያዊ ቅጣት ለማከናወን ደግሞ ሊጠቀምባቸው ያሉት ክፉዎቹ ባቢሎናውያን እንደሚኾኑ ነገረው። “እነሆ፣ የእነርሱ ያልሆነውን መኖሪያ ይወርሱ ዘንድ በምድር ሰፋት ላይ የሚሄዱትን መራሮችንና ፈጣኖችን ሕዝብ ከለዳውያንን³² አስነሣለሁ ... ” (1፡6-11) ይለዋል።

እነርሱም ጎይላኞችና ፈጣኖች ሲኾኑ፤ ድል ባደረጓቸው ሕዝቦች ላይ በበደል ግፍ የሚረማመዱ ጨካኞች ናቸው። ነገሥታት፣ ሕዝቦችና መንግሥታት እንደዋዛ በቅጥጥራቸው ሥር ከመግባታቸውም በላይ፣ የግፍ ሥራቸው ስለባ ይኾናሉ። እነዚህ ባቢሎናውያን ይህን ሁሉ አድርገው ሲያበቁ፣ ከገዛ ሥጋዊ ጉልበታቸውና ሥልጣናቸው በላይ የሚያከብሩት አምላክ የለም። እንግዲህ እግዚአብሔር በእነዚህ

³² ከለዳውያን ኦርን (በኋላም ባቢሎንን) ዋና ከተማቸው አድርገው ከባቢሎን በስተደቡብ የነበሩ ሕዝቦች ሲኾኑ፣ ከባቢሎናውያን ጋር በማበር አሰራውያንን አሸንፈዋል። የታላቁ የባቢሎን ግዛት መንግሥት መሪዎች የነበሩት እነ ናቡከደነፆር ራሳቸው ከለዳውያን ነበሩ። ሥያሜው የመንግሥቱ መጠሪያ አስከ መኾን ድረስ ታዋቂ ነበር (ኢሳ. 48፡20)። J. D. Dauglass and Merrill C. Tenny. Eds. “Chaldeans,” in *New International Bible Dictionary* (Grand Rapids: Zondervan, 1987) 198.

አማካይነት ሕዝቡን ሊቀጣ እንደ ተዘጋጀ ለዕንባቆም ነገረው። ጌታ ለነቢዩ የሰጠው ምላሽ ግን፣ በድንገተኛ ጥፊ እንዳጠናገሩት ሰው ራስ የሚያዞር ነበር።

ይህ ምላሽም ዕንባቆምን ወደ ባሰ ግራ መጋባት ውስጥ ወስዶ ያለው። ምን ዐይነት ርትዕ ነው? እንዴት የቃል ኪዳኑ ሕዝብ (የይሁዳ ሰዎች) ከእነርሱ ይብስ በሚከፉት አረማውያን አማካይነት ይቀጣሉ? ይህ ምን የሚሉት ዳኝነት ነው? እግዚአብሔርን በዕንባቆም “ሎጂክ” ሲሄድ አላገኘውም። ነቢዩ የሚያውቀውን የእግዚአብሔርን ባሕርይ ከሚደረገው ፍርድ ጋር ማስታረቅ አቃተው። ዕንባቆም ቀደም ብሎ የነበረው ነገረ መለኮታዊ አስተሳሰብም ዕንቅፅልኹን አልፈታለትም። ስለዚህ ገና ይጠይቃል። ከምላሽም በኋላ መጠየቅ ቀጥሏል። ጥያቄዎቹን በሦስት መንገድ ጠቅለል አድርጎ ማየት ይቻላል፡-

- እግዚአብሔር በደለኛ ሕዝቦችን ለምን ይጠቀማል (1፡12-13)?
- እግዚአብሔር ፍትሕ አልባ ሰዎችን ለምን ያሰማራል (1፡14-15)?
- እግዚአብሔር ጣዖት አምላኪዎችን ለምን ይታገሣል (1፡16-17)?

ዕንባቆም ታዲያ ጠይቆ ብቻ አያቆምም። በርግጥ ከፊቱ በባሰ ግራ ተጋብቷል። ነገር ግን፣ ለክርክሩ ምላሽ ያገኝ እንደሆነ እግዚአብሔርን ለማዳመጥ ይተጋል። በጽናትና ባለማወላወል መንፈስ፣ “በመጠበቂያዬ ላይ አቆማለሁ፣ በአምባ ላይም አወጣለሁ፤ የሚናገረኝንም፣ ስለ ክርክሪያም የምመልሰውን ዐውቅ ዘንድ እመለከታለሁ” (2፡1) ይላል።

በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ለዕንባቆም በድጋሚ ይመልስለታል። በመስቀለኛ መንገድ ላይ ቆመው ልጆቹ ሲናወጡ ዝም የማይለው ጌታ ምላሽ ይሰጠዋል። ለምድረ በዳም መጨረሻ፣ ለጥያቄም ማብቂያ አለውና። “እግዚአብሔርም መለሰልኝ” ይላል። አዎ! እግዚአብሔር ጸሎት ይመልሳል። እግዚአብሔር ለዕንባቆም መለሰለት። ምላሹንም በመጠኑ እንደሚከተለው ማየት አስፈላጊ ነው።

አንድም “ጻፈው” አለው፡- ጌታ የተናገረው ይፈጸማልና መልእክቱን መጻፍ (ልብ ማድረግ) አስፈላጊ ነው። የሚጻፈው ተስፋ ስለ ኾነ ነው። ተስፋ የነፍስ መልክቅ

ነው። በጥርጣሬ ዐውሎ፣ በተስፋ መቀረጥ ወጀብና በፍርሀት ሞገድ ነፍሳችንና አምነታችን ተናውጠው እንዳይወሰዱ የሚጠብቅ መልሐቅ ነው፤ ተስፋ። ቃሉም እንዲህ ሲል ይናገራል፤ “እግዚአብሔር፣ የተስፋውን ቃል ለሚወርሱ ፈቃዱ አንደማይለወጥ አብልጦ ሊያሳያቸው ስለ ፈቀደ፣ እግዚአብሔር ሊዋሽ በማይቻል በሁለት በማይለወጥ ነገር፣ በፊታችን ያለውን ተስፋ ለመያዝ ለሽሽን ለእኛ ብርቱ መጽናናት ይሆንልን ዘንድ፣ በመሐላ በመካከል ገባ፤ ይህም ተስፋ እንደ ነፍስ መልሐቅ አለን። እርሱም ርግጥና ጽኑ የሆነ ወደ መጋረጃውም ውስጥ የገባ ነው” (ዕብ. 6፡18-19)።

እግዚአብሔር፣ በተስፋ ለሚጠብቁት “የሚነሣ”፣ “የሚንቀሳቀስ” እና “የሚወርድ” አምላክ ነው (ዘፀ. 3፡8)። ሊታደግ ሲወርድ፣ የማይነቃነቀውን አስቸጋሪ ጋሬጣ ያስወግዳል፤ የእርሱ መምጣት የማይቻለውን የሚቻል ያደርገዋል። የእርሱ ተስፋ በቶሎ ይገመራል። የጊዜ ርዝመት ሊያፍነው አይቻለውም። የቡቃያው አወጣጥ “ጎምዛዛ” ቢመስልም፣ ፍሬው ጣፋጭ ይኾናል። በእንባ ዘለላዎች ውስጥ ሣቅን የሚያገናኝው ነው፤ መከራ ያናወዛትን ነፍስ በውስጣዊ ርካታና ትምክሕት ይሞላል (ዕብ. 3፡6)። ስለዚህ ተስፋን በልብ ጽላት መጻፍ ይገባል።

ሌላው ነገሮች ሁሉ የሚከወኑት በእግዚአብሔር ጊዜ መኾኑን ማወቅ ተገቢ ነው። ተስፋን መጠበቅ ያለብን አስከተወሰነው ጊዜ ነው። ለእኛ ባይገባንም እግዚአብሔር በሥራ ላይ ነው። “ራእዩ ገና አስከተወሰነው ጊዜ ነው፣ ወደ ፍጻሜውም ይቸከማል፣ እርሱም አይዋሽም፤ ቢዘገይም በርግጥ ይመጣልና ታገሠው፤ እርሱ አይዘገይም” (ዕን. 2፡3 አጽንዖት የተጨመረ)። ጌርፋ ሁሉ በዐናታችን ቢያልፍም ገደብ አለው። የማያልቅ ሽለቆ የለም። ነገሮች ሁሉ የሚፈጸሙት በእግዚአብሔር ጊዜ ነው፤ የዘገየ ቢመስልም ይመጣል። አዎ! ቢዘገይም፣ አይዘገይም!!

የተስፋን ቃል የሰጠው እርሱ ደግሞ አይዋሽም። እግዚአብሔር አይዋሽም፤ እንደ ጥላም አይገለባበጥም፤ ሁለት ምላሽ የለውምና ቃሉን አያጥፍም። የተናገረውን ቃል ያጽናል። ልዑሉ ከአፉ የወጣውን ለመፈጸም ጨካኝ ነው። ልባችን ተደቅሶ በእንባ በቁምንባት ይተወን ዘንድ ዝም አይልም—ብቻ ለማዳመጥ እንቁም እንጂ።

የእግዚአብሔር ባሪያ ጳውሎስ ስለ እግዚአብሔር እውነተኛነት ሲመሰክር እንዲህ ይላል፤ “በእግዚአብሔር ለተመረጡት አምነት እንዲሆንላቸው በዘላለምም ሕይወት ተስፋ እንደ አምልኮት ያለውን እውነት እንዲያውቁ የተላከ፤ ስለዚህም ሕይወት የማይዋሽ እግዚአብሔር ከዘላለም ዘመናት በፊት ተስፋ ሰጠ” (ቲቶ 1፡1-2 አጽንዖት የተጨመረ)። አምላካችን “የማይዋሽ” ብቻ ሳይኾን፣ “ሊዋሽ የማይችል አምላክ” (the Unable-to-Lie God)³³ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር በቃሎቹ የታመነ ነው (መዝ. 145፡14)። የተስፋ ቃሎቹም ሁሉ ይፈጸማሉ።

ዕንባቆም በትዕግሥት የእግዚአብሔርን ምላሽ በመጠባበቅ ላይ እያለ፣ ከፊተኛው ይልቅ ጠንከር ያለ ምስጢር ነገረው። የፍርድን ራሳይ ገለጠለት፡- “ወዋ!”። ነቢዩ፣ “ባቢሎናውያን እንዴት የጻድቁ አምላክ መሣሪያ ይኾናሉ” ብሎ ሲደናገጥ ነበር። በፍርድ ራሳዩ ውስጥ ግን ምስጢሩን አበራለት። ምንም እንኳ ከለዳውያን ለቅጣት መሣሪያ ኾነው ቢያገለግሉም፣ እነርሱ ደግሞ በተራቸው በእግዚአብሔር የፍርድ በትር ይደቁሳሉ። ርትዕና ፍትሕ ከተሞላው ተግሣጹ የሚያመልጥ ማንም ፍጡር በአጽናፈ ዓለሙ ውስጥ የለም፤ አይኖርምም።

ስለዚህም ወዮታ እንደ ተቀጠረላቸው በግልጽ ቋንቋ አሳወቀው። ይህ ወዮታም ባለ አምስት ፈርጅ ነበር። ወዮታ አንድ፡- በዛቻ፣ ማስፈራራትና ዘረፋ ላይ ወዮ (2፡6-8) ይላል! ወዮታ ሁለት፡- በቀጣና ግልፍተኝነት ላይ ወዮ (2፡9-11)! ሦስት፡- በበደል እና ግፍ ላይ ወዮ (2፡12-14)! አራት፡- ከብረ ነክ፣ አሳፋሪና አዋራጅ የግፍ ተግባር (ኢ-ስብአዊ ሥራ) ላይ ወዮታ አለ (2፡15-17) የሚል ሲኾን፣ አምስተኛው ደግሞ፣ በአምልኮ ባዕድ ላይ (ጣዖትን በሚያመልኩ ላይ) ወዮ (2፡18-20) በማለት በጽኑ የሚያስጠነቅቅ ነበር። ከቀጣው ትኩሳት ማን ያመልጣል።

ዕንባቆም ምስጢር የተገለጠለት፣ እግዚአብሔርን ከማዳመጡ የተነሣ ነው። ከኔታ ዘንድ በሰማው የመጀመሪያው ምላሽ ግራ ተጋብቶ ነበር። በሁለተኛው ምላሽ ግን ነገሩ ገባው። እግዚአብሔር አምላክ በማይገሠሥ ሉዓላዊ ሥልጣኑ ባቢሎናውያንን

³³ በዚህ ስፍራ አገልግሎት ላይ የዋለው የጽርዕ ቃል ἄψευδῆς፣ “እጥረዉደስ” በወዲስ ኪዳናችን ውስጥ ሲገኝ ብቸኛው ቦታ እዚህ ጥቅስ ላይ ነው። ትርጉሙም፣ “መዋሽት የማይችል” ማለት ነው።

በመጠቀም ሕዝቡን ከቀጥቸው በኋላ፤ ባቢሎናውያንን ደግሞ በተራቸው በብርቱ ከንዱ እንደሚመታቸው ነግሮታል። እግዚአብሔር ሉዓላዊ ገዢ ነውና፤ ከሥልጣኑ ያመለጠ ዓለም ፈጽሞ የለም። ዕንባቆም ጠያቂ ብቻ ሳይኾን ሰሚ ነበር፤ ለዚያውም በትጋትና ባለማቋረጥ የሚያዳምጥና የሚጠብቅ ሰሚ።

እኛስ ዛሬ ምን እየሰማን ይኾን? እግዚአብሔርን ለማዳመጥ ጊዜው አለን? ያለንበት ዓለምና ዘመን ጌታን ከማዳመጥ በሚያናጥቡ ነገሮች ተሞልቷል። በአሳሳች ምድራዊ ድምፆች ተከብበናል። መንፈሳዊነትን በሚያደቁ፤ ከእግዚአብሔር ጋር ያለንን ኅብረት በሚያበላሹና መረን በወጡ ብዙ ትዕይንቶች ታጥረናል። ተንቀሳቃሽ ሲኒማዎች፤ የኅትመት ውጤቶች፤ የኤሌክትሮኒክስ ብዙኅን መገናኛዎቹ፤ በይነ መረቡ... ምግባረ ብልሹነትን በማይከራክሩ አስተሳሰቦች ስለ ተሞሉ ማኅበራዊ ጠገኖቻችን ከግምት ላይሰጥ በየሰራራችን፤ በየሳሎናችንና በየቢሮዎቻችን ያሻውን (አሰስ ገሰሱን ጨምሮ) ያፈሰሳል። በዚህ ዐይነት አስቸጋሪ ዘመንና ችግራዊ ውስጥ እየኖርን፤ ለምን ያህል ጊዜ እግዚአብሔርን ለመስማት እየተጋን ይኾን?

እግዚአብሔርን መስማት እርሱን በተራብነው መጠን የሚመጣ ነው። ትዝታ ብን ብሎ በኅሊናችን ዳዳ ባለፈ ጊዜ፤ ምን ተሞልተን እንደምንገኝ ማሰብ የምር አስፈላጊ ነው። ከእንቅልፋችን ስንነቃ የመጀመሪያ ትዝታችንና ናፍቆታችንን “የቡድና”³⁴ ጉዳይ አጥምቆት ከተገኘ “ዋ፤ ለኔ” ብንል ይሻለናል። ዳላስ ዊላርድ እንዳጻፈው፤ “በጠዋት ከመኝታቸው ቀና ሲሉ፤ የበቆሎ ፍርፍራቸውን፤ ወይም ሞቅ በተደረገ ዳቦ የሚቋደሷትን እንቁላል ተርበው እንደሚነሡት፤ እግዚአብሔርን ተርበው በማለዳ የሚነቁ ሰዎች በጣም ጥቂት ናቸው”³⁵ ይላል። ታዲያ በዚህ መንፈሳዊ ረኅብ አልባ ሕይወት ላለን ነፍሳችንን የባዶነት ብርድ ሲያንቀጠቅጣት ቢውል ምን ይደንቃል? ይህ መንፈሳዊ ረኅብ እግዚአብሔርን እንድንፈልግ ይጎተጉተናል። የምንፈልገው የተራብነውን ነው፤ የምንጠግበውም ስናገኘው ነው። በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ እግዚአብሔርን የፈለጉና የተጠሙ እርሱን በማግኘት መርካታቸውን እናነብባለን።

³⁴ “ቡድና” በኦሮሚኛ ቋንቋ እንጂ ማለት ነው። የእህል ውሃን ጉዳይ ለመጥቀስ ፈልጎ ነው።
³⁵ Dallas Willard, *Hearing God: Developing a Conversational Relationship With God* (Downers Grove: IVP, 2012) 282.

እግዚአብሔርን የመራብ ጥልቅ ስሜትና ፍላጎት አለን፤ ወደ በለጠ ደረጃ ሊነቃቃ የሚችል ፍላጎትም ነው ደግሞ። ብሌይዝ ፓስካል አዳለው፤ “እግዚአብሔር ራሱ ካልሞላው በቀር ምንምና ማንም ሊሞላው የማይችል መካነ-ዕርቃን (ባዶ አና) በሰው ልብ ውስጥ አፋን ከፍቶ ይኖራል።” ይህን ባዶ ቦታ ለመሙላት የማይደረግ መፍጨርጨር የለም፤ የመራብ ስሜታችን የሕይወታችንን አቅጣጫ ይወስነዋል። የምርጫ ጉዳይ ነው፤ ወይ ቅምቢቻችንን በእንጀራ በመጎሰጥ እናውን ልንሞላው እንሞክራለን፤ ወይም ሥልጣንና ክብርን ለማግኘት ለሚገነጠጥ ግልብ ፍላጎታችን በማጎብደድ እንገልጻለን፤ ወይም ደግሞ መንፈሳችንን እግዚአብሔርን በማግኘት ናፍቆት በመሙላትና እርሱን በመራብ፤ ሲገለጥልንም በመገናኘት፤ እንረካለን። ጆን ፓይፐር እንደሚሉት ለክርስቲያን ከእግዚአብሔር ሌላ የትኛውንም ነገር መራብ ቀንደኛ ባላንጣው ነው። ረኅባችን ግን እግዚአብሔርን ራሱንና ርሱን ብቻ ሊኾን ጭልን ያጎናጽፈናል።³⁶ ስለዚህ እንፈልገዋለን፤ እንሰማዋለንም። ይሁን እንጂ ዛሬ ያለንበት ችግራችንን እንድንጠይቅ የሚገፋፋ ነው።

ወደ እግዚአብሔር ቤት እንኳ ሄደን የምንሰማው በአብዛኛው የሰዎችን ሐሳብ ነው። ለጊዜው እንደ “ሕመም ማስታገሻ” በሚሰጡን ቅንጭብጫቢ ትርክቶች ተጫጩኸን መውጣት ፈሊጣችን ከኾነም ከራርሟል። ስከን ብለንና ጠለቅ ያለውን መለኮታዊ ሐሳብ ለማዳመጥ ጊዜ የለንም። አንዳንድ ጊዜ የሚቀርበው ሲታይማ ውሃ የማያነሡ ባዶ ተስፋዎችን እየጠበቅን ያለን ይመስላል። ትሻገራላችሁ፤ ትበርራላችሁ፤ ባሕር ማዶ ትሄዳላችሁ፤ በብልጽግና ትጥለቀለቃላችሁ፤ ገዢ ትኾናላችሁ ... የሚሉና መስል ድምፆች ከብብውናል። የሰው ድምፅ እንዴት ያደክማል! ምንኛ ያፈዝዛል!

መፍትሔው ግን እግዚአብሔርን መስማታችን ነው። ሕይወት ያለው በዚያ ውስጥ ነው፤ “የሚሰሙትም በሕይወት ይኖራሉ” (ዮሐ. 5:25) እንዲል መጽሐፍ በምንም ዐይነት ከባድ ችግራዊ ውስጥ ብናልፍ እግዚአብሔርን መስማት መቀጠል አለብን። ቃሉን በእርጋታ ማንበብና በጥምና ማጥናት፤ በጸሎት በጌታ ፊት መቁየት እርሱን እንድንሰማ ያደርገናል፤ እርሱም ይመልስልናል። ያለንበት ሕይወት አስቸጋሪነት ጌታን ከመስማት ሊያርቀን አይገባም።

³⁶ John Piper, *Hunger for God: Desiring God Through Fasting and Prayer* (Wheaton: Crossway Books, 1997) 10, 14.

ይህ እንግዲህ፤ ከዕንባቆም መጽሐፍ የምንማረው ሁለተኛው ሐሳብ መኾኑ ነው። በዚሁ ደግሞ ወደ ሦስተኛው ነጥብ እንሸጋገራለን። ከሚያልፍበት የተነሣ፤ በግራ መጋባት ተሞልቶ በመስቀለኛ መንገድ ላይ የቆመ የእግዚአብሔር ሰው ሊያደርግ የሚገባውን ሦስተኛውን ነጥብ እንደሚከተለው እናያለን። ምን ያድርግ?

፫. ከጥያቄው ይልቅ እግዚአብሔርን በልዕልናውና ግርማው በማየት በምስጋና መመላለስ አለበት (2፡20-3፡19)

ዕንባቆም እግዚአብሔር ከተናገረው በኋላ በውዳሴ ተሞልቷል። “እግዚአብሔር ግን በተቀደሰ መቅደሱ ላለ፤ ምድርም ሁሉ በፊቱ ዝም ትበል” (2፡20) እያለ በይፋ ያውጃል። እግዚአብሔር ከሰማ በኋላ እንደ ሌላ ሰው ኾነ። አሁን እግዚአብሔርን አገኘው። እፎይታ እግዚአብሔርን በማግኘት ውስጥ የሚገኝ የመንፈስ ርካታ ነው። ያን ጊዜ ነፍሳችን ጸጥ ትላለች። በፍርሀት፤ በጥርጣሬና በድንግዝግዝታ አየር ታፍና የምትቅበጠበጥ ነፍሳችን ጸጥ ብላ ታርፋለች። ዕንባቆም እግዚአብሔርን ከሰማ በኋላ በመንቀጥቀጥ ተሞልቶ እናገኘዋለን፤ “አቤቱ፤ ዝናህን ሰምቼ ፈራሁ፤ አቤቱ፤ በዓመታት መካከል ሥራህን ፈጽም፤ በዓመታት መካከል ትታወቅ” (ዕን. 3፡2) ይላል።

በምዕራፍ አንድ ያየነው የዕንባቆም ሽክም ነው፤ ምዕራፍ ሦስት ደግሞ “የዕንባቆምን ጸሎት በዝማራ” ነው የሚነግረን። በዚህ ስፍራ ነቢዩ የሚያስታውሰው እግዚአብሔር በእስራኤል፤ በተለይም ደግሞ ሕዝቡን ከግብጻውያን ባርነት ቤት “በበረታች ከንድ በተዘረጋችም እጅ” (ኤር. 32፡21፤ ዳን. 9፡15) ባወጣቸው ጊዜ፤ ያደረጋቸውን ተአምራት ነው። እናም የቀደሙ ድንቃ ድንቆችን እያነሣ ይደመማል። እርሱ የትናንት ድንቀኛ ነውና የዛሬዎቹ ተስፋዎች ይፈጸማሉ። ከከበበው ጨለማ ይልቅ “በብርሃናት አባት” (ያዕ. 1፡17) ግርማና ሞገስ እየተደነቀ ያመልከዋል። እነሆ ከእግዚአብሔር ጋር መገናኘት አመለካከትን ሁሉ ያስቀይራል።

በተጨማሪም፤ “በለው” ሲል የነበረው ነቢይ ምሕረቱን ማሰብ ጀመረ። “በመፃት ጊዜ ምሕረትን አሰብ” ይላል። ምሕረቱ የግርማው አካል ነው። በዚህ ውድመትና

ጥፋት መኻል፤ የጌታ ርኅራኄ በተግባር ላይ ነበር። ሕዝቡ ታማኝነቱን ቢጥልም ጌታ ግን ታማኝነቱ አልተለወጠም። ያን አሠቃቂ መከራ ሕዝቡን ወደ ራሱ ለመመለስ ነው የተጠቀመበት። ለምሕረት ወደ እርሱ መመለስ መፍትሔ ነው። እግዚአብሔር ብቻ ነው ከኃጢአታችን ሊያድነን የሚቻለው። ዕንባቆም በከበበው ሠቂቃ ከመሣቀቅ ይልቅ የእግዚአብሔር አምላካዊ ግርማና የማያልቅ ምሕረቱ ላይ መደገፍ ቻለ።

ነቢዩ ኤርምያስም ተመሳሳይ ነገር ገጥሞታል። በሰቂቃው ውስጥ በድንገት ፈንቅሎ የወጣ በሚመስል መንገድ ይህን እውነት በአስደናቂ ኹኔታ ይናገራል (ሰቄ. 3)። ሰቂቃው ኤርምያስ ለታላቋ የአይሁድ ከተማ ውድመት የቀረበ አሳዛኝና ልብን የሚነካ የሙሾ ዝማሬ መኾኑ ይታወቃል። በጊዜው የእስራኤል ንጉሥ የለም፤ ኢየሩሳሌም በአሕዛብ እጅ ወድቃለች፤ ሕዝቡም ተማርኳል፤ ቤተ መቅደሱ ተቃጥሏል። ነጻነት የነበረው ሕዝብ ግዞት ገባ። የእግዚአብሔር ማስጠንቀቂያ ሰላልተሰማ የተፈራው ተፈጸመ፤ ኪዳናዊ ርግማን በእስራኤል ላይ ፈሰሰ፤ አደርገዋለሁ ያለውን ፈጸመው። ሕዝቡ ቢከዱት በጠላቶቻቸው እጅ አሳልፎ እንደሚሰጣቸው አስቀድሞ በነቢያቱ ተናግሯቸው ነበር። እግዚአብሔር ኃጢአትን መቅጣቱ ርግጠኛ ነገር ነው። ስለዚህ ባቢሎናውያን አይቀራውን ጥፋትና ውድመት ይዘው ከተፍ አሉ።

ኤርምያስ የሚያለቅሰው በዚህ ምክንያት ነው፤ ልቅሰው ጥልቅ ነው፤ ከተሰበረ ልብ የሚወጣ እንባ ነው የሚያነባው። የሚያለቅሰው በግል በደረሰበት ችግር ምክንያት አይደለም። ይልቁንም፤ ሕዝቡ የሠራቸውን፤ የወደዳቸውንና በኪዳን የተሳሰራቸውን እግዚአብሔርን ስለ ገፉትና ስለ ጣሉት ነው። ከጥፋቱ አስቀድሞ እግዚአብሔር፤ “በውኑ ቂንጆ ጌጥዋን ወይስ መሽራ ዝርግፍ ጌጥዋን ትረሳለችን? ሕዝቤ ግን የማይቈጠር ወራት ረስቶኛል” (ኤር. 2፡32) ብሎ ነበር። አምላኩን የጣለ ያ ሕዝብ ዛሬ በባዕዳን እጅ በግዞት ወደቀ።

ኤርምያስ እንደ እግዚአብሔር አፈ ቀላጤነቱ “የእግዚአብሔር ከተማ” (መዝ. 87፡3) በተባለችው ኢየሩሳሌምና በገዛ አገሩ ላይ በወረደው የእግዚአብሔር ፍርድ ምክንያት አሕዛብ ሰላወደሟት በጽኑ ያለቅሳል። ነገር ግን፤ ነቢዩ በመካከል የእግዚአብሔርን ምሕረት፤ ርኅራኄና ታማኝነት በማንሣት ወደ ጌታ ይጮኻል (ሰቄ. 3፡22-26)። ጌታ ደግሞ ኹኔታዎችን በመለወጥ፤ የፈረሰውን በመገንባት፤ የወደቀውን በማንሣት፤

የተበተነውን በመሰብሰብ የታወቀ ነው። እግዚአብሔር የሰውን ኹኔታ የሚለውጥ አምላክ ነው። ለነቢዩ ዕንባቆምም የበራላት ይኸው ተመሳሳይ እውነት ነው።

እስኪ ምዕራፍ 3 ከቀጥሮ 17-19 ያለውን እንመልከት። አሁን ከዕንባቆም እጅ ሁሉ አምልጧል፤ ሁሉ የለም፤ ባዶ ኾኗል። ቤት ባዶ ነው፤ ዕርሻው ፍሬ አልባ ስለ ኾነ የሚሰበሰብ ምርት አልተገኘም፤ ጋጣውና በረቱ (መንጋ አልባ ስለ ኾነ) አፉን ከፍቶ ቀርቷል። ነገር ግን፤ ከእግዚአብሔር እጅ አንዳችም አላመለጠም። ስለዚህ ነቢዩ ገና “በእግዚአብሔር ደስ ይለኛል” ይላል። እናንተና እኔስ ከሕይወታችን፤ ከእጃችን፤ ከዐይናችን፤ ከጉልበታችን አምልጧል የምንለው ምንድነው? ከዐቅማችሁ በላይ ያጉበጣችሁሉ የመሰላችሁ ምንድነው?

የዕንባቆም የምስጋና መዝሙር ከግራ መጋባት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም። አሁን ጥያቄ የለም፤ እግዚአብሔር ከጨለማ ውስጥ አውጥቶታል፤ ከአስተሳሰብ ጽልመት አምልጧል። አጀማመሩ በጥያቄና በመጨነቅ ነበር፤ ፍጻሜው ግን በምስጋና ነው። በድካም ጀምሮ በብርታት ይዘጋል፤ በኃዘንና ጩኸት የተከፈተው መጽሐፍ በደስታ ይጠናቀቃል። የሕይወታችንን መጽሐፍ የመጨረሻ ገጾች በሣቅ ከሚደመድመው አምላክ ጋር ተገናኝቷልና በሐሴት ያጠናቅቃል። ጳውሎስ ስለ ኢየሱስ፤ “በድካም ተሳታፊነት፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ገይል በሕይወት ይኖራል። እኛ ደግሞ ከእርሱ ጋር እንደከማለንና፤ ነገር ግን ስለ እናንተ በሆነ በእግዚአብሔር ኃይል ከእርሱ ጋር በሕይወት እንኖራለን” (2ቆሮ. 13፥4) በማለት እንደ ተናገረው ዘወትር እንዲሁ ይከናወናል።

የአሪት ዘፍጥረት መጽሐፍ ሦስተኛ ምዕራፍ በውድቀት ታሪክ ነው የሚጀምረው። የመጽሐፍ ቅዱስ የመጨረሻ ገጾች ዋነኛ ሐሳብ ግን የመነሣት ታሪክ ነው። በእንባ ይጀምራል፤ በሣቅ ይደመድማል። ዘፍጥረት የሕይወት ዛፍ መከልከልን ያረዳናል (ዘፍ. 3፥22)፤ የራእይ መጽሐፍ በበኩሉ፤ ወደ ሕይወት ዛፍ የሚያደርሰው መንገድ መከፈቱን ያበሥረናል (ራእ. 22፥14)። የታሪክ ድነት ተውኔታዊ ገቢር ገነት ሲዘጋ (ዘፍ. 3፥22) ይጀምርና ዐዲስ ሰማይና ምድር ሲወርዱ (ራእ. 21፥1) ይጠናቀቃል። ወንጌላዊ ቢሊ ግርሃም፤ “የመጽሐፍ ቅዱስን የመጨረሻ ገጽ አንብቤአለሁ፤ ርሱም

የሚደመድመው ሁሉ ደኅና ሲኾን ነው” ያሉት ቃል እዚህ ጋ ይታሰባል። ንጉሡ ኢየሱስ ሁሉን ደኅና አድራጊ ጌታ ነው (ማር. 7፥37)።

በሕይወት ውስጥ በመበተን ብንጀምርም በመሰብሰብ ማጠናቀቃችን እውነት ነው። በፊተኛው አዳም በመሞት፤ በፍርድና በኮነኔ ብንጀምርም፤ በኋለኛው አዳም የጸጋን ብዛትና የጽድቅን የዘላለም ብዛት ተቀብለን በሕይወት እንግሣለን (ሮሜ. 5፥11-19)። ሃሌ ሉያ! የዜና መዋዕል መጽሐፍ በመከፈቻው (1ዜና 1፥1) ላይ “አዳም” ይላል፤ ይኸው መጽሐፍ በሁለተኛ ቅጹ የመጨረሻ ምዕራፍና የመጨረሻ ቀጥሮ ላይ (2ዜና 36፥23) “ያህዌ” ይላል። የሕይወታችንን ታሪክ የጻፈው እግዚአብሔር በመጨረሻው ምዕራፍ ላይ ሰው ይፈርምበት ዘንድ አይተወንም። በማታችንና በጠዋታችን መኻል እግዚአብሔር ቆሟልና! ዘማሪው፤ “ቀጣው ለጥቂት ጊዜ ነው፤ ምገሱ ግን ለሕይወት ዘመን። ልቅሶ ማታ ይመጣል፤ ጥዋት ግን ደስታ ይሆናል” (መዝ. 30፥5) ብሏል። ማታም ኾነ፤ ጠዋትም ኾነ ... ዐዲስ ቀን!

መደምደሚያ

የእግዚአብሔር ሰው፤ በዙሪያው ከሚመለከተው የተነሣ ግራ በተጋባና በተጨነቀ ጊዜ፤ በልዕልናውና በዘላለማዊ ሐሳቡ መሠረት ሁሉን ማድረግ ወደሚቻው ወደ እግዚአብሔር በመቅረብ፤ እርሱንም በመስማትና በእውነትና በመንፈስ በማምለክ ቢጠባበቅ እግዚአብሔር ተሐድሶን ሲያደርግ ይመለከታል። የንጋትህ ብርሃን ከጌታ እግዚአብሔር ይመጣል። አንተም ጠብቀው፤ እርሱ ቢዘገይም ... አይዘገይም።

አምላካችን እግዚአብሔር ሆይ፤
“እነቤቱ፤ ትመለሳለህ ታድነንማለህ። ሕዝቡም በእንተ ደስ ይላቸዋል”
(መዝሙር 85፥6)

“ትንሽ ሰው” ፍለጋ

“ዋርካ በሌለበት፤ እምቧጮም ዋርካ ነው” ነበረ ተረቱ፤

ደግሞም ...

“ጋኖች አለቁና፤ ምንቶች ጋን ኾኑ” ነበረ ተረቱ፤

አበው ሲያሟርቱ።

ማን በነገራቸው?

ንግርት ሟርታቸው፤ እንዳልያዘላቸው።

“እምቧጮች” አልቀው፤

“ምንቶችም” ደቅቀው፤

ሁዳድ በመደዳ ... በአረም አረህ ጢሻ፤

ተውጦ በዳዋ ... በዕፀ ፋርስ እርሻ፤ ...

በገል እንኩትኳች ትቢያ ምድሪ የድኬ ጃኖ ለብሳ፤

ሥቃይ በጠገበ ገጺ የገዛ እንባዋን አሣት ቀምሳ፤

በዳሸቀ ጉድፍ ስትሄድ ስትድህ አጎንብሳ ...

ቀምጦት አይገልጠው ጉብጦት የስብራቷን ዐንካሳ፤

እናሳ!

... የእምቧጮ ወግ ዕንቁ፤

ምንቶች ማግኘት ብርቁ ...

“ወንጌልን ሁልጊዜ ሰበክ፤

አበፈላጊ ገና ሲታገኘው ደግሞ፤ በንግግር ይሁን።”

— ቅዱስ ፍራንሲስ የአቢሲው

ታይታኒክ ስትዘክር የሚነገር³⁷

ነገረ ታይታኒክ

በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ በአሳዛኝ አደጋ ከተደመደሙ ጉዞዎች በአንደኛው የምትዘክረውና አር.ኤም.ኤስ. ታይታኒክ የምትሰኘው ግዙፍ መርከብ ባለቤት ጆን ፒርፖንት ሞርጋን የተባለ ሲራራ ነጋዴ ነበር። በተደጋጋሚ እንደሰማነው፤ ይህች መርከብ ተሠርታ በተጠናቀቀችና የምርቃት ሥነ ሥርዐት በተካሄደላት ቀን፤ ባለቤቷ ሞርጋን ከተናጋሪዎቹ አንዱ ነበር። ሰውየው ባደረገው ንግግር ውስጥ ከመርከቢቱ ፍጻሜ ጋር ተቈራኝቶ ሊወሳና ለተለያዩ ትርጓሜዎች በር ሊከፍት ያስቻለ ፅርፈት የተሞላ አባባል ሰነቀረ። በታይታኒክ ግዝፈት፤ ውበት፤ አጠቃላይ አሠራርና ጥንካሬ በጽኑ የተደመመው ሞርጋን፤ “ታይታኒክን ራሱ እግዚአብሔር እንኳ ሊያሰምጣት አይችልም” ሲል ተመጸደቀ።

³⁷ ይህ ጽሑፍ “ላልታወቀው ሰባኬ ወንጌል” መታሰቢያ ውሏል። ታሪኩ ላልተዘገበ፤ ድርሳናትን ላላጣበበ፤ የመታሰቢያ ሐውልት ላልቆመለት፤ ቅኔ ላልተገጠመለት፤ ገድሎ ላልተዘከረ፤ ሕይወቱ ላልተነገረ ...። ነገር ግን፤ የማንም በለዕዳ ባልኾነው ዘላለማዊ አምላክ ዘንድ ዋጋው ለማይጠፋ የእምነት ዐርበኛ። በወንጌል አውነት ወገኑን ታጥቆ፤ ነፍሳትን ከጨለማ ይናጠቅ ዘንድ በመከራ መካከል አንገቱን ሳያጥፍ ለክርስቶስ ሲመሰክር ሩጫውን ለጨረሰው የድል ወታደር፤ ሃይማኖቱን ለጠበቀ፤ መልካሙን የእምነት ገድል ሲጋደል፤ የዓለም ትርፍ በሚገኝበት ነውር ራሱን ላላሳደፈው... የጌታ ኢየሱስ ታማኝ ባሪያ።

ከዚህ የተነሣ፤ አንዳንዶች የመርከቢቱን ስጥመት ከመለኮታዊ ቀጣ ጋር ሊያዳብሉት ሲሞክሩ አንብቢያለሁ፤ ሰምቻለሁም። በበዙሉ ታይታኒክ ይህን የትዕቢት ንግግር ተከትሎ በመጣ ፍርድ ወይም በሌላ ምክንያት ለመስጠም እንደበቃች በፍጹም አላውቅም፤ ያንን የሚያውቀው እግዚአብሔር ብቻ ነው። የእኔ ትኩረት ከታይታኒክ ጋር የተቆራኘ ቢኾንም እንኳ፤ ለበበ ስጥመቷን አይመለከትም።

በርግጥ ታይታኒክ ልክ የዛሬ መቶ ዓመት (ሚያዝያ 14 ቀን 1912 ዓ. እ.)፤ ስድስት ሰዎች ብቻ ሲተርፉ፤ የጫነቻቸውን 1522 ሰዎች እንደያዘች ከበረዶ ቋጥኝ ጋር ተላትማ ስጥማለች። በሚያዝያ 10 ከሳውዝ ሐምፕተን ጉዞዋን ስትጀምር እስከዚያ ዘመን ድረስ በሰው ልጅ እጅ ከተሠሩት ተንቀሳቃሽ ነገሮች ሁሉ ተወዳዳሪ ያልነበራት ግዙፍ መርከብ በሺህዎች ዐጀብ ነበር የተሸኘችው፤ በወቅቱ በታይታኒክ ላይ ተሳፍሮ መጓዝ ብቻ ሳይኾን፤ ስትጓዝ መሸኘትም አጓጊ ነበር።

መርከቢቱ ጉዞዋን በጀመረች በአራተኛው ቀን፤ እጅግ በጣም ቀዝቃዛ በነበረው የአትላንቲክ ውቅያኖስ ሰሜናዊ አቅጣጫ ላይ ደረሰች። በዚያች ሌሊት በውሃ ላይ ብቻ ሳይኾን በታሪክ ገጾች መኻል ስትቀዝፍ ለነበረችው መርከብና ላሳፈረቻቸው ተጓዥቿ ሁሉም ነገር በትክክል እየተካሄደ እንደ ነበር ማንም አልተጠራጠረም። ነገር ግን፤ በዚያች “ገደቢስ” ሌሊት፤ ውድቅቱ ሲቃረብና 5:40 ሰዓት ሲኾን፤ ታይታኒክ የቀኝ ጐኗ በበረዶ ቋጥኝ ከፉኛ ተመታ። የመርከቢቱም ዋነኛ አካላት በበረዶና በውሃ ተጥለቀለቁ። ስድስቱም ውሃ ተከላካይ የመርከቧ ክፍሎች ተነደሉ። ይህን ተከትሎም ለማሰብ የሚዘገንነው ከሥተት እውን ኾነ፤ ታይታኒክ ሰጠመች። ዓለም አሠቃቂውን መርዶ ይሰማ ዘንድ ተገደደ።

ይህ አስቃቂ አደጋ ከደረሰ አንድ ምላት ዓመት ዐለፈ፤ ድፍን 100 ዓመት። የዚችን ታሪክኛ መርከብ ስጥመት መቶኛ ዓመት ተከትሎ፤ በ2012 ታይታኒክ እየታወሰች ከፍተኛ የሚድያ ሽፋን የተሰጣት ወቅት ኾኖ ነበር። ለምሳሌ ታይታኒክ የተሰኘው ሲኒማ በስሪ ዲ ቴክኖሎጂ ተሠርቶ እንደገና ለአይታ በቅቷል። በእኛም ሀገር ነገረ ታይታኒክ በመጠኑ የመነጋገሪያ ሰሞነኛ ርእስ ነበር። በርግጥ የታይታኒክ እንደገና መታሰብ ብዙ አያስገርምም። ልብ ሰባሪ ቢኾንም፤ የዚያን አሳዛኝ ታሪክ መቶኛ ዓመት አስታውሶ ከሥተቱን አለመዘከር እንዴት ይቻላል?

በርግጥ ታይታኒክ በዐለፉት መቶ ዓመታት ውስጥ በተለያዩ መንገድ ስትነሣና ስትወሳ ኖራለች። ከዚህች መርከብና ከደረሰባት አደጋ ጋር በተያያዘ በርካታ ሳይንሳዊ፤ ሥነ ጽሑፋዊና ሥነ ጥበባዊ ሥራዎች ተዘጋጅተው ለንባብና ለአይታ በቅተዋል። ከእነዚህ ሥራዎች መካከል ታይታኒክ ከሰጠመች 75 ዓመታት በኋላ ግዙፍ ስባሪዋን ወርዶ ከተንጋለለበት የአትላንቲክ ውቅያኖስ ወለል ላይ ዓለምን ጉድ ባስባለ ኹኔታ ያገኘው የውቅያኖስ ዐሣሹ ሮበርት ባላርድ መጽሐፎችም³⁸ ይጠቀሳሉ። በይበልጥ ደግሞ የተሳፋሪዎቹ ግለ ታሪኮች ላይ የሚያተኩሩ ድርሳናት ተጽፈዋል። በተጨማሪም፤ ልብ አንጠልጣይ ልብ ወለዶች ታይታኒክንና የነበረችበትን መቼት መሠረት አድርገው ሲመረቱ ኖረዋል። ጅማሬዋም ድኅረ ፍጻሜዋም መነጋገሪያ የኾነው ታይታኒክ ገና ወደፊትም ስትወሳ ትኖር ይኾናል።

ብንረሳ፤ ብንረሳ በጀምስ ካሜሮን ተደርሶና ተዘጋጅቶ ከዝነኛነት ሰገነት ላይ ቂብ ብሎ የነበረውንና የዕውቅና አዕማድን ያለማወላወል የጨበጠውን፤ የጃክ ዳውሰን (ሊዎናርዶ ዲካፐርዮ የሚጫወተው) እና ፍቅረኛው ሮዝ ደዊት ቡኬተር (ኬት ዊንሰሌት የምትተውናት) ታሪክ ማለኩሉ የነበረውን ታይታኒክ አንዝነጋም። በርግጥ አንዳንዶቹ ሥራዎች ምናባዊና የፈጠራ ታሪኮች ናቸው ብለናል። የነዲካፐርዮ ታይታኒክም ከእነዚህ ዐይነቶቹ ይመደባል። ይህ ፊልም የበርካታ አስካሮች ዕጩና አሸናፊ እንደነበር የቅርብ ጊዜ ትዝታ ነው።

ቀደም ብዬ እንደጠቁምኩት ይህችን መርከብና የደረሰባትን አደጋ ተተግነው ከተሠሩ የሲኒማ ፊልሞች በተጨማሪ በዚያች መርከብ ላይ ተሳፍረው በነበሩ ሰዎች ሕይወት ላይ የሚያጠነጥኑ ዘጋቢ ፊልሞችና ግለ ታሪኮችም ተዘጋጅተው ሲሰራጩ ኖረዋል። በመርከቢቱ ላይ ከተሳፈሩት መካከል የሃይማኖት ሰዎች፤ ነጋዴዎች፤ ፖለቲከኞች፤ ዐሳሾች፤ የተለያዩ ትምህርት ዘርፍ ምሁራን፤ ቱሪስቶች፤ አርቲስቶች እና ሌሎችም ዝነኛ ሰዎች ነበሩበት። ዝናና ስም ባይኖራቸውም እንኳ በእግዚአብሔር ዘንድ ግን የሚታወቁ ሴቶችና ወንዶች ተጓዦች በታይታኒክ ላይ ተሳፍረው ነበር።

³⁸ Robert D. Ballard, *The Discovery of the Titanic* (Warner Books, 1995); *Exploring the Titanic; The Last Great Images* (Running Press, 2008); Robert D. Ballard and Michael Sweeney, *Return to Titanic: a New Look at the World's Most Famous Lost Ship* (California: National Geographic, 2004).

የሁሉም ተሳፋሪዎች ሕይወት ውድና ከቡር ነው። ከፋም ለማ፣ ሁሉም የየራሳቸው ታሪክ ይኖራቸዋል። የማንም ታሪክ ደግሞ እንዳቅሙ መሳጭነት አያጣም። ነገር ግን፣ የሁሉም ሰው ታሪክ ገጽ በተመሳሳይ መንገድ አይመስልም ይኸናል። የእንዳንዱ ሰው ታሪክ በጣም ጮኾ ይናገራል። እኔ የማተከርበት ሐሳብ፣ በዚች መርከብ ላይ ከነበሩ ወገኖች መካከል “የታይታኒክ የመጨረሻ ጀግና” በመባል ስለሚጠራው የስኩቲቭ ወንጌላዊ ዮሐንስ ሀርተርና የታይታኒክ ላይ ቁይታውን የሚያስቃኘን አውነተኛና ክልብ ጠልቆ የሚደመጥ ታሪክ ይኸናል።

የሀርተር ነገር ³⁹

ሀርተር በግንቦት 29 ቀን 1872 ዓ. አ. በክርስቲያን ቤተ ሰብ ውስጥ ተወለደ። ርሱ ክርስቲያን ለመኾን የወሰነው ግን ዕድሜው 13 ዓመት ሲሞላው ነበር። የ17 ዓመት ልጅ ወጣት ሳለ ወንጌል መስበክ ጀመረ። ለንደን በሚገኘው “የመጥምቃውያን ፈር ቀዳጅ መልእክተኛነት ማኅበር”⁴⁰ ተቋም ሥልጠና ያገኘው ሐርተር፣ በ1896 ዓ. አ. ላይ (ዛሬ “የሀርተር መታሰቢያ” ተብላ የምትጠራውን) አንዲት ቤተ ክርስቲያን በ25 ጀማሪ አባላት አማካይነት ተከለ። ለተከታታይ 13 ዓመታት የዘለቀውን እገልግሎትን በማጠናቀቅ በቤተ ክርስቲያኒቱ የነበረውን ኅላፊነት ሲያሰረክብ ቤተ ክርስቲያኒቱ 500 አባላት ነበሯት።

ይህ ሰው በመላው እንግሊዝ በወንጌል መነቃቃት እገልግሎቱ የታወቀ ነበር። ሀርተር በየደረሰበት ሁሉ የክርስቶስን አዳኝነት በማወጅና የምሥራቹን በመናገር ይውላል። ወንጌልን ለመስበክ የተለየ ቦታና ጊዜ መፈለግ እንዲሁም ለነገ በይደር ማስተላለፍ የሚባሉ ነገሮች በሀርተር ዘንድ የሚታወቁ መዘናጊያዎች አልነበሩም። ይልቁንም፣ “ሰዎችን ባገኘሃቸው ቦታ የምሥራቹን ወንጌል ንገራቸው” የሚል አባባል አለው። ለጌታ ቃል ጥልቅ ፍቅር የነበረው ሀርተር ስለ አስተምህሮው፣ ቀኖናውና አንቀጸ

³⁹ ይህንን ጽሑፍ ለማዘጋጀት ከተመለከትኳቸው ምንጮች መካከል የሚከተሉው መጽሐፍ የበለጠ እገዛ አድርገልኛል። Moody Adams. *The Titanic's Last Hero: Story about John Harper* (West Columbia: Midnight Call, 1997).

⁴⁰ London Baptist Pioneer Mission (LBPM) የተሰኘውን እገልግሎት ወደ ዐማርኛ መልሼ ነው።

ተአምኖው (ዶግማው) ምንነት ብትጠይቁት የሚሰጣችሁ ምላሽ ዐጭር፣ ቀላልና ግልጽ ነበር።-“የእግዚአብሔር ቃል ነዋ” ይላችኋል።

የሀርተር መንፈሳዊ ሕይወት የሠመረ እድገት ቢኖረውም፣ የግል ሕይወቱ መንገድ ግን ያን ያህል የተደላደለ አልነበረም። በሁለት ዓመት ከመንፈቅ ዕድሜው ላይ ከውሃ ጉድጓድ ውስጥ ሰርጎ ሲያበቃ፣ ላይሞት ነው የዳነው። የ26 ዓመት ጉልማሳ እያለም ከባሕር ገብቶ ሊሰጥም ሲያጣጥር፣ ሰዎች ደርሰዉለት ከሞት ተረፈ። 32 ዓመት ሲሞላው ደግሞ በሜድትራኒያን ባሕር ላይ ይጓዝባት የነበረችው መርከብ ተሸንቀራ ሕይወቱ ለአደጋ ተጋልጦ እንደነበር ተዘግቧል። ከሁሉ የከፋው አሳዛኝ ታሪክ ደግሞ፣ ሚስቱ ከዐጭሩ የጋብቻ ዘመናቸው ቆይታ በኋላ ናና ከተባለች ሕፃን ልጃቸው ጋር ብቻውን ትታው መሞቷ ነው። እናም ሀርተር የሚወዳትን ሚስቱን ተለይቶ ከሕፃን ሴት ልጁ ጋር ብቻውን ቀረ። እነዚህ ሁሉ ተግዳሮቶች ሀርተር ወንጌል እንዳይሰብክ አላደረጉትም። የታመነበት ብርሃን በጨለማ የሚያበራ፣ ጨለማውም ሊያሸንፈው የማይቻለው ነበርና (ዮሐ. 1፡5)!

በጨለማ የሚጮኽ ሰው ድምፅ፡ የታይታኒክ ሀርተር

በ1912 በቺካጎ በምትገኘው የሙዲ ቤተ ክርስቲያን ለመጋቢት ከተጋበዘ ብዙም ያልቆየው ሀርተር ወደዚያው ያቀና ዘንድ፣ ዕድሜዋ ስድስት ዓመት ካስቆጠረው ልጁ ናና ጋር፣ በታይታኒክ ለመጓዝ ተሳፈረ። በግዙፏ መርከብ ላይ ከልጁና ከሌሎች 1526 ሰዎች ጋር ጉዞውን በሰላም ጀመረ። ጉዟቸውን በጀመሩ በአራተኛው ቀን ላይ ግዙፏ መርከብ በአትላንቲክ ውቅያኖስ ሰሜናዊ አቅጣጫ እየተንሳፈፈች ነበር።

በዚሁ ዕለት፣ ሚያዚያ 14 ማታ፣ ሀርተር ልጁን እንደ ተለመደው በመኝታዋ ላይ ካስተኛት ጥቂት ሰዓታት በኋላ አስደንጋጭ መግለጫዎች ከታይታኒክ ኅላፊዎች ተደመጡ። ታይታኒክ ተጋጨች! መርከቢቱ ከሌሊቱ 5:40 ላይ ከግዙፍ የበረዶ ቋጥኝ ጋር ተላትማ መስጠም ስትጀምር፣ ሀርተር ወደ ልጁ መኝታ ሮጦ በመሄድ ናናን አንሥቶ ታቀፈ፤ ወዲያውኑም ከሕይወት አድን ጀልባዎቹ በአንደኛው ላይ አሳፈራት። እርሱ ግን ልጁን ተከትሎ የመሄድ ሙከራ አላደረገም ነበር። ትሩፋን

እንደ መሰከሩት፤ ሀርፐር በዕቅፉ የነበረች እምቦቃቅላ ልጁን ከዐንገቱ ዘንበል ብሎ ከሳማት በኋላ ተሰናበታት።

ከዚህ በኋላም (ምናልባትም ዐይኖቹ እጅግ ረጥበው ሳለ) እየሰጠመች በነበረችው መርከብ ላይ በሠቀቀን ከሚቃትቱ የሰው ልጆች መካከል ተቀላቀለ። ፕሮፍም፤ ሐርፐር በሕይወት አድን ጀልባዎቹ ላይ ለመሳፈር ሲሻማ አልታየም። ይልቅኑ፤ እየሰጠመች በነበረችው መርከብ ውስጥ እየተሸሎኮለከ፤ “ሴቶች፤ ሕፃናትና ዘላለማዊ ድንኳን ያላገኛችሁ ወገኖች ፈጥናችሁ ወደ ሕይወት አድን ጀልባዎቹ ላይ ውጡ” በማለት ይጮኽ ነበር፤ እስደናቂው ነገርም ይኸው ነበር። ከአደጋው የተረፉ ምስክሮች እንደ ተናገሩት፤ ሐርፐር ሊሰሙት ለቻሉት ሰዎች ሁሉ ስለ ክርስቶስ ማዳን የምሥራቹን በማወጅ ይመሰክሩላቸው ነበር።

የሕይወት አድን ጀልባዎቹም የተሳፈሯቸውን ሕያዋን ይዘው የሞት ሽረት ትግሉን ቀጠሉ። ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ በዚያ ድቅድቅ ጨለማ በዋጠው ውቅያኖስ ላይ የነበረችው ግዙፍ መርከብ የፊት ለፊት ጫፏ ወደ ላይ አግጦ ሲቀሰር፤ የሰማይ ስባሪ የሚያህለው አካሏ ሁለት ቦታ ተጉመደ። እናም ታይታኒክ በዚያ ዐጥንት በሚሰብር የቅዝቃዜ ድፍድፍ በተዋጠው ውቅያኖስ ሥር ብዙኃን በሚያሰሙት የጣርና ሠቀቀን ድምፅ እንደተሞላች መሰረግ ጀመረች።

በርካቶች በዚህ ጊዜ ሕይወታቸውን ለማትረፍ ሊደረግ የሚገባውን የመጨረሻ ሙከራ አደረጉ። በጣረሞት የተከበበውን ውሃ በዋና ለማቋረጥ ይታገሉ ዘንድ ወደ በረዷማውና በአሰፈሪ ጽልሙት ወደተሸፈነው ውቅያኖስ ውስጥ መዝለል ጀመሩ፤ ሀርፐርም ዘሎ ገባ። ወንጌላዊው ወደ ውሃው ውስጥ ከዘለለ በኋላ በነበሩት ጥቂት ደቂቃዎች ሕይወታቸውን ለማትረፍ ለሚፍጨረጨሩትና ሊሰሙት ለቻሉት ሁሉ የጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ወንጌልና የማዳን ብሥራቱን በዐጭሩ ይነግራቸው ነበር።

ሀርፐር ወዲህ ወዲያ እየዋኘ ወንጌልን ሲመሰክር፤ በትልቅ የመርከብ ጉማጅ ላይ ወደ ተንጠለጠለ እንድ ወጣት ዘንድ ደረሰ። የሚቁራረጥ ትንፋሹንም አሰባሰበ፤ ያ ወጣት ልጅ በክርስቶስ እንዲያምን አጽንቶ ነገረው። “ወንድሜ፤ ድነሃልን?” ሲልም ጠየቀው። ወጣቱም ጉልበቱን እያሟጠጠ በነበረበት ቅጽበት፤ “እር፤ በፍጹም!”

ብሎ ሲመልስ ለመስጠም ብዙም አልቀረውም ነበር። ይህን የተረዳው ሀርፐር ታዲያ የራሱን የመንሳፈፊያ ጃኬት በማውለቅ፤ “እንግዲያውስ፤ ከኔ ይልቅ ይህ ነገር ለአንተ ያስፈልጋል” ብሎ ለወጣቱ አቀበለው።

ከዚያም እየዋኘ፤ ሞትን ለማሸነፍ ጥረት ወደሚያደርጉት ሌሎች “ታጋዮች” ደግሞ ሄደ። የመዋኘት ትግሉ እየተዳከመ ሲሄድ፤ የግዱን በጨበጠው የመርከብ ስብርባሪ ቀራጭ እየታገዘ (የራሱን የአደጋ ጊዜ መንሳፈፊያ ጃኬት ቀደም ብሎ ለሌላ ሰው ሰጥቶ ነበርና)፤ የወንጌል ቃል መስበኩን አላቋረጠም ነበር። ከዚያ በኋላ ምን ተከናወነ መጨረሻውስ? የሀርፐርን መጨረሻ የሚነግረን እንድ ከዚህ አደጋ የተረፈ ሰው ነው፤

የሀርፐር ፍጻሜ

ከስጥመተ ታይታኒክ አራት ዓመታት በኋላ የመጨረሻዎቹን ቅጽበቶች ለመዘከር በአንታሪያ ሐሚልተን ላይ የመታሰቢያ ስብሰባ ተካሂዶ ነበር። በዚያ ጉባኤ ላይ የተገኘውና ከስድስቱ ትሩፋን አንዱ እንደ ነበር የመሰከረው ይህ ሰው እንዲህ አለ፡-

በዚያች አስቃቂ ምሽት በውሃው ውስጥ ሰጥሜና አንድ ምሰሶ ነገር ላይ ታዝዬ ብቻዬን በመንሸራተት ላይ እያለሁ፤ የግላስኮው ሰው ሚስተር ሀርፐር የኾነ ቀራጭ ነገር ላይ ተንጠላጥሎ ወደ እኔ ቀረበ። እናም ‘አንተ ሰው፤ የነፍስህን ድንኳን አግኝተሃልን?’ አለኝ። እኔም ‘እር፤ በፍጹም!’ ብዬ መለስኩለት። እርሱም መልሶ፤ ‘በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ብታምን ትድናለህ እኮ’ አለኝ። ይህን ካለኝ ብዙም ሳይቆይ ማዕበሉ ተሸከሞት ነጉደ። ነገር ግን፤ ከጥቂት ቆይታ በኋላና ለመናገርም እንግዳ በኾነ መንገድ የባሕሩ ሞገድ መልሶ ወደ አቅራቢያዬ አመጣው። እናም ‘አሁንስ ድነሃልን?’ አለኝ። እኔም ‘የለም፤ በፍጹም፤ በእውነቱ፤ አዎ ለማለት ይቸግረኛል’ በማለት መለስኩለት። ሀርፐርም በድጋሜ፤ ‘በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ እመን፤ አንተም ትድናለህ’ ሲል በአንክር ከነገረኝ በኋላ ብዙም ሳይቆይ ወደ ውሃው ታችኛ ከፍል ሰረገ። እኔም በዚያ ብቻዬን ቀርቼ፤ ከበታቼም ሁለት ማይል ጥልቀት ባለው ውሃ ላይ በጣዕር እየታገልሁ በነበርኩበት ሠቀቀን ውስጥ እያለሁ፤ አመንሁ። እነሆ፤ እንግዲህ እኔ የጀን ሀርፐር የመጨረሻ ፍሬው ነኝ” አለ።⁴¹

⁴¹ The Moody Church Media: <http://www.moodymedia.org> ; et al.

የታይታኒክ ሰዎች፤ ሀርፐርና ክፍ

ሀርፐርን ጨምሮ ቀሪዎቹ 1522 መንገደኞች በሙሉ ሕይወታቸው ዐልፏል፤ እኛም ያን አስቃቂ አደጋ በጎዘን እናስታውሳለን። በዚያች ሌሊት ሞት በአትላንቲክ ላይ እኒህን ሁሉ ፍጡራን ወሰደ። ላለፈው አንድ መቶ ዓመት ይህ ታሪክ በተወሳበት ሁሉ አሠቃቂው ታሪክ በሞት ተጠቅልሎ ሲተረክ ኖሯል። ርግጥ ነው፤ በታይታኒክ ዙሪያ የተጻፉ መጻሕፍትና ፊልሞች በሙሉ የሚደመድሙት በሞት ነው። ነገር ግን፤ የጆን ሀርፐር ታሪክ ከሞት ወዲያ ስለሚኖረው ሕይወት እንድናስብ ይጎተጉተናል።

በሞት ጥላ መካከል በአይበገሬነት የወንጌልን ዐዋጅ ሲያበሥር የነበረው ሀርፐር፤ የሕይወትን ጥልቅ ትርጉም ያሳስበናል፤ ሕይወታችን የሚኾን ክርስቶስ ከሞት ወዲያ ዐዲስ ሕይወት እንደሚሰጠን በጽኑ ይሞግተናል። በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ብቻ ሕይወት አለ፡- “በእርሱ ሕይወት ነበረች፤ ሕይወትም የሰው ብርሃን ነበረች” (ዮሐ 1፡4) እንደ ተባለው ድንጉር ጨለማ የማይውጠው የመገለጥ ብርሃን እንዴት እንደሚንተገተግ በደንብ ያሳየናል፤ “ብርሃን በጨለማ ይበራል፤ ጨለማም አላሸነፈውም” (ዮሐ. 1፡5)።

የታይታኒክ ታሪክ ዘመን ተሻጋሪ ታሪክ ኾኗል። በዚያ አስፈሪ ሌሊት፤ ዳርቻው ከራቀ ውቅያኖስ መኻል፤ ሰው በማይቋቋመው ቅዝቃዜና አዘቅት ውስጥ የሰጠሙት ሰዎች ራሳቸውን ለማዳን ብርቱ ትግል አድርገዋል፤ ጀግኖች ናቸው፤ ከብርም ይገባቸዋል። በዚህ መሳይ የሞት ሽረት ትንንቅ ወቅት እያንዳንዱ ሰከንድ ውድ ነች። የትኛውንም ድርጊት ዐቅምን በማያባክን መንገድ ማከናወን ግድ ይላል። ትንፋሽን ለማባከን የሚያስገድዱ ሙከራዎች ሁሉ አይፈጽሙም፤ ልፈጽመው ቢባል ቃላት ለማውጣት የቅዝቃዜው ኅይል ብርቱ ተገዳዳሪ ነበር።

በአንጻሩ ታዲያ፤ በዚህ መካከል ከነበረው ትግል እና መንቀጥቀጥ እንዲሁም ሲቃ ጋር የሚወጣው የሀርፐር ንግግር ይህ ነበር፤ “በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም እመን፤ ትድንማለህ” የሚል (ሐዋ. 16፡31፤ 4፡12፤ ማር. 5፡36፤ ሉቃ. 8፡50 ይመ.)። ዛሬም ይህ ድምፅ “በየመርከቦቻችን” ኾነን በዓለም ባሕር ላይ ለምንቀዝፈው ሁሉ የቀረበ ዐቢይና ከቡር ጥሪ ነው። ለምን? “ታጢአተኞችን ሊያድን ክርስቶስ ኢየሱስ

ወደ ዓለም መጣ የሚለው ቃል የታመነና ሁሉ እንዲቀበሉት የተገባ ነው” (1ጢሞ. 1፡15)።

በመጽሐፍ ቅዱሳችን ውስጥ በተጻፈው እውነት መሠረት ከሰው ወገን በኅጢአት የማይከሰስ ጻድቅ ሰው አለመኖሩ የተረጋገጠ ነው (1ነገ. 8፡46፤ ኢዮ. 4፡17-19፤ መዝ. 143፡2፤ ሮሜ 3፡9-11፤ ገላ. 3፡22)። ስለዚህም ሁላችን ኅጢአተኞች ነን (ሮሜ 3፡23)። የኅጢአት ዋጋው ደግሞ ከእግዚአብሔር መለየትን የሚያስከትል ሞት ነው (ሮሜ. 6፡23)፤ እርሱም የእግዚአብሔር ቀጣ ነው (ሮሜ 1፡18)።

እግዚአብሔር በልጁ በኢየሱስ ሞትና ትንሣኤ የተመሠረተውን ወንጌል የገለጠው የሰው ልጅ የሞትን ወንዝ ተሻግሮ ወደ ዘለዓለማዊ ሕይወት እንዲደርስ ነው። ከጊዜያዊው መኖሪያ ባሕራችን ላይ ሁላችንም የምንንሳፈፍበት “መርከብ” አለን፤ ማሰብ ግን የዘላለማዊውን ነው። ወደማያልፈው ዓለም የምንሻገርበት ድልድያችን መስቀሉ ነው። የዕድሜያችን ፀሐይ ከመጥለቋ በፊት በአዳኙ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በማመን የሞትን ሽለቆ እናቋርጣለን። ወገኖቹ፤ ወደዚህ ዓለም ለምን እንደ መጣን እናሰብና እንረዳ። እውነት የሌለው ሕይወት ሕያው መስሎ ቢታይም ምውት ነው። እኛ በሕይወት እንድንኖር አንዱ ጌታ ስለ ሁላችን ሞቷል (2ቆሮ. 5፡14)። እኛን ስለ ማጽደቅም ሞትን አሸንፎ ከሙታን ተነሥቷል (ሮሜ. 4፡23-25)። ከብርና ምስጋና ለዘላለም ለእርሱ ይሁን። አሜን!

“በመካሰስ፣ ወይም በመሸፈት፣ ወይም ‘ሪቮሎሽን’ በማሰሣት በአንድ አገር ውስጥ የሚገኘውን ኢፍትሕ፣ የሙብት መነፈግ፣ ጭነኔ፣ ግፍ፣ የእስተዳደር ንቅዝት ለማረም በፍጹም የማይቻል [ነው]። ... ሰዎች እንደ ሰው ሊያስቡና እንደ ሰዎች ሊኖሩ የሚችሉበት አንድ ዘዴ መገኘት አለበት። በበኩሉ በመንፈሳዊ ‘ሪቮሎሽን’ አምናለሁ። ... [እ]ውነተኛ መንፈሳዊ ሪቮሎሽናሪ የናገራቱ ኢየሱስ መጥኑን ዐውቃለሁ። እርሱ በባዶ ቋንቋ መጠቀምን አይፈቅድም። ... ግለሰብ የርሱን ትምህርት መከተል እስካልቻለ ድረስም ፍትሕ ማግኘት አይቻልም።”

— ብርሃኑ ዩኒቲ፣ ቂርባኖ ክብየት

ክንከራከር ወይስ “ክንጋደክ”?

በቅርቡ በአንድ ትምህርታዊ ውይይት ላይ እንዳለን አንድ አፍሪካዊ መምህር እንደ ቀልድ የወረወራት አባባል ትኩረቴን ስባው ቀረች፤ የኾነ ሐሳብም ጫረችብኝ። እኔም ከተቀመጥኩበት ሳልነሣ (በሰውዬው አባባል ተመስጮ ሳለሁ) የሚከተለውን ልጭር በቃሁ።

ሰውዬው የተናገረው “Africans do not know how to argue over issues, but they conspicuously know how to fight.” በማለት ነበር። አባባሉን በግርድፋ ወደ ዐማርኛ ስመልሰው፤ “አፍሪካውያን የሐሳብ ሙግት አያውቁበትም፤ ግጭትና ጦርነት መሥራትን ግን ተከነውታል” እንደ ማለት ነው። እኔም (በዚህ ረገድ) እኛንና ነገረ ሥራችንን በአንክሮ እያጤንሁ፤ “ብዙ ጊዜ ጨዋነት የተላበሰ ሙግትና የሐሳብ ፍጭት ጉም እንደ መጨበጥ የኾነብን ለምንድነው?” ስል ራሴን ጠየቅሁ።

የዚህ ዕንቁቅልሽ ሰበብ በርካታ የመኾኑ ነገር ባያከራከርም፤ ዋነኛ መንሥሊው ግን “ከበቀልንበት ዐፈር” የተገኘ መስሎ ይሰማኛል። አንዳንዶች የአስተዳደራችን መንገድ የተቃኘው እንዴት አድርገን ጐመድ፤ ዱላ፤ ሽመል፤ መንዶ (መንደርቶ)፤ ለመያ፤ ጦርና ቀስት ... እንደምንሠራ በማሠልጠን ነው። በዚህ ብቻ አይበቃም፤ ለከፉ ቀን ባዘጋጀነው በዚያው የጠብ ማጢጢፊያ ምርታችን በመጠቀምም “ጠላቶቻችንን” እንዴት “ደም እንደምናስተፋቸው” ገና በማለዳ በቂ ትምህርት እንቀሥማለን። በዚህ አኳያ፤ ነገረ ሥራችን ሁሉ የሌላው ጠሮ (ጠላት) አድርጎናል ብዬ እሠጋለሁ።

የጦርነት አታሞ ሲደለቅ፤ የፍጅት ነጋሪት ሲጐሰም ጆሮአችን የሚቆም ለምንድነው? ማጥፋት እንጂ ሞግቶ አቅንቶ መመለስ የሚባል ነገር እንዳለ ስለማናውቅ ወይም ብናውቅም ስለማንቀበለው ይመስለኛል። ከዕርቅና ሰላም ይልቅ በወንድማማች መካከል ሳይቀር አልቂት የተፈጸመባቸውን ከሥተቶች በየዓመቱ በኩራትና ጽናት ያለመታከት እንዘክራለን።

ለነገሩ ይህ አውሬአዊ ጠባይ በአፍሪካውያን ላይ ብቻ የሚታይ ልክፍት አይደለም፤⁴² እኛ ላይ በከፋ መልኩ ከመጣበቁ በቀር መላውን የሰው ልጅ ዘር የተጣባ በሽታ ነው። ለዚህም የሰው ልጆች ታሪክና የኑሮ ጠባይ ምስክር ነው። ሥረ-መሠረቱ ውድቀት⁴³ ሲኾን፤ ሰው ከአምላኩ ጋር በኃጢአት በተጣላ ጊዜ፤ በከፋትና በምቀኛነት እየኖረ ለመጣላትና እርስ በርሱ ለመጠላላት (ቲቶ 3፡3) የጠብና ጥላቻ መሠረቱን ጥሏል (ዘፍ. 3)። ነገር ግን፤ በትንሹም ኾነ በትልቁ መካሰስ፤ መናከስና መጠፋፋት በእኛ በአፍሪካውያን ዘንድ ሥሩን ዘርግቶ የተንሰራፋ ከመኾኑም በላይ፤ ይህ የመፋጠጥ ደዌ የባህላችንን ያህል እንደ ጀበነን ይሰማኛል፤ በርግጥ ያሠቅቀናልም።

የዐፄ ቴዎድሮስ ጸሐፊ ትእዛዝ የነበሩት ደብተራ ዘነብ (ኤኖ ሊትማን ለመጀመሪያ ጊዜ በአውሮጳ ሳሳተመው መጽሐፋቸው ውስጥ) ስለ ራስ ጉግሳ የጭካኔ ቅጣት እንዲህ ጽፈዋል፤ ራስ ጉግሳ፤ “በተዋጋ ጊዜ የተማረከውን ሁሉ ዐይኑን አውጥቶ፤

⁴² ትክረቱ አፍሪካ፤ በተለይም ምድራችን ኢትዮጵያ ላይ፤ የሚያጠነጥን መኾኑ ልብ ይባልልኝ።
⁴³ አዳም የእግዚአብሔርን ትእዛዝ በመተላለፍ የፈጸመው የመጀመሪያ ኃጢአትና እርሱን ተከትሎ የመጣው ጥፋት ሁሉ በአንድ ወጥ ጥምረት ውድቀት ተብሎ ይጠራል።

አውጥቶ በእንቅብ ቆልሎ፤ ... ይሰዳቸው ነበረ። ደግሞም ሰውን ከራሱ ጀምሮ በአፍንጫው ማህል በምሳር ያስፈልጠው ነበር። ፈላጩም ምሳሩን ከአፍንጫው ላይ በሳተ ጊዜ እሱን ደግሞ ያስፈልጠው ነበር።”⁴⁴

ጭካኔና አብሪት የት ድረስ እንደሚያዘቅጥ ለማሳየት አንድ ሌላ ምሳሌ ከታሪካችን ኩታ መዝገፍ ልጩምር። በ18ኛው ምእት ዓመት በነበረው ትርምስ፤ የዳግማዊ ዐፄ ዮሐንስን ሞት ተከትሎ ራስ ሚካኤል ተክለ ሃይማኖትን አንግሰው ከዳምቱ ፋሲል ጋር ለጦርነት ተጋጥመው ነበር። ከሁለቱም ወገን ኅያላን ረግፈው ከ10 ሺህ በላይ ፊሳዎች ተቁጠሩ። ከፋሲል ወገን የተማረኩትን ሁሉ ራስ ሚካኤል አስገደለቸው። “ከነዚህም ዋጮቃ የሚባለው የፋሲል ተከታይ ይምሩኛል ብሎ እጁን ከሰጠ በኋላ ጭፍሮቻቸው እርሱን ገድለው፤ ቁዳውን እንደከብት ገፈው፤ እንደ ስልቻ ሰፍተው፤ ገለባ ሞልተው ለራስ ሚካኤል አሳዩዋቸው ይባላል”⁴⁵

በተለያዩ የአፍሪካ ማኅበረ ሰቦች ዘንድ የተለመደ የጀግናነት መለኪያ ምን እንደ ኾነ ታውቃላችሁ፤ ዘረፋ፤ ወረራ፤ ንጥቂያ፤ ግዳይ መጣልና ይህንኑ የመሳሰለ መጥፎ ተግባር መከወን ነው። ምንም ያልበደለውን ሰው ገድሎ፤ ሀብቱን ገፍፎ፤ እንዲሁም “ሰለባ ገሽልጦ” የተመለሰ ፋኖ በቀዬው ይከበራል፤ የጀግና አቀባበል ይደረግለታል። በተለይም ግዳዩን የጣለው ወይም ዘረፋውን ያመጣው “እነርሱ” በተሰኘ ግድብ ካቆራቸው ቡድን አባላት መካከል ከኾነ፤ የእርሱ “እኛዎች” በድርጊቱ ይመኩበታል፤ ይዘፍኑለታልም። በዚህ የነፈለል ሥራው ምክንያት ከመወቀሥና ከመገለል ይልቅ በማንበሩ ውስጥ የሚኖረውን “የደረጃ እድገት” የሚያረጋግጥበት አልባሌ “ሰንደቅ” ይሰቅላል። ይህ ድርጊት (በሌላው ወገን በቀልን በመቀስቀስ) የመጠፋፋት ቀለበቱን በማያቋርጥ መሥመር ያደምቀዋል። በደል በቀልን እየወለደ፤ ጥላቻ ጠብን እያስፋፋ መተማመንና በሰላም መኖርን ብርቅ ያደርገዋል፤ በጋራ መኖርን በሥጋት ይሞላዋል፤ ዐመፃን የማያወግዝ ግለሰብም ኾነ ማኅበረ ሰብ ረጋ-ሠራሽ ሸክላ የሚመስል ነውና።

⁴⁴ ተስፋዬ አካሉ አበበ፤ *አጤ ቴዎድሮስ በሦስቱ ቀደምት ጸሐፍት* (ዐዲስ አበባ፡-አልቦ አሳታሚ፤ 2004 ዓ.ም.) 39።
⁴⁵ ተክለ ጻድቅ መክሪያ፤ *የኢትዮጵያ ታሪክ፡- ከዐፄ ልብነ ድንግል አስከ ዐፄ ቴዎድሮስ* (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አሳታሚ፤ 1961 ዓ.ም.) 284።

ለነገሩ፡ ያልዘራነው አይበቅል! “አስለቅሰህ እንጂ አልቅሰህ እንዳትመለስ” በማለት ተመክሮ ከቤቱ የሚወጣ ልጅ ባደገና “ጉልበት ባወጣ ጊዜ” ምን ሊያደርግ ነው? ለግጭት ማመንታትና ተደራዳሪ ዐመል የታየበትን አዳጊ “የእናቱ ልጅ ነው” ብለን እንፈርጀዋለን። በአንጻሩ፡ “ዝንቡን እሽ” ያለበትን ሰው አገጭ በቡጢ ናዳ ነድሎ የተመለሰ “ወንድ ልጅ” በታላላቆቹ ዘንድ እንደ ጀግና ይወደሳል።

ልጃቸው ከሰፈር አኩያው በኩል በደረሰበት ትንኩሳ ምክንያት እየተነጫነጩ ወደ ቤቱ በመጣ ጊዜ፡ “አትከካውም ነበር!?” ና በል ሂድ። ብድርህን ሳትመልስ ከመጣህ እዚህ ቤት አትገባም” በማለት ልጃቸውን “አጀግነው” የላኩ አባት አስታውሳለሁ። የሚያሳዝነው ግን ልጃቸው ከፊት ይልቅ ከፋኛ “ተከከቶ” ተመለሰ። በዚህ ተግባር መንሥሉም ጠቡ የቤተ ሰብና የሰፈር ጦስ ለመኾን በቅቷል። መጽሐፍ እንደሚል፡ “የጠብ መጀመሪያ እንደ ውሃ አፈሳሰለ ነው” (ምሳ. 17፡4)! በማለዳ ካላቆምነው፤ ጎርፍ ሹኖ ያጥለቀልቀናል። የመጀመሪያው የዓለም ጦርነት የተቀሰቀሰበትን ጦስ እዚህ ላይ ማስታወስ ተገቢ ማስረጃ ነው።⁴⁶

የሐሳብ ልዩነት አይቀሬ እውነታ ነው፤ በየትኛውም ቦታ ሊከሰት የመቻሉም ነገር አይታበልም። ነገር ግን ለመመከከር፤ ለመነጋገርና በጨዋነት ለመከራከር የማይችል ሰው የሚቀረው አማራጭ ንትርክ፤ መጣላት፤ መጥላት፤ መምታትና መጋጨት ነው፤ ሲብስም መግደል፤ ወይም መሞት! ሐሳባችንን ያልተቀበለንን ሁሉ እንደ ደመኛችን የመቀጠር ክፉ አባዜ የተጠናወተን ሕዝብ ነን ወይ? ልብ አድርገን ከተመለከትናት የልኬታችን ገመድ ቀጭን ናት።—ከእኛ ጋር ያልኾነ ጠላታችን ነው፤ ስለዚህ ይጥፋ!

ታሪካችን በሐሳብ ፍልሚያ ከመታወቅ ይልቅ በቀርቋሶ የጠየመ ይመስላል። ታሪክ ጸሐፊው ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፤ በ16ኛው ምእት ዓመት የነበረውን የእርስ በርስ ፍጅት በሚያወሰብት ገጽ፤ ጉዳዩን ሲያሐሱ፤ እንዲህ ይላሉ፤ “በቀላል ምክንያት የከበረው የሰው ልጅ ሕይወት ሲያልፍ በዚያን ዘመን ቅርታው ያነሰ ነበር። በዚህ

⁴⁶ የገምሳ (አስትሪያ) አልጋ ወራሽ እርከዳክ ፍራንስ ፈርድናንድ ከሚስቱ ጋር ሰርቢያን ሲገቡ ለእንደ የሰርቢያ መንግሥት ተቃዋሚ በወረወረው በምብ አልጋ ወራሹ ከነሚስቱ ተገደለ። ይህን ተከትሎ በሁለቱ ሀገራት መካከል ውዝግቡ ተካርሮ ጦርነት ውስጥ ይገባሉ። ሌሎች አገሮች ደግሞ፤ በቃልኪዳን ወዳጆቻቸው መነካት እየተሳሉ ወደ አንደኛው የዓለም ጦርነት መግባታቸው እውን ኾነ።

ፈንታ እዚህ ገዳይ፤ አገሌን ገዳይ፤ እያለ የወገኑን ስምና ስፍራ በመጥቀስ ሕዝባችን በአሳፋሪው ነገር እየፎከረ ይመካበት የነበረው እስከ ጊዜያችን ድርሷል።”⁴⁷ እስከ ተክለ ጻድቅ መኩሪያ ጊዜ ብቻ ሳይኾን፤ እስከ እኛም ጊዜ ድርሷልና፤ በዚህ ዘመን ሰዎች በጥይት ተደብደቡ ሲሞቱ ለማየትና ለመስማት ምስክር ኾነናል።

መጠነኛ ልዩነትን በርጋታና በሰከነ መንፈስ ለመፍታት መነጋገር እያቃታቸው “ለያዥ ለገራዥ” ያስቸገሩ ባለትዳሮች በየሰፈራችሁ አላያችሁም? በትዳር ውስጥ መግባባት ላይ ያልተደረሰበት ሐሳብ በተገኘ ቀጥር ጉልበታቸውን በትዳር አጋራቸው ላይ የሚፈትሹ ጡንቻቸውን ስንትና ስንት ጉጂ ቈጥሯቸዋል። ግና መዘንጋት የሌለብን ቁም ነገር፤ ለሚያቃስት ትዳር መፍትሔው መኳረፍ፤ መናቁርና መካረር ሳይኾን መነጋገር ነው፤ ከመደማመጥና ምክር ውስጥ የሚገኝ መረዳት ጠብ ያከሸፋልና።

(ይህ ጽሑፍ ከተጻፈ) ከጥቂት ሳምንታት በፊት ሁለት ጆሮ ጭው የሚያደርግ ወሬ የተሰማው እዚሁ እኛ ሀገር ነው። በባልና ሚስት መካከል የተፈጠረን አለመግባባት መፍታት የሚቻልበት “አንድ-ሺህ-አንድ” መንገድ አያለ፤ የሴትን ልጅ ዐጥንቶች አድቅቆ፤ ጉረሮዋን በከስከስ ደቅድቆ፤ ዐይኖች በስለት ጓጉጦ የሚያፈስ ክፉ ፍጡር እንዳለ ሰማን። ቢያንሸገሽንም፤ ቢሰቀጥጠንም ኾኗልና ሰማን። ይህን ጉድ ማን እንዳደረገ በርግጥ ሕግ ውጤቱን በይፋ ያሳየናል ብለን ተስፋ እናደርጋለን። ለጊዜው በወንጀሉ የተጠረጠረውና በቀጥጥር ሥር የዋለው እንግዲህ “ባሏ የነበረ ሰው” መኾኑን “እያቃረንም” ቢኾን አድምጠናል።⁴⁸

ማንም ያድርገው ማን፤ ይህን ዐይነቱን ሰቅጣጭ ድርጊት ስንሰማ “የሰው ልጅ በገደብ የሚኖር እውሬ ነው?” ያስኘናል። ሩሶ⁴⁹፤ *Social Contract* በተሰኘው መጽሐፉ “በመሠረቱ ሰው ነጻ ሹኖ ተወልዶ ነበር፤ ሹኖም ግን፤ በየቦታው በሰንሰለት ተጠፍሮ

⁴⁷ ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፤ የኢትዮጵያ ታሪክ፡- ከዐፄ ይኩኖ አምላክ እስከ ዐፄ ልብነ ድንግል፤ ፪ኛ መጽሐፍ (ዐዲስ አበባ፤ ተስፋ ማተሚያ ድርጅት፤ 1951 ዓ.ም.) 7።

⁴⁸ ሪፖርተር ሳምንታዊ የዐማርኛ ጋዜጣ፤ ዐዲስ አበባ፤ ሚዲያና ኮሚኒኬሽን ሴንተር (ኤም.ሲ.ሲ.)፤ መስከረም 8 ቀን 2004 ዓ.ም.

⁴⁹ ኢያን ጃኩስ ሩሶ በስዊስ ሀገር በ1712 ዓ. እ. (ዓመተ እግዚእ) የተወለደ ፈረንሳዊ ፈላስፋና ጸሐፊ ሲሆን፤ ይበልጥ የሚታወቀው ከላይ በተጠቀሰው የፖለቲካዊ ፍልስፍና ጎልዮት ላይ በሚያጠነጥነው ሥራው ነው።

ይታያል” ይላል። ሐሰት ነው! ወይም ደግሞ ግማሽ እውነት ነው። ሰው ሲወለድም በጎጢአት ቀራኛ ተቀፍድዶ ነው (መዝ. 51፡5፤ ኢዮ. 14፡4)። “ንጹሐ ይሆን ዘንድ ሰው ምንድን ነው? ጸድቅስ ይሆን ዘንድ ከሴት የተወለደ ምንድን ነው?” (ኢዮ. 15፡14) እንዲል መጽሐፍ።

የሰው ልጅ፣ በዳግም ልደት ብርሃን ካልተለወጠ (ዮሐ. 3፡5-6) በቀር፣ ከዚህ የከፋ ድርጊቶችንም ሲከውን ይኖራል። መፍትሔው ተሐድሶ-ልቡና ነው፤ እርሱም ሥር ነቀል መኾን አለበት። ይህም እውን የሚኾነው በክርስቶስ ኢየሱስ የመስቀል ላይ ሥራ አማካይነት በደሙ የማንጸት ንይል ስንፈወስ ነው፤ “ሰለዚህ ማንም በክርስቶስ ቢሆን ዐዲስ ፍጥረት ነው፤ አሮጌው ነገር ዐልፎአል፤ እነሆ፣ ሁሉም ዐዲስ ሆኖአል” (2ቆሮ. 5፡17) ተብሎ እንደ ተጻፈ።

ወደ ቀደም ነገራችን ስንመለስ፣ ትዳር በምክክር እንጂ በፋክክር እንደማይሠመር ማሥመር አለብን። በመጨረሻ እናፈርሰው እንደ ኾነ ነው እንጂ፣ የምናቀናው ድንኳን የለም። አንድ ወቅት፣ አንድ የትዳር አማካሪ ለባለትዳሮች እንዳስጠነቀቁት፣ “ቤታችሁ በእሳት ተያይዞ ሲነድ ካላያችሁት በቀር፣ ሁለታችሁም ዐብራችሁ በአንድ ጊዜ አትጩኹ።” ዘግይቶ ከማንወጣው ጸጸት ውስጥ ከመነከራችን በፊት፣ ለንግግር ቅድሚያ እንስጥ። ባሎችና ሚስቶች ሆይ፣ የጎጆአችሁን ምሰሶ ከመነቃቀላችሁ በፊት አባካችሁ ተመካከሩ! ልጆቻችሁም ይህንን ይማሩ። በእታካሮ መካከል ያደጉ ልጆች ነውጠኞች የመኾን ዕድላቸው ሰፊ ነው፤ የተዘራ ነገር ደግሞ፣ (አብዛኛውን ጊዜ) መብቀሉ አይቀርም!

ፖለቲካችንን መደማመጥ፣ መነጋገርና ጨዋነት የተላበሰ ከርከርን ያውቃል እንዴ? አልመሰለንም። በእኛ ሀገር “ተፎካካሪ” ሳይኾን “ተቀናቃኝ”፣ ወይም “ተቃዋሚ” ፓርቲ የሞላው ለምንድነው? በሥልጣን ላይ ያለውም ኾነ ገና ወደ ሥልጣን ዙፋን ለመውጣት የሚፎካከሩት “አንድ ሀገር” ፓርቲዎች የቅዋሚነቸው ዜማ የሚቃኙት በጠላትነት በመፈራረጅና አንዱ ሌላውን በማጠልሸት ልክፍት በመጠመዳቸው ላይ ይመስላል፤ የውዝግባቸውና የፍጥጫቸው “ሀ-ሀ” በቀይ ቀለም የተሠመረ ነው።

ለምሳሌ፣ “ብርቅዬ ቅርሳችን” የሚመስለኝ አንድ ተተናኳሽ ቃል አለን፤ ነገርዬው በጥላቻ ዘለፋ የተላቁጠ ከፊለ-ቃል ነው፤ እርሱም፣ “ፀረ” የሚባል የቃል ጉልጥምት (ጉቶ) ነው። ይህ ቅድመ ግንድ ቅጥያ የሚደነገርበት ስንት አግላይና ኩፍኝ ስሞች ፈለሰፍን? “ፀረ ሕዝብ፣ ፀረ አብዮት፣ ፀረ አንድነት፣ ፀረ ሀገር፣ ፀረ ዲሞክራሲ፣ ፀረ ሰላም፣ ፀረ ልማት፣ ፀረ ማርያም፣ ፀረ ጴጥራጴጵ ወዘተ. ነገራችን ሁሉ “የጉድ ሀገር ገንፎ ...” እንዳሉት ኾኖ ይቅር!

በየቤተ-እምነቱ፣ በየመሥሪያ ቤቱ፣ በየሞያው፣ በየገበያው፣ ... የሚታየው ትርምስና ሁካታ ካለመደማመጥ የመጣ አይመስላችሁም? የሚቀናን ሐሳብን በሐሳብ መሞገት ሳይኾን፣ ወንድምን በዳላ መቀጥቀጥ ነው። ጥፋቱ እንኳ ሳይነገረው፣ ገና ወደ ቤቱ እንደ ዘለቀ፣ የተገኘው የአካል ክፍሉ ላይ ከንተሮ የሚያርፍበት ልጅ በሰፈራችሁ አላያችሁም? ደብዳቤው ንዴቱን ካበረደ በኋላ፣ ከድብደባው ውርጅብኝ ሰንበርና የማይፋቅ አካላዊ፣ ስሜታዊና ሥነ ልቡናዊ ጉዳት ያተረፈው ልጅ ከጥፋቱ ነጻ ኾኖ ሊገኝ ሁሉ ይችላል።

እስቲ በየቢሮአችን የሚኾነውን ልብ አድርጉ። ሌሎች ያቀረቡትና “ስሕተት ነው” የምንለው ሐሳብ “እውነት ነው” ብለን በቆምንለት ሌላ ሐሳብ ተሸንፎ ሲያበቃ፣ ተከራካሪያችን ከነበረ ሰው ጋር ተቃቅፈን መውጣት አልዋጥ ብሎ ሲያንገፈግፈን የምናይበት ጊዜ ብዙ ነው። ይልቁኑም፣ “ባላንጣችን” ተሸንፎ፣ ዐፍሮና ኮስሰ ብሎ ሲንከላወስ ካየነው ልባችን በርካታ ይሞቃል (መሰለኝ)፤ ጀብደኞች ነን ልበል?

ወደ እምነት ቤቶች ስናማትርም፣ ችግሩን ማየታችን አይቀርም። አንዱ ቤተ እምነት ሌላውን፣ አንዱ ሚኒስትሪ (ማኅበር) ጎረቤቱን ካላጠለሸ የእርሱ መግነን አይታየውም መሰል ይህን ይኾነኝ ብለው የሚያዘወትሩ አገልጋዮች ሞልተዋል። የእኛኑ አባራና ጥቀርሻ መጥረግ ተስኖን እያለን፣ ሌሎችን ጥላሸት ለመቀባት ወገባችንን ታጥቀን እንተጋለን፤ እንተጋተጋለንም።

የቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደሚመሰክረው፣ ጊዜ የሰጠው ጉልበተኛና መናፍቅ ሁሉ የሐሳብ መግት ሲሳነው፣ ለእውነት የቆሙ አባቶችን ወደ ግዙት ሲሰድና ሲያሳድድ

ኖሯል። ለምሳሌ፤ ቅዱስ አትናቴዎስ በኒቅያ ጉባኤ ካበረከተው ትልቅ አስተዋጽኦ፤ በተጨማሪ በትምህርተ ሥላሴና በነገረ ክርስቶስ ላይ በያዘው መጽሐፍ ቅዱሳዊ አቋሙ ምክንያት እየተወገዘ ለዐምስት ጊዜ ያህል መንበረ ጳጳስናውን ለቅቆ በግዙት እንዲሰደድ ተደርጓል።

ደቂቀ እስጢፋኖስስ? በጊዜው ይዘውት በተነሡት መጽሐፍ ቅዱሳዊ አቋም ምክንያት በወጉ ሊሞግታቸው የተሳነው ዐፄ ዘርአ ያዕቆብ በቅናትና በከፋት ተሞልቶ እንዴት እንዳስተናገዳቸው ማሰቡ ብቻ ለጠና ሕመም ይዳርጋል። ንጉሡና ግብረ በላዎቹ “በመጣፍ ቢያቅታቸው በአፍ፤ በአፍ ሲሳናቸው በመዳፍ” ተማምነው (የሰው ልጅ የእኩይ ማደሪያ ሲኾን ምን ሊፈጽም እንደሚችል ማሳያ በሚኾን መንገድ) ደገኞቹን (ፈፈል “ገ” ይጠብቃል) መነኩሳት ደመሰሷቸው። ይህ ያነሰም ይመስል፤ ስማቸውን ለትውልድ ሁሉ አጉድፎ ለማስተላለፍ የመነኩሴውንና ተከታዮቻቸውን ትምህርት “ከጥንብ ርክሰ የከፋ ነው” ሲሉ አስጸፉ።⁵⁰ የኑፋቂዎች መነሻ የነበረው ዋነኛ ቤት ሌሎችን በመናፍቅነት ፈርጆ ዐረፈ። ታዲያስ፤ ሰዎችን ከሰሰንና ስማቸውን አጉድፈን ካላጠፋናቸው እንቅልፍ የሚነሣን ጦርነት ናፋቂዎች ስለ ኾንን አይመስላችሁም?

ይህ በአውሮጳም ተከሥቶ ነበር። ጋሊሊዮ ጋሊሌ የኮፐርኒከስን ሐሳብ በማጠናከር አማክሎተፀሓይ (Heliocentric) ንድፈ ሐሳብን በማስተማሩና በቀደምት ዘመናት ሲታመንበት የቆየውን የፕላቶ-ጦላማዊ አማክሎተምድራዊ (Geocentric) ንድፈ ሐሳብ በመናዳ እንደ ከሐዲ መናፍቅ ተቈጥሮ በቀላም እስር እንዲቆይ የሮም ቤተ ክርስቲያን ፈረደችበት። “ትንሽ” ቁይታም፤ ከአራት መቶ ዓመታት በኋላ፤ ይቅርታ ጠየቀችው! ይህ ሰው በጊዜው ከነበረ አስተሳሰብ ለየት በማለቱ ዋጋ ከፈለ። በርግጥ፤ ጋሊሊዮ ሐሳቡን እንዲያስረዳ (መጠነኛም ቢኾን) ዕድል ተሰጥቶት ነበር።

ራሳቸውን ሳይከላከሉ የተወገዙትን ግን ታሪክ መዝግቧቸዋል። የአይሁድ ሕግ እንኳ ተከሳሹ በሌለበት እንዳይፈረድበት ያዝዝ ነበር (ዘዳ. 17፥6)። ይሁን እንጂ፤ ኢየሱስ ያስተምረው የነበረውን ጥበብ መቋቋም ያልተቻላቸው አይሁድ በዐጭሩ የወሰኑት

⁵⁰ ኢአተቤክ፤ ተላምረ ማርያም (ዐዲስ አበባ፡- ትንሣኤ ማሳተሚያ ድርጅት፤ 1985 ዓ.ም.) 133-134።

“እንግደለው” የተባለ የዘፈቀደ ፍርድ ነበር (ማቴ. 27፥22-23)። ይህ የአይሁድ ወገኖቹ ድርጊት ያስገረመውና “ከእነርሱ አንዱ ... የነበረ ኒቆዲሞስ፡- ሕጋችን አስቀድሞ ከእርሱ ሳይሰማ ምንስ እንዳደረገ ሳያውቅ በሰው ይፈርዳል?? አላቸው” (ዮሐ. 7፥51)፤ የረባ መልስም ኾነ ልብ ያለው ሰሚ አላገኘም እንጂ።

ጥያቄ እንኳ ሳይቀርብላቸው ከየቤተ ክርስቲያን የተባረሩትን ኮሚቴ ይቀጠራቸው። ይህ ሲባል ታዲያ በትምህርታቸው ኑፋቂ፤ በሕይወታቸውም ምግባራዊ ግድፈት ሲታይባቸው ተገቢ የሥነ ሥርዐት ውሳኔ የሚሰጣቸውን ሰዎች አይመለከትም። ከክርስቶስ ማኅበር መካከል ከፋውን ማስወገድማ (1ቆሮ. 5፥13) ምን ያጠያይቃል! እኔ እያልሁ ያለሁት፤ በእውነት የጸኑ የእምነት መሠረቶችን ሳይንዱ፤ ነገር ግን የእኛን ሐሳብ አልተቀበሉም በሚል ከንቱ ግትርነት ብቻ ስለምናሳድዳቸው ሰዎች ነው፤ ዲዮፕራጢስ ያደርግ እንደ ነበረው ዐይነት ማለት ነው!

ዲዮፕራጢስ ይሉት ሐኬተኛ መሪ ብቻውን በሚንጉማለልበት ሌሎችን ላለማየት ሲል “ያልፈነቀለው ድንጋይ” አልነበረም። ቀደም ብሎም በሐዋርያቱ ላይ “በከፉ ቃል እየለፈለፈ” የሐሰት ቃል ያሠራጭ ነበር። እርሱ ራሱ የክርስቶስን መልእክተኞች አይቀበልም። እነርሱን ለመቀበል የሚፈልጉትን ሰዎችም ከቤተ ክርስቲያን እየለቀመ ማባረሩን የዐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ይነግረናል (3ዮሐ. 9-10)። ዛሬም ከመምከር፤ ከማቅናትና ከመመለስ ይልቅ መገዘት፤ ማውገዝና ማባረር የሚቀናቸው ቅጥራቸው የትየለሌ ነው።

እኔ ራሴ የማውቀውና ትዝ የሚለኝ አንድ ገጠመኝ አለ፤ ምስክር የነበርሁበት ነውና ታሪኩን ላጫውታችሁ። በአንዲት ቤተ ክርስቲያን ውስጥ የነበሩ ወጣቶች በአንድ ነገረ መለኮታዊ ርእስ ጉዳይ ላይ ከአጥቢያዎ አስተምህሮ የተለየ አቋም በመያዛቸው ይከሰሳሉ። ጉዳዩም እንዲታይና ውሳኔ እንዲሰጥበት የአጥቢያው መሪዎች “ለበላይ” ያመለክታሉ። መሪዎቹም “ከበላይ አካል” ዘንድ ካስመጧቸው ልሑካን ጋር ኾነው “ተጠርጣሪዎቹን” አንድ፤ በአንድ ቢሮአቸው እያስገቡ ይመረምራሉ። እያንዳንዱ ተጠርጣሪም ተራ በተራ ወደ መሪዎቹ ቢሮ እየገባ “ተመርምሮ” ይወጣል።

በመጨረሻም፤ የነገሩ ቀስቃሽና አስተባባሪ “መናፍቅ ነው” ተብሎ የሚገመት አንድ ወንድም ይቀራል። “የበላይ አካሉ” ልዑካንም፤ “እስኪ፤ ያን ወንድም አስገቡልን” ይላሉ። የአጥቢያ መሪዎች ግን የልጁን መግባትና መጠየቅ አምርረው ይቃወማሉ፤ ምክንያታቸውን ሲያስረዱም፤ “እርሱ መጠየቅ የለበትም፤ ጭራሽም አይግባብን፤ አይምጣብን፤ ካስገባችሁት ያሳምናችኋል” አሉ። እናም ያ-ወንድም ሐሳቡን እንኳ የማስረዳት መብቱ ሳይጠበቅ እንዲናገርም ሳይፈቀድለት “እጩብጭብ ቀረ”። ሐሳብ እንዲህ ያስፈራል? ይህ አንድ ታሪክ ብቻ ነው። በምድራችን ጦር የማይበግራቸው፤ ሐሳብን ግን እንደ ጦር የሚፈሩ ስንትና ስንት ሰዎች ከየአቅጣጫው መዘርዘር ቀላል ነው።

የሐሳብ ልዩነት ተፈጥሮአዊ ነው። ተመሳሳይ ነገርን እንኳ ከምናይበት አቅጣጫ የተነሣ በተለያዩ መንገድ ልንገልጽው እንችላለን። የዝኖኑና የአራቱ ዐይነ ስውራንን ሰዎች ታሪክ ማስታወስ ይቻላል። በዳበሳ ኩምቢውን የነካው ሰው፤ “ዝኖን ሸንኮራ አገዳ ይመስላል” አለ፤ ጆሮውን የዳሰሰው ደግሞ፤ “ዝኖን ቍርበት ብጤ ነው” ሲል ፎከረ፤ ሆዱን የዳበሰው ደግሞ በፈንታው “ዝኖን ግድግዳ ነገር ነው” ሲል አጽንቶ ሞገተ። ዝኖን ሁሉም ያሉትን አይደለም። ዝኖን፤ ዝኖን ነው። እውነት ፍጹም ናት፤ ከዕውቀት ከፍለን ነው የምናውቅ፤ እርሱም በእውነት መመዘኛነት ይፈተናል።

ታዲያ ሐሳብን ለምን እንፈራለን? ዓለምን የለወጠ ሐሳብ አይደለም ወይ? ሐሳብ ያለው ሰውስ ስለ ምን ይጠላል? ከማውገዝና ከመገዘት አስቀድሞ ማዳመጥ መቻል ብፅዕና ነው። “ልናገር” የሚል እንጂ የሚያዳምጥ ብዙ ወገን ምነው ከእኛ መካከል ቍጥሩ እንዲህ አነሰ? ቃሉ የሚለን፤ “ሰው ሁሉ ለመሰማት የፈጠነ፤ ለመናገርም የዘገየ፤ ለቀጣጣም የዘገየ ይሁን” (ያዕ. 1፡19) ነው።

ማዳመጥ የማይችል ሰው ከራሱ ሌላ የሚጥመው ድምፅ ስለማይኖረው ሰውን ሁሉ ከነሐሳቡ ይጠላል፤ ያገልጋል። ከተሳካለት በዙሪያው የተሰበሰቡትን በሙሉ የራሱ ሐሳብ ባሪያዎች ለማድረግ ይተጋል። የእርሱ ሐሳብ የማይነካና የማይደፈር ዶግማ እንዲኾንለትም ይጥራል። በፍጻሜውም የሐሳብ አለቃ ይፈጠራል። ሰዎች ስለ ፖለቲካ ወይም ስለ ሃይማኖት ወይም ስለ ሌሎች ተቋማት አምባገነን መሪዎች

ይጨነቃሉ። የከፋው ግን የሐሳብ አምባገነንነት ይመስለኛል፤ አምባገነን መሪዎች የሚፈለፈሉት በሐሳብ አምባገነንነት ድባብ ውስጥ ነውና።

ራሳችንን በመመርመር ፈንታ በባልንጀራችን ላይ ማፍጠጥ ውጤቱ ቢከፋ እንጂ መፍትሔ አይኾንም። ቃየል በእግዚአብሔር ዘንድ ያቀረበው መሥዋዕት ተቀባይነት ላለማግኘቱ መሠረታዊው ችግር ያለው በራሱ ውስጥ ነበረ። ወንድሙንስ “ስለ ምን ገደለው? የዘዛ ሥራው ከፋ፤ የወንድሙ ሥራ ጽድቅ ስለ ነበረ ነው” (1ዮሐ. 3፡12)። ጥፋቱን በማስተካከል ፈንታ ወንድሙን በመግደል የውስጥ ጩኸቱን ጸጥ ለማሰኘት ሞከረ። አሳዛኙ ነገር ግን፤ ጩኸቱ በዕጥፍ ጨመረ። የወንድሙ ደም ከምድረበዳ ይጮኻል፤ የእግዚአብሔር ተግሣጽ ከሰማይ ይጣራል (ዘፍ. 4፡10-12)፤ የዘዛ ራሱ የኅሊና ከስ ከውስጡ ይቃትታል። እናም፤ ቃየል በጩኸት ተከበበ። ስለዚህ፤ በጣር “ኅጢአቱ ልሸክማት የማልችላት ታላቅ ናት!” ሲል ዐወጀ። የሥቃይ ጩኸቱም፤ “የሚያገኝኝ ሁሉ ይገድለኛል” በማለት አስተጋባ (ዘፍ. 4፡13-14)፤ መግደል ጠላት ያበዛል እንጂ ጠላት አይቀንስም። ታላቁ ጌታና መምህር ጠላቶቻችንን እንድንወድ አስተማረን (ማቴ. 5፡44-45)። መውደድ ቢያቅተን እንኳ ባንገድለው ምናለን?

“አቧራው ካልጨሰ” የማይሞቀው ልብ ሰላምና ርካታን ሊጐናጸፍ አይቻለውም። መደማመጥ በሌለበት ጫጫታ ይነግሣል፤ ጡብ ይጠነሰሳል፤ ጥል ይከተላል። ቀደም ብለን “ጡብ እንደ ውሃ አፈሳሰነ ነው” ብለናል። በጊዜው ካልገሩት፤ ቀስ በቀስ እየተጠራቀመ ጐርፍ ወደ መኾን ይቀየራል። ከዚያም ያገኘውን ሁሉ እያገበሰበሰ መንጐድ ነው። ጨዋነት የተላበሰ ከርከር ግን ትፍሥሕት ያመጣል፤ በመከባበርና በመቀባበል የመነጋገርን ጥበብ ያስለምዳል። አንዳንድ ጊዜም “ላለመስማማት መስማማት” ይቻላል፤ በየሐሳባችን እንደ ተከባበርን ሳንጣላ እንቀጥላለን።

ሳይጣሉ መለያየት እንደሚቻል ከአብርሃምና ሎጥ ተመክሮ መማር እንችላለን (ዘፍ. 13፡5-11)። መንጋቸው በመብዛቱ እረኞቻቸው በማስማሪያ መስክ ይገባኛል ጥያቄ ምክንያት፤ ነገር በመቈስቆስ በመጣላታቸውን የከፋ ጦስ እንዳይከተል፤ “አብራም ሎጥን አለው፡- እኛ ወንድማማች ነንና በእኔና በአንተ፤ በእረኞቼና በእረኞችህ መካከል ጠብ እንዳይሆን አለምንሃለሁ። ምድር ሁሉ በፊትህ አይደለችምን? ከእኔ

ትላይ ዘንድ አለምንሃለሁ። አንተ ግራውን ብትወስድ እኔ ወደ ቀኝ እሄዳለሁ። አንተም ቀኙን ብትወስድ እኔ ወደ ግራ እሄዳለሁ” (ቀ. 8-9)። የሎጥን ምርጫ ተከትሎም፤ “አንዱም ከሌላው አርስ በርሳቸው ተለያዩ” (ቀ. 11)። በዚህ መልክ በሰላም መለያየት እየተቻለ፤ ጦር ሰብቆ ሠራዊት ሠቅሥቆ ምድር መነቅነቁ ለማን ይበጃል?

እንዲሁም፤ ማርቆስ ለስብከተ ወንጌል ተልእኮ ከጳውሎስና በርናባስን ጋር ለመሄድ ባነሣው ሐሳብ ላይ ሁለቱ ሐዋርያት ልዩነት ፈጥረው “ቢከፋፉም” አልተጣሉም፤ ርግጥ በተለያየ መንገድ ለመሄድ ተገድደዋል (ሐዋ. 15፥36-40)። የሐሳብ ልዩነት ለመጥላትና ለመጠላላት በቂ ምክንያት መኾን የለበትም ማለት ነው። ቅር ያሰኘንን ወገን ሁሉ “አፋለመዋለሁ” (ፊታውራሪ “መሸሻዎች”⁵¹ ትዝ አሉኝ) ተብሎ እንዴት ይዘለቃል? “ጦር እምጪ” እያሉ ምድርን ይደበድቡ እንደ ነበር የተነገረላቸው ቀደምት የሀገራችን ጦረኞች፤ ሠቂቃን በጉያቸው ሳይታቀፉ እንዳልቀሩ መዘንጋት አይገባም።⁵²

መደማመጥ እንዲገባቸው ሐሳብን በሐሳብ ስለ መሞገት አስፈላጊነት ከፍ ባለ ድምፅ መጮኽ አለብን። ከፍተኛ የትምህርት ተቋማት የሚያስተምሩን አንዱ ነገር መደማመጥን ነው። የተለያዩ ምልክታዎች ሲነገሩ፤ ሲደመጡ፤ ሲጻፉና ሲነበቡ የሚዋልባቸው ቦታዎች ናቸው። ይሁንና፤ በከፍል ውስጥ በትምህርት ላይ ተነሥቶ ልዩነት የፈጠረ ሐሳብ ያልተዋጠለት ተማሪ፤ መሰሎቹን በማሳደምና ፌሮና ድንጋይ በመታጠቅ በሚያነሣው አምባገነን፤ በአካልና በንብረት ላይ የከፋ ጉዳት ሲደርስ መስማትና ማየት ችለናል። ጃረ! ተሜ ተው፤ ይደብራል። ፌሮና ኩረታችንን ወዲያ ጥለን፤ ብርዕ (ብዕር) አንሥተን “እንተጋተጣ” እንጂ!

⁵¹ ፊታውራሪ መሸሻ በፍቅር ለሰከ መቃብር ውስጥ የምናገኛቸው የሰብላ ወንጌል አባት ናቸው። አገርጋሪ እንደ ለከፈው ንክ “አፋለመዋለሁ” ያሉበት ድንፋታ ትዝ ቢለኝ የጻፍኩት ነው።

⁵² ተክለ ጻድቅ መከሪያ፤ “የዛሬ ዘመን አንባቢን ለማሳመን ከባድ ነው” ያሉት እንደ ተጠበቀ ኾና፤ ዐፄ ልብነ ድንግል “ጦር አውርድ” ብለው መሬት ከመግረፋቸው በላይ፤ “ከመኳንቶቻቸው ጋር የገዛ ግንባራቸውን በጦር ይወጉ ነበር። ለደብረ ሊባኖስና ለጣና ቂርቆስም ዕጣን እየላኩ ቀሳውስቱን ‘ጦር አውርድለት ብላችሁ ወደ አግዚአብሔር ለምኑልኝ...’ [በማለት] ብዕዕትና ስለት ያደርጉ” እንደ ነበር ጠቅሰዋል። ተክለ ጻድቅ መከሪያ፤ የኢትዮጵያ ታሪክ፡ ከዐፄ ልብነ ድንግል ለሰከ ዐፄ ቴዎድሮስ (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አሳታሚ፤ 1961 ዓ.ም.) 39።

ደረጃቸውን የጠበቁ አብያተ መጻሕፍትን ከምወድበት በርካታ ምክንያቶቹ አንዱ ምን እንደኾን ልንገራችሁ? ከጽንፍ እስከ ጽንፍ የተወጠሩ ልዩ ልዩ ሐሳቦችን በአከቱ ሰነዶች ቢሞሉም እንኳ፤ ከመደርደሪያው ላይ ዘልዩ ካልጠፋሁ የሚል መጽሐፍ ግን ከመካከላቸው አይገኝም። መጻሕፍቱ ደራሲዎቻቸው ያሰፈሩባቸውን ሠናይ ይኹን እኩይ ሐሳብ አጭቀው ተሰድረዋል። እኛ ታዲያ እነርሱን አንብበን በያዝነው አቋም የተነሣ ጎረቤታችን ላይ ሰይፍ ብናነሣ ምንኛ አሳዛኝ ነን?

ከተማርኩባቸው ትምህርት ቤቶች በአንዱ ውስጥ ወደሚሠራ ጎላፊ ዘንድ አንድ ደራሲ ይመጣና ዐዲስ ያሳተመውን መጽሐፍ ወደ ትምህርት ቤቱ ቤተ መጻሕፍት ማስገባት ይችል እንደ ኾነ ይጠይቃል። ከዚሁ ጋር አያይዞም፤ “ምናልባት ሐሳቤና የአስተሳሰብ መሥመሬ በመጠኑ ከእናንተ የተለየ ስለኾነ ብዬ ነው” ይላል። ጎላፊው የመለሰለት ደግሞ፤ “ሰይጣን የጻፈውም ቢኾን አምጣው፤ ሐሳብህን የምንታገለው (መታገል ካለብን) ትክክል ነው ብለን በምናምነው ሐሳብ በመሞገትና ዕርቃትን በማስቀረት እንጂ፤ ሽሽተን ወይም አባርረን አይደለም። መጽሐፉ የተሻለና በእውነት ላይ የቆመ ኾኖ ከተገኘ ደግሞ ያንተን ሐሳብ እንዳለን” በማለት ነበር።

በከተሞቻችን፤ “የስፖርት ማዘውተሪያ ቦታዎች ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጠፉ ነው” ሲባል እንሰማለን። እነዚህን ዐይነት ቦታዎች መብዛታቸውና መዘውተራቸው አስፈላጊ ነው። ከዚሁ ጉን ለጉን ደግሞ፤ ሐሳብ ከሐሳብ የሚፋጭበት ቦታና ጊዜ ቢበዛልን ምንኛ መታደል ነበር። በለንደን ከተማ ውስጥ ከሚገኙ ታዋቂ ስፍራዎች አንደኛው ሀይድ ፓርክ አካባቢ ያለው የንግግር ጥግ (London Speaker’s Corner)⁵³ የሚባለው ቦታ ነው። በዚህ ቦታ ላይ፤ በሕግ ክልከላ ከተጣለባቸው ርእሰ ጉዳዮች በቀር፤ የጸጥታ ጥበቃ እየተደረገለት፤ ማንኛውም ዐይነት ፖለቲካዊ፤ ሃይማኖታዊ፤ ማኅበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ፤ ፍልስፍናዊና ሌሎችም ተናጋሪዎች የመረጧቸው ርእሰ ጉዳዮች ተነሥተው የሐሳብ ፍልሚያ ይካሄድባቸዋል። የፈለገ ተጠግቶ ያዳምጥሃል፤

⁵³ ይህ ዐይነቱ የሐሳብ መፋለሚያ ቦታ የሚገኘው በለንደን ብቻ አይደለም። እርሱ ዋነኛና ታዋቂ ስለኾነ ጠቀስኩት እንጂ፤ በካናዳ፤ በእውስትራሊያ፤ በማሌዢያ፤ በኔዘርላንድ፤ በሲንጋፖር፤ እና (በአስገራሚ ኹኔታ) በትንሽህ ሀገር ትሪንዳድና ቶቤጎ ሳይቀር አለ። በእኔና በእናንተ ሀገር የጫት ማስቃሚያ ቤቶች፤ የጨለማ ጭፈራ አዳራሾች፤ የነውረኛ ምስል ማሳያ ቤቶች በየጉዳዩ ጉድጓዳው እንደ እንጉዳይ ሲፈሉ ለሚያይ ሰው የሐሳብ ተዋስኦ የሚካሄድበት ቦታ ቢናፍቀው ይደንቃል?

ሐሳብህ ካስጠላው ጥሎህ ይሄዳል። ሊከራከርህ ምኞት ያደረበት ሰው ደግሞ ፊት ለፊት ሊሟገትህ ይቆማል። ... ይህ እንዴት መታደል ነው!

የእኛስ ነገር? የእኛ ነገርም በኳስ ላይ ከርከር እንኳ ተፈትሾ ከሸፏል። “ማንቼ” እና “አርሴ” በሚያደርጉት የኳስ ሜዳ “ተጋድሎ” ከመዝናናት ገደብ ዐልፈን በመሄድ፣ በማያገባን እየገባን ዱላ የተማዘዝንበት ሰንትና ሰንት ስፍራ አለ! ነውጠኛው ልባችን ለጠብ እየተጋበዘ ደማችን በቀጣ ትኩሳት እየተንተከተከ በአርአያ ሥላሴ (በአምላክ አምሳል) የተሠራውን ሰው፣ “ካልዋጥነው” አይነጋልን ይመስል፣ ሰንት ጊዜ ለገላጋይ አስቸገርን?

መቼም፣ ጸሐፊ ተውኔቱ ጌትነት እንደው በምጽት እንዳጉነን፣ አንደኛችንን “ቅኔ ስደተኞች” ኾነናልና፣ አንዳንድ ነውጠኞች (ከባልንጀራቸው ጋር ሲሟገቱ) በየሰፈሩ ሰርጓጉጥ ውስጥ ቆመው፣ “ለሩኒ ካልሲ መቀደድ ተጠያቂው የአርሰናል ደጋፊ ነው” ዐይነት የሙግት ሐሳብ በማንሣት ተከራካሪያቸውን ሰው ካላነቅን ሲሉ ተገኝተዋል። እነዚያም (የዋዛ አይደሉምና) በፈንታቸው የቬንገርን የአመራር ሰልት በማጨናገፍ ሰብብ እነዚህን በተጠያቂነት እየከሰሱ ዱታ ነኝ ይላሉ። በዚህ መሰል ሰብብ ነገሩ እየከረረ በዐርበኛነት መንፈስ “ይዋጣልን” እስከ ማለት ድርሰው ይቆራቁሳሉ።

እነዚህ የእኛዎቹ “የኳስ ዐርበኞች” ጠባቸው በዕርቅ ሳይፈታ ቀርቶ “ሰላም አስከባሪ ኃይል” በመኻላቸው እንዲሰፍር ሲጠባበቁ፣ ቬንገር ምርጡን አጥቂውን ለፈርጉስን ሸጦ ያላግጥባቸዋል። ያ ገበያ-መር መርሕ ወዳሻው የሚለጋው ምርጥ ተጫዋችም በበዘሉ፣ ፊቱን ወደ ቀድሞ ቡድኑ በማዞር ያለ ምንም ርኅራኄ “በቀድሞው ጉሎ” ላይ “የተነፋ ሩር” ሲያስወነጭ እየተመለከተ እንኳ አበሻው ወገኔ ተገቢ ትምህርት አይቀሥምም፤ ይልቁንም፣ ፍሬ ቢስ “ትንታኔውን” እንደ ልማዱ ሲያንበልብል ትሰሙታላችሁ እንጂ።

የሕይወት ዳገት በዱለኛነት አይገፋም። በከፋን ጊዜ ሁሉ ከሰንቱ ጋር እንፋለማለን? የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቴን በተከታተልኩበት ትምህርት ቤት የተማረ አንድ ወጣት የሠራው መጥፎ ተግባር ይታወሰኛል። ይህ ተማሪ ከክፍል ጓደኛው ጋር በሐሳብ

ሳይሰማሙ ይቀሩና ቀስ በቀስ ነገሩ ይካረራል፤ ይጣሉና ግብግብ ይገጥማሉ። ሌሎች ተማሪዎች ደግሞ ለመገላገል ይተራከማሉ። በዚህ መካከል፣ ያ-ያልኳችሁ ወጣት፣ እስከራብቶውን በመምዘዝ ጓደኛውን ግንባሩ ላይ ይወጋዋል። በኋላ፣ ጠቡ በግልግል ቢበርድም፣ ተወጊው ደሙን እያዘራ ወደ ከሊኒክ ይወስዳል።

በዚያው ሰዎን ታዲያ፣ ሁለቱም ተማሪዎች ወላጆቻቸውን አምጥተው፣ ጉዳዩ እየታየ ባለበት፣ ርእሰ መምህሩ ወጊውን ይጠይቃሉ። “ለመኾኑ ምን አድርጎህ ነው ጓደኛህን የወጋኸው?” ይሉታል። ተማሪውም ሲመልስ፣ “ሲያበሳጩኝ ወጋሁት” አለክ፤ ዘና ፍርጥም ብሎ። ርእሰ መምህሩ በጥልቅ ኀዘን እንደተዋጡ፣ “የድርጊትህ መጥፎነት ለጊዜው ይቆያን፤ እያከራከርምና፤ እንዲያው ለነገሩ፣ ያበሳጩንን ሁሉ በእስኪራብቶ ወጣተን እንዘልቀዋለን?” አሉት። ምን እንደ መለሰላቸው አላስታውሰም። እውነት ግን፣ ያናደደንን ሁሉ አጥቅተን እንችለዋለን? ሳንደባደብ በሐሳብ ላይ መሟገት አይሻለንም?

ለዚህ ደግሞ ሐሳባችንን በጨዋነትና በአክብሮት ማቅረብና የሌላውን ወገን ሐሳብና የሙግት ነጥብ ለመስማት መዘጋጀት ይጠይቃል። የሚያሳዝነው ግን፣ በማይወዱት ሰው አፍ ስለተነገረ ብቻ የገዛ አቋማቸውን እንኳ የሚቃወሙ ሰዎች ኢጋጥመውን ያውቃል። (የምቀኛውን ሰው ጸሎት ያስታውሷል። “የምትሻውን ሁሉ እስጥሃለሁ፤ ለአንተ የምሰጠውንም ለባልንጀራህ በዕጥፍ እሰጠዋለሁ፤ ጸልይ” የተባለ፣ “አምላኬ ሆይ አንድ ዐይኔን አጥፋልኝ” ሲል እንደ ጠየቀ በምጽት ይቀለዳል። በልቡናው ያደረ ግግር ከፋት የሚያጥለውለው ሰው ደስታውን ሊቀዳ የሚሻው ከወንድሙ ማጣት እንጂ ከራሱ ማግኘት አይደለምና።)

አንድ ሐሳብ ግድ እኔ ካልተናገርኩት በቀር ስሕተት ነው ማለት የለብኝም። በእኛ ጎራ ያለ ሰው ስለተናገረው ብቻ ሐሰት እውነት አይኾንም። “ወዲያ ማዶ” በሚገኝ ሰው አፍ የተነገረን እውነትም በደምሳሳው አሸቀንጥረን መጣል አይገባንም። ቀላል ምሳሌ ከታሪካችን ጣራ ሥር ልምዘዝ። አንዱ “ወዛደር” ሲል ሌላኛው “ሠርቶ ዐደር” አለ። ሁለቱም ያልጣመው ሦስተኛው ወገን ደግሞ “ላብ ዐደር” በማለት ተጣራ። ጥርና ግር የሚኖረውን የማሳበረ ሰብ ክፍል ከሌላው የተሻለ የምወክል እኔ ነኝ ለማለት

ልዩ ልዩ ሰዎችን እየሰጡ መዳከርና መደገግ ምን ይረባ ነበር? ጸረ! “እነ እንትና” የተጠቀሙበትን ነገር አንነካማ!

እንደ ሰማነውና እንዳነበብነው ከእኛ ቀድሞ የመጣው “ያ-ትውልድ” “ነጭ” እና “ቀይ” በማለት ለጡብ ስም አውጥቶ አንድ ትውልድ (ራሱን) ፈጅቷል። እስከ ዛሬ ድረስ ዳፋው ተከትሎን እንደ መጣም የምናውቀው ጉዳይ ነው። በፀጉር ስንጠቃ ዝንባሌው ተጠልፎ በጥቃቅን ልዩነቶች መወዛገቡ ሳያንሰው በ“እናሽንፋለን” እና “እናቸንፋለን” መቼል ቀይ መሥመር አበጅቶ ሲባትት እንደኖረ የዚያው ትውልድ ትሩፋን በቀዝማ መስከረዋል። አደብ ገዝቶና ሾኖ በጠረጴዛ ዙሪያ ከመሟገት ይልቅ መፈክር ማጮኸና “ፋኖ መሠማራት” ይማርከው ነበርና “በዐጭሩ በተቀጨ ረጅም ጉዞው” ውስጥ እንደ ዋዛ ውልብ ብሎ ከለበ። ርስ በርሱ ለተፋጀበት ክፉ “የግድያ ሂደት” የቀልምጫ ስም እያወጣ “ተራራ የማንቀጥቀጡን” ያህል፤ “ጠፋሁ” ባዩ ወገን በፈንታው የማይመስሉትን ወይም በእንጃነት የፈረጃቸውን ጠራርጎ ለማጥፋት “የጠረባ ቡድኖች” አሠልጥኖ “ነጻ ርምጃዎች” እየወሰደ ሲገዳደል ነበር አሉ።⁵⁴

ሌላም ችግር አለብን። ብንነጋገር እንኳ የተግባቦታዊ መርሕን ጥሰን ነው፤ መነጋገር ያለብን ለመሸናገፍ ብቻ ይመስለናል። ሳይኾንልን ሲቀር ደግሞ ጥላቻ ያድርብናል። አለመግባባት አይቀሬ እኮ ነው! የሚበጀው እንዴት እንደምናስተናግደው ማወቁ ነው። አንድን ሰው የእኔን ሐሳብ ስላልተቀበለኝ መጥላት የለብኝም። የየራሳችን አቋም ቢኖረንም፤ ለሌሎች አቋም በአግባቡ ክብር መስጠት ካልቻልንበት ዐብሮ የመኖርን ክብር እናዋርዳለን።

ወዳጄ ሆይ፤ ለምታምነው ነገር በአግባቡ ተሟገት፤ በቅንነትና በፍቅር ሐሳብን መጋፈጥም ይገባሃል። የቃላትህን ሰደፍ ግን በሐሳቡ ላይ እንጂ በተከራካሪህ ላይ አታሳርፍ። ሌላው ወገን የሚናገረውን ለማዳመጥም ጀርህን ብቻ ሳይኾን ልቡናህን ከፍት አድርግ። ለማዳመጥ የፈጠንን፤ ለመናገር የዘገየንና ከቀጣም እንድንታቀብ

⁵⁴ እንዳርጋቸው አሰግድ፤ በእጭር የተቀጨ ረጅም ጉዞ፡- መኢሶን በኢትዮጵያ ሕዝቦች ትግል ውስጥ (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አሳታሚ፤ 2000 ዓ.ም.) 420-429።

የታዘዝንበት በቂ ምክንያት ስላለ ነውና አንዝናጋ። “የሰው ቀጣ የእግዚአብሔርን ጽድቅ አይሠራምና” (ያዕ. 1፡19-20) በቀጣችን ትኩሳት እንደ ስም አንንደድ።

የማይመካከሩ፤ የማይከራከሩና የተሻለውን የማይመርጡ ሰዎች ነጋቸውን በጥላቻ ሠቀቀን ጽልመት አልብሰው በፍርሀት የሚንከራተቱ ምስኪኖች ይመስሉኛል። ተዘርዝሮ የማያልቅ የሚመስል ብዙኀነት በሞላበት ጠገግ ውስጥ ለምንኖረው ለእኛ የመቻቻልና የመደማመጥ ጸጋ ካልበዛልን በቀር መዘዙ አይቀሬም አጥፊም ነው። ቤተሰባዊ፤ ማኅበራዊ፤ ሃይማኖታዊ፤ ፖለቲካዊ፤ እንዲሁም ሌሎች ልዩነቶችን በመፋጠጥና በጠብ ሳይኾን፤ በመደማመጥ፤ በአክብሮትና በመነጋገር መፍታትን እግዚአብሔር እንዲያበዛልን መማጸንም አስተዋይነት ነው።

እሺ ባይ ቢገኝ አንድ ፍቱን መድኅኒት አለ። እርሱም፤ አምላክን ከሰው ጋር፤ ሰማይን ከምድር፤ ሰውን ደግሞ ከአቻ ወገኑ ጋር በማስታረቅ አማኖቹ ሰላምና ዕርቅ ያስገኘልን የእግዚአብሔር ልጅ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው (ሮሜ. 5፡10-11፤ 2ቆሮ. 5፡18፤ 1ጢሞ. 2፡5)። ስለዚህ ከክንቱ መለፍለፍና መጠላለፍ እየራቅን፤ መጨረሻ ከሌለው ርባና ቢስ ውዝግብም እየተጠበቅን (1ጢሞ. 1፡3-4፤ ቲቶ. 3፡9)፤ በአንድ ሐሳብና በመስማማት፤ በአንድ መንፈስና በተቀደሰ ልብ ለመኖር (ሐዋ. 2፡46፤ ፊል 2፡2) እግዚአብሔር ወደ ራሱና ወደ ልጁ ኅብረት ጠርቶናል (1ቆሮ. 1፡9፤ 1ዮሐ. 1፡3)። ነገር ግን፤ ይህ ክቡር ጥሪ “ጆሮ ዳባ ልበስ” በመባሉ ምክንያት ሁልጊዜምና የትም ቦታ መቶ-በመቶ እውን አልኾነምና ምን ማድረግ ይገባናል?

ጤናማ የሐሳብ መግት የማድረግን ባህል ማሳደግ ራሳችንንም ኾነ ሌሎችን በተሻለ መንገድ ለመለወጥ በምናደርገው ጥረት ውስጥ ጠቃሚ ተግባር ነው። ማኅበረ ሰቡ ውስጥ በቀላሉ የማይታለፉ ልዩነቶች ጉልተው ይታያሉ። እነዚህን ልዩነቶች ታዲያ አለቅጥ በመለጠጥና ወደ ጽንፈኛ ጠርዝ በመወጠር ፍጥጫን ለማባባስ የሚፈልጉ ወገኖች ቀላል ቀጥር ያላቸው አይመስልም። በዚህ ጽሑፍ መግቢያ የጠቀስኩት ያ መምህር የተቸው ልማድም ከዚህ ውጥረት የሚመነሣውን መቀጣቀጥ የሚመለከት ይመስላል። በተለያዩ ሐሳቦች ላይ በሳል የአደባባይ ተዋስኦ (Public Discourse) የማድረግ ልማድንም ማጠናከር የሚገባን ብቻ ሳይኾን የሚበጀን መፍትሔ ነው። ለዚህ ተግባር የሚያግዙ ጠንካራ ተቋማትን መገንባትም ለነገ የምናሳድረው ጉዳይ

አይደለም። ጀግኖቹን ከጦር ሰፈር ብቻ የሚወልድ ማህበረ ሰብ፤ ሲቪክ ጀግኖችን የማፍራት ሕልሙ ተዳፍኖ መቅረቱን አለመዘንጋት ብልህነት ነው። ይህ እንዲሳካ ከፈለግን ደግሞ በሐሳብ ዙሪያ የመሟገትን ጥበብ መማር፤ ማስተማርና መልመድ ይገባን ይመስለኛል።

ለነገሩማ ባንከራከር፤ በነገር ሁሉ ተግባብተንና ተስማምተን መኖር ብንችል እንዴት መልካም ነበር?! ያለንበት ዓለም ግን፤ የሐሳብ ልዩነቶች የሚታዩበት ቸኗል። ስለዚህ የቀረን አማራጭ ወይ በጨዋ ደንብ መነጋገርና በትሕትና መሟገት ነው፤ ወይ ደግሞ ከኛ ጋር ያልወገነውን “በጠላትነት” በመፈረጅ ማሳደድና መጠፋፋት። እንግዲያውስ የትኛው ይመረጣል? የሠለጠነ ክርክር ወይስ የሰየጠነ ግድያ? ምርጫው የግል ነው፤ ምርጫችን ግን በዚህም ቢኾን በሚመጣው ዓለም ዋጋ ያስከፍለናል!

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ ይመክራል፤ “ለማንም ሰለ ከፉ ፈንታ ከፉን አትመልሱ፤ በሰው ሁሉ ፊት መልካም የሆነውን አሰቡ። ቢቻላችሁስ በእናንተ በኩል ከሰው ሁሉ ጋር በሰላም ኑሩ” (ሮሜ 12፡17-18)።

© ይህ ጽሑፍ በክፊል በማቴቴስ መጽሔት ቍጥር 19፤ በታኅሣሥ 2004 ዓ.ም. ላይ ታትሞ የነበረ ሲኾን፤ እንደገና ተሻሽሎ የቀረበ ነው።

“ማፍረስም መሥራት ነው”

ተዘውትሮ ሲነገር እንደሚሰማው ማፍረስ የመሥራትን ያህል አይከብድም። በርግጥ፤ አባባሉ የጸና እውነት አለው። በጊዜ ቁይታና ሂደት የተገነባን ነገር በእንዲት ቀን ውሎ አደባይቶ ማረፍ ይቻላል። ለመሥራት ብዙ ዘመናትን ያስቆጠሩ እንዲሁም በርካታ ሀብትና ጉልበት የፈሰሰባቸው ነገሮች በቅጽበት እንዳልነበሩ ሲኾኑ መኖራቸውን ታሪክ ሲመዘግብ ኖሯል።

ጥቂት ምሳሌዎችን ማንሣት ይቻላል። አቅላቸውን ከሳቱ ወፈፌ የሮም ቄሳሮች መካከል እንዱ የነበረው ኔሮ፤ የተሻለች መዲና ለመገንባት በማሰብ “በአንድ ቀን ያልተገነባችውን”⁵⁵ ሮምን በአንድ ሌሊት ሲያጋያት ዐድሯል። ከቅርቡም ታሪክ ሌላ መጥቀስ አይከብድም። በስማይ ጠቀስ ውብ ግርማቸው ተውበው በኒው ዮርክ ከተማ ውስጥ ቆመው የነበሩት የዓለም ንግድ ድርጅት (WTO) መንትያ ሕንጻዎች፤ ከአሸባሪዎች በተሰነዘረባቸው ጥቃት ምክንያት፤ በሰዓታት ልዩነት ውስጥ፤ በአሠቃቂ መንገድ ወደ ድቤነት ሲለወጡ አይተናል። በዚያ ትርጉም አልባ የነፈለሎች ጥቃት በሺህዎች የተቆጠሩ ውድ ሕያዋን ፍጡራን ከቡር ሕይወታቸው በከንቱ ተፈጅቷል።

⁵⁵ ይህ ታዋቂ ፈሊጣዊ ንግግር በ12ኛው ምእተ ዓመት በታተመው ኩባኤብ ውስጥ የቀረበና Rome ne s'est pas faite en un jour, ከሚለው የፈረንሳይኛ አባባል የተተረጎመ ሲኾን፤ መልካም ነገርን ለመገንባት ረጅም ጊዜ እንደሚወስድ የሚያጠይቅ ነው።

ይህን ጽሑፍ በመጫጫር ላይ እያለሁ እንኳ፤ የሰሜናዊ ማሊ (ቲምቡክቱ) ዘመን ጠገብ ቅርሶች “ሃይማኖቱ ይጸየፋቸዋል” የሚሰኝ ምክንያት ባቀረቡ ጥቂት ጽንፈኛ ታጣቂዎች ሲደረሙ ቢ.ቢ.ሲ (BBC) እያሳየን ነበር። ገሱና ዶማ ያለ አንዳች ውጣ ውረድ ግንቦቹን እየነደሉ ሲገምፏቸውና ወደ ትቢያነት ሲቀይሯቸው ታይቷል። ይህን ክፋትና ጥፋት ለማከናወን ደምሳሾቹን የወሰደባቸው የጥቂት ቀናት ቅፋሮ ብቻ ነበር፤ ማፍረስ ቀላል ነው።

ዐይነቱና ዐላማው ከተራ ጥፋት የተለየ ቢኾንም፤ እኛም ከተማ ውስጥ፤ ሰንጋ ተራና አራት ኪሎ ሰፈር ብቅ ያለ ሰው በነዚያ ስፍራዎች የነበሩ ደቃቃና ውሽቅሽቅ ቤቶች ተደርምሰውና የፍርስራሽ ከምር በቁርቁሮ ዐጥር ተከድኖ ሊመለከት ይችላል። እኒያ ሰፈሮች በጥቂት ሳምንታት ውስጥ ፈራርሰዋል።

ማፍረስ ዘወትር ደስ አያሰኝም፤ ባያስደስትም ግን፤ ለጥፋት ብቻ የሚደረግ ተግባር አይደለም፤ ማፍረስ ለበጎ ዐላማ ሊውል ይችላል። ቀደምት ነገሮችን ሁሉ ኅላፊነት በገደለው ጭፍን መንገድ ፍቆና ፈግፍን ማንሣት ትክክል ባይኾንም፤ ማፍረስ ሁሉ ዘወትር የጥፋት ርምጃ ብቻ ተደርጎ መወሰድ ግን የለበትም። ስለኾነም፤ ዐዲስና የተሻለ እንዲመጣ የእሮጌውና አላስፈላጊው መወገድ ተገቢነት እያጠያይቅም።

ለምሳሌ ያህል፤ ከላይ የጠቀስኳቸው የከተማችን አካባቢዎችን መፈራረስ ስመለከት (አፈጻጸሙ ላይ አንዳንድ ጥያቄዎች ቢኖረኝም እንኳ) የሚታወሰኝ ነገር የቀድሞው ጠቅላይ ሚኒስትር ንግግር ነው። “ዐዲስ አበባን አፍርሰን፤ እንደገና እንሠራታለን” የሚለው። አባባላቸውን ያለአንዳች “ቅኔ ዘረፋ” ከተመለከትነው፤ አሮጌውን፤ ጊዜ ያለፈበትን፤ ቄሻሻውንና የማይጠቅመውን አሰወግደን በዐዲስ፤ በላቀ፤ በዘመናዊና በተሻሻለ ግንባታና የአገልግሎት አቅርቦት እንተካዋለን ያሉ ይመስለኛል፤ በቅንነት ስተረጉመው።

በእምነት ውስጥም ያየነው እንደኾነ፤ ይህ “ማፍረስ” የተባለ ነገር ትርጉም አለው። ዐደሶ በመሥራት ጥረት ውስጥ ግብስብስን ማስወገድና አሮጌውን ማፍረስ አስፈላጊ ነው። የተሐድሶ መሠረቱ ቀዳሚ የነበረ እውነትን ዳግም መፈለግና ዘመን የጫነበትን ድራቆ ከከበረው ውርስ ላይ ማንሣት አይደለምን?

ተሰናከሎ ሲቆም እድሳት የማያስፈልገው ምን ነገር አለ? ሲበላሽ የማይታደስ ምንም ነገር የለም። ተሐድሶ ደኅንኛው ነገር ከተርመጠመጠበት አደፍ እንዲነጻ ቄሻሻውን መጥረግ ያካትታል። ሕይወታችን በዐመፅ ቢጉድፍ በንስሐ ውሃ ታጥቦ ይታደስ የለምን (ሕዝ. 16፤ 33፡25-26)? በውኑ፤ በዚህ ዓለም ላይ ተሐድሶ የማይሻ ምን ነገር አለ? ከተበላሽ ሁሉ ይታደሳል!

“ሃይማኖትስ ይታደሳል?”

ከርስትና በአስተርእዮተ እግዚአብሔር ላይ የተመሠረተ እምነት ነው (ለምሳሌ ዮሐ. 1፡18፤ ገላ. 2፡2 ይመ.)። ጌታ እግዚአብሔር በዘመናት ሁሉ የገለጠው እውነትና የሰጣቸው ተስፋዎች ሁሉ ፍጻሜም ነው። በክርስቶስ መገለጥ ያልተፈጸመ ምንም የለም፤ “በእግዚአብሔር የተሰጠ ተስፋዎች ሁሉ ‘አዎ’ የሚኾኑት በእርሱ ነውና” (2ቆሮ. 1፡20 ዐመት)። በእግዚአብሔር ልጅ በጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እማካይነት የመጣው አስተርእዮ የቀዳሚዎቹ ፍጻሜ ብቻ ሳይኾን፤ የመጨረሻውና ከሁሉ በላይ የላቀው መገለጥ ነው (ዕብ. 1)። እንግዲህ ይህ መገለጥና እምነት እውነተኛና ፍጹም ቢኾንም፤ እኛ ሰዎች በምንሰጠው ምላሽና ተግባር ላይ ግን ጉድለት ሊከሠት መቻሉ እውነት ነው፤ የሰው ልጅ መሳሳቱ አይቀርም። የመታረሙና መታደሱ አስፈላጊነትም የሚመነጩው ከዚህ የሰው ድካም ውስጥ ነው።

ዝቅ ብለን እንደምንመለከተው የሰው ልጅ እውነተኛውን እምነት በመበረዝ በኑፋቄ ጮረቃ ሲያልኩስኩሰው እግዚአብሔር በተሐድሶ ውሃ ያጠራዋል። በዚያን ጊዜ ምርቱን ከግርዶ መለየት ይኖራል። ፍሬውን ከገለባው ማበጠር ይከተላል። ለዚህም ዐላማ ሲል እግዚአብሔር በምሕረቱ የተሐድሶ ነፋስ ያነፍስበታል። በዚህ ማጥራትና ማንፈስ ሂደት ደግሞ የሚሠራ ብቻ ሳይኾን የሚፈርስ የቄሻሻ ከምር ይኖራል። ይህን መሳይ ታላቅ ተግባር ለማከናወን ብሩህ አእምሮ የታደሉ ዐዳሾች ያስፈልጋሉ ማለት ነው። ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ እንዳሉት፤ “አሕይዎና ተሐድሶ (Revival and Renewal or Reformation) ተደላድሎና ተመቻችቶ በተቀመጠው ሥርዐት

(Establishment) ውስጥ የዛገና የሚራገፍ ነገር የሚያይ የእእምሮ ችሎታና የተፈጥሮ ተስጥዎ ካላቸው ታላላቅ ሰዎች ዘንድ የሚመጡ ሐሳቦች ናቸው።”⁵⁶

ስለዚህ ሃይማኖትም ቢኾን “በዛገና በሚራገፍ ነገር” ብልሽት ከገጠመው ይታደሳል። እግዚአብሔር ራሱ አሮጌውን በዐዲሱ ዐድሷል። አሮጌውን በዐዲሱ ሰው ተከቶታል (ኤፌ. 4፡24፤ ቆላ. 3፡10)። ነቀፋ የተገኘበትን ፊተኛውን ኪዳን (ኤር. 31፡31-34) ለዐዲሱ ስፍራ አስለቅቆታል (ዕብ. 8፡6-7)። ስለዚህም፡ “ዐዲስ በማለቱ ፊተኛውን አሰረጅቶአል፤ አሮጌና ውራጅ የሆነውስ ሊጠፋ ቀርቦአል” (ዕብ. 8፡13) የተባለው ቃል ተጻፈ። አዎን! ሃይማኖትም ቢኾን ቅይጥነት ሲገዳደረው፤ አደፍ ሲጠናወተው መለኮት መድኃኒት ያዝዝለታል።

ተሐድሶ እንደ መድኃኒት

በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ምጋቤና በሁሉን ቻይነቱ፤ እንዲሁም በዘላለማዊ ዕውቀቱ መሠረት ስለነበሩን ቀዳሚ ቅርስና ውርሳችን ሁሉ እግዚአብሔርን እናመሰግናለን። ታሪክና ቀዳሚነት ግን ብቻቸውን የሚፈይዱት ብዙም አይደለም። ከእግዚአብሔር የተቀበልናቸውን ጠቃሚ ሀብታት እንድም በማበላሸት ካቆሽሽናቸው፤ ደግሞም ለእርሱ ከብር ከማድረግ ይልቅ ለሥጋዊ ትምክሕትና ሌላውን ወገን ለማከፋፋት ካዋልናቸው ዐላማቸውን ስተዋልና የተሐድሶ ነፋስ ያሻቸዋል። ስም ተሸክሞ ምወት የመኾን አደጋ እንዳለ ማስተዋል በጣም አስፈላጊ ነገር ነው። ከጥንታውያት አብያተ ክርስቲያናት መካከል ለእንዲቱ ጠባቂ እረኛ ኢየሱስ በቀጥታ የተናገረው ይህን ነበር፡ “ሥራህን አውቃለሁ። ሕያው እንደ መሆንህ ስም አለህ፤ ሞተህማል” (ራእ. 3፡1)። በቁሙ የሞተ ነበር ማለት ነው።

ከዐመታት በፊት “የተሐድሶ መናፍቅ” በመባል ይወገዙ ከነበሩቱ ወገኖች እንደ አንዱ ሳሊሁ አንዲት እገት የተናገረችች ቃል አይረሳኝም። የሃይማኖቷን ስም ጠቅሳ ስታበቃ “እናንተ ትታደስ የምትሏት፤ አርሷ ቀዳሚቷ እንቁ ወርቅ ናት እኮ!” አለችኝ። እኔም

⁵⁶ ጌታቸው ኃይሌ፤ ደቂቅ አስጢፋኖስ፡ በሕግ አምላክ (ዐዲስ አበባ፡ ዐዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፤ 2002 ዓ. ም) 23።

የመለስኩላት እንዲሁ ትዝ ይለኛል። “በወርቅነቷ ልስማማ እችላለሁ! ግን ጥያቄው ያለው ‘ወርቁ እንዴት ይበስ! ጥሩው ወርቅ እንዴት ተለወጠ!’ (ሰቄ. 4፡1) ከሚለው ላይ ነው” ብያታለሁ። ያች እጎቴ “ወርቁ” ሊበላሽ መቻሉን ዘንግታው ነበር።

በእግባቡ ካልተጠበቀ ጥሩው ይበላሻል። ብሩ ወደ ዝገት ሊለወጥ ወይኑም በውሃ ሊቀጥን የመቻሉ አደጋ ተጽፏል (ኢሳ. 1፡22)። ንቁ ጠባቂ ዐጥቶ ከፍቱን ባደረ ቤት ውስጥ መንገደኛው ሁሉ ዘው በማለት ያሻውን ጉድፍ ሲጥልበት የቁሽሽ እንደኾን፤ ጉድፋን የሚጠርግ ዐዳሽ ያሻዋል። መጽሐፍ በጥበብ ቃል እንደሚመከረን፤ “የምቱ ዝንቦች የተቀመመውን የዘይት ሽቱ ያገመታል፤ እንዲሁም፤ ትንሽ ሰንፍና ጥበብንና ክብርን ያጠፋል” (መከ. 10፡1)።

ስለዚህ መጥፎውን ለማውጣት፤ የተበላሸውን ለማስተካከልና በቁሻሻ ከምር ሥር የተጣለን ዕንቁ ፈልጎ እንደገና ለማግኘት የሚካሄድ ቅን ጥረት ተሐድሶ እንጂ ጥፋት የተሞላው ማፍረስ አይባልም። መጥፎውን ነገር ለማራቅ ማፍረስ ቢታከልበትም፤ ተሐድሶ የሚናፈቅ እንጂ እንዴት የሚከፋፋ ሊኾን ይችላል? መጽሐፍ ቅዱሳችን ራሱ የተሐድሶ መጽሐፍ ነው። እግዚአብሔር በታሪክ ድነት ውስጥ ያቆመው ዋነኛ መርሕም የተሐድሶ ምልሰት ነው። “እንግዲህ ንጢአታችሁ እንዲመለስ ንስሐ ግቡ፤ ከመንገዳችሁም ተመለሱ፤ የመታደስ ዘመን ይመጣላችኋል። ደግሞም አስቀድሞ ለእናንተ የተመደበውን ክርስቶስን እርሱም ኢየሱስን ይልክላችኋል። እግዚአብሔር አስቀድሞ በቅዱሳን ነጢያቱ እፍ እንደተናገረ፤ ሁሉን ነገር እስከሚያድስበት ዘመን ድረስ እርሱ በሰማይ ይቆይ ዘንድ ይገባል” (ሐዋ. 3፡19-21 ዐመት)።

ቅዱሱን መጽሐፍ የልብ ዐይኖቻችን ተከፍተዋልን ካነበብነው ተሐድሶን እንናፍቀው እንደኾነ እንጂ እናከፋፋው ዘንድ ዐቅም አይኖረንም። የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል የሰው ልጆች ድነት ተስፋ እና የሉዓላዊው አምላክ ዘላለማዊ ፈቃድ ነው። ይህም በእግዚአብሔር ምሕረትና ጸጋ አማካይነት ወደ ቀደመው ክብር፤ ጸጋና ቦታ የመመለስና የመታደስ ወንጌል ነው። ከውድቀት በኋላ ለአዳም የተሰጠው ያ ተስፋ ቤዝዎታዊ ተሐድሶ ነበር (ዘፍ. 3፡15፤ ሮሜ 3፡21-26) ። እነሆ፤ በዘመኑ ፍጻሜ ተስፋው ሲሞላ፤ ጌታ “እንደ ምሕረቱ መጠን ለዐዲስ ልደት በሚሆነው መታጠብና

በመንፈስ ቅዱስ በመታደስ አዳነን” (ቲቶ 3:5)። እንግዲህ እግዚአብሔር አስቀድሞ በነቢያቱ እፍ የተናገረውን ፈጽሟል (ሉቃ. 24:27፤ ሐዋ. 3:18)። ዘመነ መታደስ እነሆ ገብቷል፤ ቀደም ብለን እንዳልነው መጽሐፍ ቅዱስ የተሐድሶ መጽሐፍ ነው። ይህን አጉልቶ ለማሳየት ቀጥሎ ጥቂት ነጥቦችን ብቻ እንመለከታለን።

ማየ አይጎ—የጥፋት ውሃ

በኖኅ ዘመን፤ በምድሪቱ በተንሰራፋው ዐመፃና ርኩሰት ምክንያት እግዚአብሔር ፍርዱን በጥፋት ውሃ መግለጡን አንብበናል (ዘፍ. 6-9)። “እግዚአብሔርም የሰው ክፉት በምድር ላይ እንደ በዛ፤ የልቡ አሳብ ምኞትም ሁልጊዜ ፈጽሞ ክፉ እንደ ሆነ አየ። ... እግዚአብሔርም፡- የፈጠርሁትን ሰው ከምድር ላይ አጠፋለሁ፤ ... አለ” (ዘፍ. 6:5-7)። ርግጥ ነው (በእግዚአብሔር ቃል አምነው ከኖኅ ጋር በመርከቢቱ ውስጥ ከነበሩት ሰዎች ሰዎችና እንስሶች በቀር) በዚሁ ፍርድ-ስጥመት ምክንያት በአፍንጫው የሕይወት እስትንፋስ ያለው ፍጡር ሁሉ ሞተ (ዘፍ. 7:21-22)። ዐመፀኛው ዓለም በጌታ ፍርድ ተደመሰሰ። ሰው ንስሐ ካላደሰው በቀር የልዑሉን እምላክ ዓለም መለኮታዊ ፍርድ ያነጻዋል። ስለዚህም እግዚአብሔር የገዛ ዓለሙን በፍርድ ዐደሰ። መለኮታዊ ቅጣት ተሐድሶን አመጣ።

ከሰማያዊው የመለኮት ፍርድ በኋላ ሕይወት በዐዲስ መንገድና ተስፋ ቀጠለች። እግዚአብሔርም ከጥፋት ውሃ የተረፈውን አዲሱን ማኅበረ ሰብና የሰው ዘር ባረከ። ቃል ኪዳንም ሰጣቸው (ዘፍ. 9:1-7)። የሚያሳዝነው ግን፤ ብዙም ሳይቆይ፤ በዐመፃ አዙሪት የተሞላው የሰው ልጅ በደለኛነት በዝቅጠት ጥምልምሎሽ ብሶበት መቀጠሉ ነው። በእግዚአብሔር ፊት ሞገስ ያገኘውና (ዘፍ.6:8) “በትውልዱ ጻድቅና ፍጹም ሰው” (ቀ. 9) የነበረው ኖኅ፤ “ዐዲስ” በነበረው ዓለም ከተከለው ወይን የተገኘውን የወይን ጠጅ ጠጥቶ በመስከርና “ዕራቄቱን” በመቅረት በአባቱ አዳም አማካይነት የተጀመረውን የዕራቄትነት ውድቀት ሊደግመው በቅቷል (ዘፍ. 9:20-22፤ ዘፍ. 3:10-11)።

ልጁ ካምም የአባቱን “ዕራቄትነት አየ” (ዘፍ. 9:22)። ኖኅም የተደረገበትን ነገር ባወቀ ጊዜ ተራገመ። በዚህም ምክንያት በበረከት የተጀመረው ምዕራፍ በርግማን ተጠናቀቀ (ዘፍ. 9:25-26)። የካም የልጅ፤ ልጅ ከነዓን ተረገመ። ከብዙ ዘመናት በኋላ በከነዓናውያን ላይ በደረሰው መለኮታዊ ቅጣት የከነዓን ይዞታ የነበረው ምድር በፍርድ ታደሰ፤ ከግብጽ ለወጣው ሕዝብ እስራኤል “የተስፋዬቱ ምድር” ለመኾን አልበቃምን (ዘፍ. 15:18-21፤ ዘፀ. 23:23፤ 33:2፤ ዘዳ. 7:1)? የከነዓናውያን የዐመፃ ጽዋ ሊሞላ የፍርዱን ጽዋ ተጎነጩ። ማፍረስ ቢታከልበትም እንኳ ተሐድሶ መድኃኒት ነው።

የእስራኤል መበላሸትና “ሸክላ ሠሪው” መለኮት

ሕዝብ እስራኤል ተስፋዬቱ ምድር ከገባ በኋላም የእስራኤል ታሪክ ከተሐድሶ ተነጥሎ የሚታይበት ጠገግ አልነበረውም። መጽሐፍ ቅዱስ እስራኤል ቃል ኪዳንን በመጣስ ለሰማያዊ ጥሪዋ መታዘዝ ባልቻለችበት ወቅት ከኪዳናዊ ርግማን ቢታች በተደጋጋሚ መውደቁን ይነግረናል። የብሉይ ኪዳን ነቢያት እስራኤል ለተቀበለችው ቃል ኪዳናዊ ሥርዐትና ድንጋጌዎች የመታዘዝና አመታዘዝ ገምጋሚ “የኪዳን አስጠባቂ ፖሊሶች” ነበሩ። የእነዚያ ነቢያት አገልግሎት በሕዝቡ መካከል ተገኝተው እስራኤል ኪዳናዊ ታማኝነቷን ባለመጠበቅ ለፈጸመችው ግድፈት የንስሐ የፍርድና የተሐድሶ መልእክት ማስተላለፍ ነበር። ስታጠፋና ስትስት በንስሐ እንድትመለስ የሚያሳስቡ መጥፎውን ነገር እንድታስወግድ የሚመከሩና የሚያስጠነቅቁ አገልጋዮች ነበሩ።

ስለዚህም በእስራኤል ዘንድ ኪዳናዊ ተሐድሶ በተደጋጋሚ ተደርጓል (ለምሳሌ፡- ኢያ. 24:25፤ ዕዝራ)። ከተሐድሶ መሪዎች መካከል ንጉሡ ሕዝቅያስ እንዲህ ተጣርቷል፤ “አሁንም የቀጣው ጽናት ከእኛ እንዲመለስ ከእስራኤል አምላክ ከእግዚአብሔር ጋር ቃል ኪዳን አደርግ ዘንድ በልቤ አስቤአለሁ” (2ዜና 29:10)። ቃል ኪዳናዊ ተሐድሶ ለማምጣት ደግሞ ሳይፈርስ የታደሰ አልነበረም (2ነገ. 10:27፤ 11:18፤ 23:7፤ 23:8) ። እየመረረውም ቢኾን፤ ሕዝብ እስራኤል የኮረብታ መስገጃዎቹን አፍርሷል፤ ሐሰተኛ አማልክቱን ጥሏል፤ የማምለኪያ አጸዶቹን ሁሉ ቈርረዋል (1ነገ. 13:1-2፤

22:43፤ 18:4፤ 22፤ 23:6-7:20፤ መሳ. 6:28-30)። የበአል፣ ሞሎክ፣ አስታሮት ካሞሽና ሴፈርዊይም ምስሎችንም አንከታተርኳል (2ነገ. 23:13)።

ይህን ክቡር ዐላማ ለማስፈጸም እንዲችሉ እግዚአብሔር የሕዝቡን መሪዎች ለዚሁ ዓላማ ይጠቀምባቸዋል። ከፋውን አፍርሰው በማስወገድ የእግዚአብሔር የቼነውን ግን ያድሳሉ። የይሁዳ ንጉሥ አሳ፣ ነቢዩ በሰጠው መመሪያ መሠረት “ጸያፉን ነገር አስወገደ። በእግዚአብሔርም ቤት ፊት የነበረውን የእግዚአብሔርን መሠዊያ ዐደሰ” (2ዜና 15:8)።

ከዐዳቾቹ መካከል የተሳካለት ሌላው ንጉሥ ሕዝቅያስ ለካህናቱ ባደረገው ንግግርም፤ “ሌዋውያን ሆይ፥ ስሙኝ ተቀደሱ፤ የአባቶቻችሁንም እምላክ የእግዚአብሔርን ቤት ቀድሱ፤ ርኩሱን ነገር ሁሉ ከመቅደሱ አሰወግዱ” (2ዜና 29:5) ብሏል። ካህናቱም በወሰዱት ሥር ነቀል ርምጃ መሠረት በመጀመሪያ ራሳቸውን ቀደሱ፤ ተሐድሶ ከራስ ይጀምራልና። በመቀጠል፤ “ያንዱት ዘንድ ወደ እግዚአብሔር ቤት ወደ ውሰጡ ገቡ፤ በእግዚአብሔርም መቅደስ ያገኙትን ርኩሱ ነገር ሁሉ ወደ እግዚአብሔር ቤት አደባባይ አወጡት። ሌዋውያንም ወስደው፥ ወደ ሜዳ፥ ወደ ቄድሮን ወንዝ ጣሉት” (ቍ. 16)።

አዎን፤ እድፈት መወገድ አለበት! ሌላ ምን አማራጭ አለ? ርኩሱ ነገር በጉያ ታቅፎ “ሃይማኖቱ ንጽሕት ናት” እያሉ መገደር አያዋጣምና ተሐድሶ ያስፈልጋል። ንጉሡ ሕዝቅያስ በተጨማሪ፤ “በኮረብታም ያሉትን መስገጃዎች አሰወገደ፥ ሐውልቶችንም ቀለጣጠመ፤ የማምለኪያ ዐጸዶቹንም ቆረጠ”። ይህም ብቻ አይደለም፤ ቀደም ብሎ ጥሩ ታሪክና ዐላማ የነበረው ነገር ሳይቀር ዐላማውን ስቶ ሲገኝ ማረም ያስፈልጋል። ሕዝቅያስም ያደረገው ይህንን ነበር፤ “የእስራኤልም ልጆች እስከዚህ ዘመን ድረስ ያጥኑለት ነበርና ሙሴ የሠራውን የናሱን አባብ ሰባበረ፤ ስሙንም ነሐሹታን ብሎ ጠራው” (2ነገ. 18:4)፤ ተራ “ነሐስ ብቻ” ነበርና! በአንድ ወቅት በምድረ በዳ ያመፀውን ሕዝብ ለመቅጣት ከተላኩት አባቦች ንክሻ ለመዳን እግዚአብሔር ራሱ ለሕዝቡ በሰጠው መመሪያ መሠረት ለምልክትነት የተሠራው የናስ አባብ (ዘኁ. 21:5-9)፤ ከዘመናት በኋላ የሚታጠንለት እንቅፋት መኾኑ የሚያሳዝን ነበር።

ንጉሡ ኢዮሲያስም በፈንታው ታላቅ ተሐድሶ በምድሪቱ ሁሉ ላይ አድርጎ ነበር። የእግዚአብሔር የሕጉ መጽሐፍ ሳይቀር ከፍርስራሽ መካከል ተጥሎ የተገኘው በዚሁ የተሐድሶ እንቅስቃሴ ወቅት ነበር (2 ነገ. 22)። ነገር ግን፤ እስራኤል በተደጋጋሚ ከተሐድሶው ባርኮት ርቃ በማመንዘር ከእግዚአብሔር ፈቃድ ስታፈነግጥ ኖረች። የነቢያቱን ማስጠንቀቂያና ምሪት ለመቀበልና ለመታረም ባለመፈለገም የተነገረባት መግት እውን ኾነ። የተሐድሶ መልእክት የጐፈነው የቅጣት በትር ይላክበታል።

ኢሳይያስ፤ “ወዳጄ” ሲል ለጠራው እምላክ ለእግዚአብሔርና “የወይን ቦታው” ስለ ነበረችው እስራኤል፤ የተቀኘውን መዝሙር ማንበብ ለዚህ ማሳያ ይኾናል። በአግባቡ ተተክሎ በብዙ ክብካቤ የተያዘው “ወይንና የደስታው አትክልት” በአሳዛኝ ሹኔታ ፍሬው በመበላሸቱ፤ ታላቁ የወይን ጌታ ቅጥሩን አፍርሶ ባደውን ተወው (ኢሳ. 5:1-7)፤ የማንም መፈንጫ ኾነ። ምሳሌው በጣም ግልጽ ነበር፤ የጠባቂዋን መግባት ያልተረዳችው እስራኤል ተተወች፤ ሠቅጣጭ ቅጣትም ወረደባት።

ነገር ግን፤ እስራኤል ሰማያዊ ተስፋ ነበራት። መለኮታዊው “ሽክላ ሠሪ” የተበላሸውን አፍርሶ እንደገና እንደሚገነባት ተስፋ ሰጣት። ይህን አጉልቶ የሚያሳየውን ምንባብ በኤርምያስ 18:1-6 ካለው ክፍል እንደሚከተለው እንይ፡-

ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ኤርምያስ የመጣ ቃል፤ እንዲህም አለው፡- ተነሥተህ ወደ ሽክላ ሠራው ቤት ውረድ፤ በዚያም ቃሌን አሰማሃለሁ። ወደ ሽክላ ሠራው ቤትም ወረድሁ፤ እነሆም፤ ሥራውን በመንኲራኩር ላይ ይሠራ ነበር። ከጭቃም ይሠራው የነበረ ዕቃ በሽክላ ሠራው እጅ ተበላሽ፤ ሽክላ ሠራውም እንደ ወደደ መልሶ ሌላ ዕቃ አድርጎ ሠራው። የእግዚአብሔርም ቃል ወደ እኔ እንዲህ ሲል መጣ። የእስራኤል ቤት ሆይ፤ ይህ ሽክላ ሠሪ እንደሚሠራ በውኑ እኔ በእናንተ ዘንድ መሥራት አይቻለኝምን? እነሆ፤ ጭቃው በሽክላ ሠሪ እጅ እንዳለ፤ እንዲሁ እናንተ በእኔ እንጅ አላችሁ።

በዚሁ መሠረት፤ ጌታ እግዚአብሔር አፍርሶ ሠሪነቱን ለእስራኤል ነግሮ አጽናናት፤ “እንደ ገና ዐንጽሻለሁ፤ እንቺም ትታነጩያለሽ፤ ከበሮሽንም እንደ ገና አንሥተሽ ከሚፈነገዝት ጋር ትፈነድቁያለሽ” (ኤር. 31:4 ዐመት)። እስራኤል በጌታ ተግሣጽ ፈርሳ ዳግም የመሠራት ዕድል እንድታገኝ፤ ፍልሰትና ግዞት ተፈራረቀባት። ሰሜናዊ

መንግሥቷ ለአሦር ደቡባዊው ደግሞ ለባቢሎን ግዛት ተላልፈው ተሰጡ (2ነ. 17፤ 2ዜና 36)። ነቢዩ ኤርምያስ፡ “እስራኤል የባዘነ በግ ነው። አንበሶች አሳደዱት። መጀመሪያ የአሦር ንጉሥ በላው፤ በመጨረሻም የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር ዐጥንቱን ቆረጠመው” (ኤር. 50፡17) ያለው በዚህ ምክንያት ነው።

ግዛት እንደ ቤዛና ፍኖተ ተሐድሶ

በ722 ቅ.ል.ክ ሰሜናዊው መንግሥት ለአሰራውያን ዐልፎ ተሰጠ፤ ሰማርያ ወደቀች። በ586 ቅ.ል.ክ. ደቡባዊው መንግሥት ይሁዳ ለባቢሎናውያን የጭካኔ ጥፋትና ግዛት ተላለፈ። ለሰባ ዓመታትም በፍልሰት ተግዘው በምርኮ ቁዩ። የዚህ ማፍረስ ውጤቱ ደግሞ ታላቅ ነበር። እስራኤል በመበተን፤ በምርኮና ሥቃይ በሞላበት ግዛት ውስጥ ከእግዚአብሔር በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለ ዐወቀ። ከምርኮ በኋላም፡ “የሕይወት መታደስ” ሊሰጣቸው፤ እግዚአብሔር ጐበኛቸው። ከምርኮ ተመላሾቹን ከመሩት መካከል አንደኛው ካህን የነበረው ዕዝራ ሲናገር እናድምጠው፤ “ባሪያዎች ነንና፤ አምላካችን ግን በባርነታችን አልተወንም፤ የሕይወት መታደስን ይሰጠን ዘንድ፤ የአምላካችንንም ቤት እንሠራ ዘንድ፤ የተፈታውንም እንጠግን ዘንድ፤ በይሁዳና በኢየሩሳሌምም ቅጥር ይደረግልን ዘንድ፤ በፋርስ ነገሥታት ፊት ምሕረቱን ሰጠን” (ዕዝ. 9፡9) ይላል። ይህን ጐበኝነት ተከትሎ ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ቤተ መቅደስ በኢየሩሳሌም እንደገና ገንብቶ ነበር።

በሁለቱ ኪዳናት መካከል በነበረው ዘመን፤ ሴሉሲዳዊው አንቲዎከስ ኢጲፋኒዎስ፤ በኢየሩሳሌም የነበረውን ቤተ መቅደስ ለማርከስና ይሁዲነትን ለማዋረድ በነበረው መጥፎ ዕቅድ፤ በመቅደሱ አሳማ ሳይቀር እንደሠዋ ታሪክ ይነግረናል። ነገር ግን የካህኑ የማታቲያስ ዐምስት ልጆች ከአባታቸው ጋር በማመፅ በወሰዱት ዘመቻ የሴሉሲዶችን ጎይል ማሳደድ ብቻ ሳይኾን፤ መቅደሱን ከርኩሰቱ በማንጸት ዐደሱ። ይህም የማደስ ተግባር በእስራኤል ታሪክ ከሚከበሩ ታላላቅ ክብረ በዓላት አንዱ ሊኾን በቅቷል። ዮሐንስ፡ “በኢየሩሳሌምም የመቅደስ መታደስ በዓል ሆነ” (ዮሐ. 10፡22) የሚለው ይህንኑ ነው። ርኩስ ነገር ሳይወገድና ሳይፈራርስ መንጸት ወደ የት ይገኛል?

ዐዲስ ኪዳናዊ አብነት

የዐዲስ ኪዳን መጻሕፍት የተሐድሶ እንቅስቃሴን ከቡርነት አሳይተዋል። ርግጥ በዚህ ዐጭር ጽሑፍ ሁሉንም መዳሰስ ባይሞከርም ጥቂት ምሳሌዎችን ማየት ግን ይቻላል። የሐዋርያት መልእክቶች ዋነኛ ትክክለኛው በየጊዜው የተነሡትን ኑፋቄዎች መጋፈጥ እንዲሁም የአስተምህሮ ግድፈቶችና የምግባር ዝንፈቶችን ማረም ነበር። ከእርማቱና ተጋፍጦው ጐን ለጐን ደግሞ ጤናማውን አስተምህሮ ማስተላለፍ ነበር። ይህ ደግሞ የተሐድሶ ሥራ ነው። ለምሳሌ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ቅይጥነት ለገጠማቸው አብያተ ክርስቲያናት የጻፈው የተሐድሶ መልእክቶችን ነበር። የገላትያ፤ ቆሮንቶስና ቆላስይስ ደብዳቤዎች ወደ አብያተ ክርስቲያናቱ ሰርገው የገቡትን ቁሻሻዎች ጠርጎ ለማስወጣት ከተሰጡ ሐዋርያዊ የተሐድሶ መመሪያዎች መካከል ዋነኛ አብነቶች ናቸው።

ምሳሌውን አጉልቶ ለማሳየት በገላትያ አብያተ ክርስቲያናት የተከሠተውን ማጤን ይቻላል። ጳውሎስ ከሰበከው የጸጋ ወንጌል ጋር የሚፃረር ኾኖ የተገኘውና በገላትያ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በስፋት እየተዛመተ የነበረው “ሌላ ወንጌል” (ገላ. 1፡6-7)፤ ከእግዚአብሔር ጋር ወደሚደረግ ቃል ኪዳናዊ ኅብረት ለመግባት፤ መንገዝን እንደ አስፈላጊና ዐቢይ እርምጃ የሚቈጥር እንግዳ አስተሳሰብ ተቀይሮበት ነበር (ሐዋ. 15፡24፤ ገላ. 5፡2፤ 6፡12)።

የገላትያ ምእመናንን “ዐርነት ይሰልሉ ዘንድ” ሾልከው በስውር የገቡ (ገላ. 2፡4)፤ “የሚያናውጡ” አዋኪዎች (1፡7)፤ በዚያ ማባበል በተሞላው አስተምህሮአቸው ተጠቅመው ጀሮ የሰጧቸውን ወገኖች ከጸጋው በመለየት፤ ከክርስቶስ እንዲገነጠሉ ከጠርዝ ላይ አድርሰዋቸው እንደ ነበር በግልጽ እናያለን (3፡1፤ 4፡19፤ 5፡2-4)። እነዚሁ አሳቾች፤ በኢሕዛብ አማኞች መካከል የራሳቸውን የሕግ ጠባቂነት ተልእኮ በማስፋፋት ላይ የነበሩ አይሁድ ክርስቲያን አስተማሪዎች ሲኾኑ፤ ሐቄ ሲመረመር ግን “ሐሰተኛ ወንድሞች” (2፡4) ነበሩ።

ጉዳዩ ጳውሎስን ምን ያህል እንዳስደነገጠው ከመጽሐፉ በግልጽ መረዳት ይቻላል። ስለዚህ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ በገላትያ ቤተ ክርስቲያን የተነሣውን መሠረታዊ ችግር ለማስወገድ የሰጠው ምላሽ ሥር ነቀል ነበር። ተሐድሶን ለማምጣትና ወደ እውነቱ

ለመመለስ ሲባል የሐሰት ትምህርት ላይ መጨከን ግዴታ ነው እንጂ፤ አማራጭ አልነበረም፤ ዛሬም ሊኾን አይችልም።

“ልዩ ወንጌል” ወደ ቤተ እግዚአብሔር ሲያቀና እንቢ ማለትና አዋኪዎች ያስገቡትን ኑፋቄና የኢጋንንት ትምህርት ማፍረስ ተሐድሶ ነው። ይህ ሊኩነን ሳይኾን ሊወደስ የሚገባው ዘመቻ ነው። ጥያቄው ለምን፤ መቼ፤ የት፤ ምንና እንዴት ይታደስ የሚለው እንጂ “ዝንቡ እሸ የሚባል የለም” ብሎ ማፍጠጥ መፍትሔ አይኾንም። በደፈናው “ሃይማኖት አይታደስም” እያልን ከማገንገን፤ ለምን እንደማይታደስ ብናስረዳ ጥሩ ነበር። ጌታ ኢየሱስ አዳሽ አልነበረምን? ሐዋርያቱስ? የእርጌው መነካት ባይመቸንም እንኳ፤ ለተሻለው ስፍራ እንዲለቅ ውራጅ የኾነው ትምህርትና ልምምድ ይፈርሳል።

አዎን፤ “ታዳሽም፤ ዐዳሽም” ነኝ

በዚህ ዘመን በሀገራችን የሃይማኖት ቀዬ “የተሐድሶ መናፍቅ” የሚባለውን “ስድብ” ያህል የገነነ ዘለፉ ያለ አይመስልም። አንዳንድ ወገኖችም ይህን ከመፍራት ይመስላል “የተሐድሶ አካል አይደለሁም” በማለት ሲያስተባብሉና ሲማጸኑ ይታያል። ሌሎች (መዘዙን ከመፍራታቸው የተነሣ) ቃሉን እንኳ (እስፈላጊ በኾነበት ሥፍራ ሳይቀር) ላለመጠቀም ሲሣቀቁ ይስተዋላል። መጋቤ አላላፍ መከብብ ይህን በታዘቡበት ገጽ እንዲህ ብለው አስፍረዋል፡-

አንዳንዶቹም ያለችሎታቸው በያዙት የስብከተ ወንጌል መድረክ ስንቱን ሕዝብ በማሳሳት ግራ ሲያጋቡት ይኖራሉ። አብዛኛውን ጊዜ ትምህርታቸውም ሆነ ስብከታቸው እግዚአብሔርን ማእከል አያደርግም። ‘ኢየሱስ ክርስቶስ ብሎ መናገርም በተሐድሶነት ያስጠረጥረናል’ ብለው በስሙ የሚያፍሩበት ብዙዎች ናቸው።⁵⁷

ግን፤ መታደስና ማደስ የሚጠላ ወይም የሚፈራ ነውን? እኔ ጥሪዬ “ለመታደስም ለማደስም” ነው ብዬ አምናለሁ። ክርስትና ራሱ በእግዚአብሔር ቃልና መንፈስ

⁵⁷ መከብብ አጥናው (መጋቤ አላላፍ)፤ አምስተኛው ጉባኤ፡- ዕድሜ ቀጥል፤ ትምህርት ዐዘል የአባቶች ጨዋታ፤ ከፍል አንድ (ዐዲስ አበባ፡- አልቦ አሳታሚ፤ 2004 ዓ.ም.) 12።

ታድሰን በዳግም ልደት ብርሃን የምንኖረው ክቡር ሕይወት ነው። “ለዐዲስ ልደት በሚሆን መታጠብና በመንፈስ መታደስ” (ቴቶ 3፥5) ዳግም ልደት ካልተቀበልንና የመዳንን ብርሃን ካላየን በቀር የእግዚአብሔር ወገን ልንኾን አንችልም። ሐዋርያው “የእግዚአብሔር ፈቃድ እርሱም በጎና ደስ የሚያሰኝ ፍጹምም የሆነው ነገር ምን እንደ ሆነ ፈትናችሁ ታውቁ ዘንድ በልባችሁ መታደስ ተለወጡ እንጂ ይህን ዓለም አትምሰሉ።” (ሮሜ 12፥2) በማለት ይመከረናል፤ ጥሪያችን ለመታደስ ነው ማለት ነው። “በአእምሮአችሁ መንፈስ ታደሱ” (ኤፌ. 4፥23) ማለትስ ከዚህ ሌላ ምን የተለየ ትርጉም አለው? የታሪክ ድነትም ግቡ በመንፈስ መታደስ “ዐዲስ ፍጥረት” መኾን ነው (2ቆሮ. 5፥17፤ ራእ. 21፥1)።

በተጨማሪ፤ አገልግሎታችን የተደበቀውን የከበረ ነገር ለማንሣት ቁሻሻ መጥረግን ያካትታል፤ የሰው ሐሳብና ዓለማዊ ትምህርት ማፍረስ ይገባናል፤ “የሰውንም አሳብ በእግዚአብሔርም ዕውቀት ላይ የሚነሣውን ከፍ ያለውን ነገር ሁሉ እናፈርሳለን። ለክርስቶስም ለመታዘዝ አእምሮን ሁሉ እንማርካለን” (2ቆሮ. 10፥5)። ስለዚህም፤ አዳሾች ነን ማለት ነው።

ክርስትና ዘመነ ተሐድሶ ነው፤ በቀዳሚው ኪዳን የተደረጉ ሥርዓቶች በሙሉ “እስከ መታደስ ዘመን ድረስ የተደረጉ ... የሥጋ ሥርዓቶች ብቻ ናቸውና” (ዕብ. 9፥9-10) የተባሉት በዚህ አግባብ ነውና። እግዚአብሔር “በመንፈስ እንጂ በፊደል ለማይሆን ለዐዲስ ኪዳን አገልጋዮች እንሆን ዘንድ” (2ቆሮ. 3፥6) ስለጠራን፤ ዐዳሽ በመባልህ ለምን ይከፋሃል? “በመደረግ ሊጠፋ የተወሰነው” (ቄላ. 2፥22) “እርጌና ውራጅ” (ዕብ. 8፥13) በዐዲሱ ኪዳን ትምህርት የሕይወት ሥርዐት ላይ ለመጫን በተሞከረ ጊዜ ሁሉ “እምቢ፤ አሻፈረኝ” ማለት ከእውነተኛ የእግዚአብሔር ባሪያ የሚጠበቅ ነውና፤ አትናወጥ። በክርስቶስ እውነት በመጽናት ዐመፃን፤ ርኩስትንና ክፉ ነገርን ስትቃወም “አፍራሽ” የተባልህ እንደኾነ፤ እንተ ደስ ይበልህ። ነቢዩ እንዳለ፤ በዚህ ተግባርህ “ከዱሮ ዘመን የፈረሱት ሰፍራዎች ይሠራሉ፤ የብዙ ትውልድም መሠረት ይታነጻል፤ አንተም፡- ሰባራውን ጠጋኝ፤ የመኖሪያ መንገድን ዐዳሽ ትገባለህ” (ኢላ. 58፥12፤ አጽንኦት የተጨመረ)።

መደምደሚያ ነገር

ቀደም ብለን እንደ ጠቀስነው፤ ማፍረስ ሁልጊዜ ለጥፋትና በከፋት የሚደረግ ተደርጎ መወሰዱ አግባብ አይደለም። የተሻለውን ለማምጣት ሲባል የተበላሸውን ማፍረስና ማስዋብን ዐቅዶ ዝገትን መፋቅ እንዴት ጥፋት ይኾናል? የተበላሸ ነገር በሞላበት፤ ማፍረስ እንዴት ሊከላከል ይችላል? ቀድሞ የነበረን ውበትና መልካም ቅርስ በማበልዝ የተቀመጠ ሻጋታ በተከመረበት ስፍራ ተገኝቶ የሚደረግ ማጽዳት እንዴት በከፋትና ጥፋት ይፈረጃል? ተሐድሶስ ከዚህ ሌላ ምንድነው? ዕንቁ መልካም ጌጥነቱ ተጠብቆ እንዲቆይ ቆሻሻው መጥራት የለበትምን? በአውነት፤ “ከብር ዝገትን አስወግድ፤ ፈጽሞም ይጠራል” (ምሳ. 25፡4) የተሰኘውስ ጎይለ ቃል ይህን አያስተምረንም?

የከፋውንና የተበላሸውን በማጽዳት ሕዝቡን በንስሐ፤ ሲብስም በፍርድ፤ የሚያድስ አምላክ ለእስራኤል ይህን መሳይ ሐሳብ ይናገር እንደ ነበር አንብበናል። ለምሳሌ፡- “እጄንም በእንቺ ላይ አመጣለሁ፤ ዝገትሽንም በጣም አነጻለሁ፤ ቆርቆሮሽንም ሁሉ አወጣለሁ” (ኢሳ. 1፡25) ይላል። ታዲያ? ይህን የሚናገር አምላክ እያለ የዕድፍ ጠረጋ ሲካሄድ ከቶ ሊጎረብጠን ይገባ ነበርን? በዘመናት ርዝመት በእምነታችን፤ በምግባራችን፤ በሥርዐታችንም ኾነ አካሄዳችን ላይ የተጣበቀ እንከን ፈጥጦ እየታየ ለምንድነው የማጽዳቱንና የማንጻቱን ተግባር የምናከፋፋው?

በትናንት ትዝታ ተመልቶ መጽናናትና በታሪካችን ትልቅነት በመብሰልሰል መመካት ብቻውን በቂ አይመስለኝም። ራሱ ታሪክ ይህን ይመሰክራል፤ የሰሜን አፍሪካ ምድረ በዳዎችና የአውሮጳ እና መቅደሶች የሚጮኹት አንድ ነገር አላቸው፤ ታሪክ ብቻውን በቂ አይደለም! አንድ መምህር እንደተናገሩት “ምሥረታ ታሪክ ነው፤ መከራ መቀበል ምልክት ነው፤ ማገልገል የፍቅር ዕዳ ነው፤ መጽናት ግን ብድራት ነው።”⁵⁸

በኑፋቄ ተከብበንና በዐመፃ ተውጠን እያለን “ካፈርኩ አይመልሰኝ” በሚል ድርቅና “ሃይማኖት አይታደስም” ብለን ብንጮክ ፈውሳችንን ያዘገየው እንደኾነ እንጂ ሐቁን

⁵⁸ አቶ አንዳለ ገ/መስቀል በአንድ ያልታተመ ጽሑፍ ላይ እንዳስቀመጡት።

አይለውጠውም። ማንኛውንም ነገር በደባልነት ደርበን ለማምለክ ብንሞክር፤ ይህ ብክለት ነውና ሃይማኖት ይታደሳል። ማንኛውም ነገር ከመለኮታዊው አስተምህሮ በተፃሮ ሲቆም፤ ወይም ቅይጥነት ሲዳበለው ተሐድሶ ያስፈልጋል። የእግዚአብሔር ሰው ነኝ የሚል ሁሉ አምልኮተ ባዕድን፤ ርኩሰትን፤ ጥንቅላን፤ ኑፋቄን፤ በወንጌል ስም መነገድን፤ ወዘተ. ማፍረስ ግድ ይለዋል። በእግዚአብሔር ከተሰጠው መመሪያ ውጭ በሰው የተገነቡ መሠዊዎች እስከሚሰነጠቁና ዐመዳቸው እስከሚፈስ ድረስ ቢሰነጠቁ እንደነቃለንን (1ነገ. 13)?

ይህን ሳውጠነጥን ትዝ የሚለኝ የታዋቂው ደራሲና ገጣሚ ከቡር ከበደ ሚካኤል ግጥም ይታሰበኛል። እንዲህ ብለው ነበርና፡-

አንድ ዐዲስ ተገኝቶ ሌለው ግን ካረጀ፤
የሚናደው ነገር ላዲሱ ከበጀ፤
በዘመን መለወጥ እየተነወረ፤
ይቅር ከተባለ ልማድ የነበረ፤
በቃሚ ከሆነ ሲነቀል ሲጠፋ፤
ማፍረስም መሥራት ነው ይለናል ፈላስፋ።⁵⁹

⁵⁹ ከበደ ሚካኤል፤ የዕውቀት ብልጭታ፤ 1939 ዓ.ም.፤ ያፌድ ሽፈራው በፈሰጡክ ገጹ ላይ ጠቅሶ እንዳገኘሁት።